

สารบัญ
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่แปด
(พ.ศ. 2540 – 2544)

	หน้า
ปฐมบท	ก-จ
ส่วนที่ 1	
สรุปสาระสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544)	1
ส่วนที่ 2	
การพัฒนาศักยภาพของคนไทย	9
บทที่ 1 วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์	10
บทที่ 2 โครงสร้างและการกระจายตัวของประชากร	13
บทที่ 3 การพัฒนาศักยภาพของคนด้านจิตใจ	15
บทที่ 4 การพัฒนาสติปัญญา ทักษะ และฝีมือแรงงาน	18
บทที่ 5 การพัฒนาสุขภาพและพลานามัย	23
บทที่ 6 การพัฒนาประชากรกลุ่มผู้ด้อยโอกาส	28
ส่วนที่ 3	
การพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมให้ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาคน	34
บทที่ 1 วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์	35
บทที่ 2 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน	37
บทที่ 3 การพัฒนาระบบความมั่นคงทางสังคม	44
บทที่ 4 การเสริมสร้างวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนา	54

		หน้า
ส่วนที่ 4	การเสริมสร้างศักยภาพการพัฒนาของภูมิภาคและชนบท เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างทั่วถึง	58
	บทที่ 1 วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์	59
	บทที่ 2 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมและเสริมสร้าง ศักยภาพชุมชนในการพัฒนา	62
	บทที่ 3 การเสริมสร้างโอกาสการพัฒนาเพื่อสร้างอาชีพ และการมีงานทำ	68
	บทที่ 4 การบริหารจัดการการพัฒนาภูมิภาคและชนบท	73
ส่วนที่ 5	การพัฒนาสมรรถนะทางเศรษฐกิจเพื่อสนับสนุนการพัฒนาคน และคุณภาพชีวิต	76
	บทที่ 1 วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์	77
	บทที่ 2 การพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจของพื้นที่	79
	บทที่ 3 การสร้างฐานการผลิตให้พร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลง ในตลาดโลก	87
	บทที่ 4 การเสริมสร้างระบบเศรษฐกิจให้เข้มแข็งและมีเสถียรภาพ	100
ส่วนที่ 6	การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	103
	บทที่ 1 วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์	104
	บทที่ 2 การฟื้นฟูบูรณะทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	107
	บทที่ 3 การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน	110
	บทที่ 4 การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	112

		หน้า
ส่วนที่ 7	การพัฒนาประชาธิปไตย	116
	บทที่ 1 วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์	120
	บทที่ 2 การเสริมสร้างโอกาสและสภาวะแวดล้อม ในการพัฒนาประชาธิปไตย	122
ส่วนที่ 8	การบริหารจัดการเพื่อการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ	131
	บทที่ 1 วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์	133
	บทที่ 2 การปรับเปลี่ยนประสิทธิภาพของหน่วยงานกลาง ในการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ	135
	บทที่ 3 การปรับกระบวนการบริหารจัดการการพัฒนาไปสู่การปฏิบัติ	139
	บทที่ 4 การมีส่วนร่วมของประชาชน	141
	บทที่ 5 การพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผล	143

ปฐมบท

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีเอกลักษณ์นำภาคภูมิใจ เป็นสังคมที่เปิดกว้างยอมรับวัฒนธรรมจากภายนอกและนำมาปรับใช้ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตของตนเองได้อย่างเหมาะสมและกลมกลืน เป็นสังคมที่มีความสงบสันติ อบอุ่น และเอื้ออาทรต่อกัน ปราศจากความขัดแย้งอย่างรุนแรง มีความยึดมั่นในหลักธรรมของศาสนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักเหตุผลและทางสายกลาง มีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชนสืบต่อกันมาเป็นเวลาช้านาน

เมื่อประเทศไทยย่างเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 นับตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 นี้เป็นต้นไป กล่าวได้ว่าเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนในประวัติการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา กระแสโลกาภิวัตน์อันเกิดจากความก้าวหน้าด้านวิทยาการสื่อสารโดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีสารสนเทศได้เป็นปัจจัยผลักดันที่สำคัญทำให้โลกอยู่ในภาวะไร้พรมแดน และนำโลกเข้าสู่ยุคแห่งการจัดระเบียบใหม่ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองระหว่างประเทศ ซึ่งก่อให้เกิดทั้งโอกาสและภัยคุกคามต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนถาวรของประเทศไทย

ในด้านเศรษฐกิจ กระแสโลกาภิวัตน์ได้ทำให้ตลาดของโลกกว้างขวางขึ้น มีการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตและการลงทุนข้ามชาติทั่วโลก มีการจัดตั้งองค์กรการค้าโลก การรวมกลุ่มการค้าทั้งในอเมริกาเหนือ ยุโรป เอเชียแปซิฟิก เพื่อช่วยสร้างเสถียรภาพและความเป็นธรรมด้านเศรษฐกิจและการค้าให้แก่ทุกประเทศ และช่วยเร่งกระบวนการถ่ายทอดและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาให้เร็วขึ้นไปอย่างรวดเร็วยิ่งขึ้นด้วย ในขณะเดียวกันการที่ระบบเศรษฐกิจของโลกได้มีความเชื่อมโยงกันมากขึ้นโดยทุก ๆ ประเทศให้ความสำคัญกับนโยบายการค้าเสรี ซึ่งจะทำให้เกิดการแข่งขันทางการค้าอย่างรุนแรงมากยิ่งขึ้น

ทางด้านสังคม คนไทยจะมีโอกาสในการเลือกรับข่าวสารที่หลากหลายตามรสนิยมของแต่ละคน สามารถที่จะเรียนรู้รับข้อมูลข่าวสารรอบโลกภายในบ้านของตนเอง หรือในที่ทำงานผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์และสื่อสำเร็จรูปต่าง ๆ ในขณะเดียวกันการเติบโตของภาคธุรกิจและอำนาจของข่าวสารที่เผยแพร่เข้าถึงบุคคลโดยตรงทำให้หน่วยต่าง ๆ ในสังคมมีพลังในการต่อรองที่ดีขึ้น และมีการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น เกิดแรงกดดันให้มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามในทางตรงกันข้ามกระแสวัฒนธรรมและข้อมูลข่าวสารที่ขาดการกลั่นกรองไหลผ่านสื่อในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ธุรกิจบันเทิง โฆษณา ฯลฯ ก่อให้เกิดวัตถุนิยมและบริโภคนิยมตลอดจนความฟุ้งเฟ้อต่าง ๆ ในหมู่มนุษย์ใหม่รวมทั้งการครอบงำทางวัฒนธรรม

นอกจากนี้กระแสโลกาภิวัตน์ยังเป็นแรงผลักดันให้เกิดค่านิยมสากลเช่นกระแสประชาธิปไตย กระแสด้านสิทธิมนุษยชน กระแสความเท่าเทียมกันของหญิงชาย กระแสการร่วมกันพิทักษ์รักษาสภาพแวดล้อม ซึ่งทำให้เกิดการตระหนักร่วมกันอย่างกว้างขวางว่าการพัฒนาที่มุ่งเน้นไปในด้านเศรษฐกิจแต่เพียงอย่างเดียวโดยละเลยมิติความเป็นมนุษย์ ครอบคลุม ชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม จะส่งผลให้เกิดสภาพการเสียดุลของการพัฒนาที่รุนแรงซึ่งในอนาคตหากไม่แก้ไขแล้วคนและธรรมชาติ จะไม่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างกลมกลืนและเกื้อกูลได้

สังคมไทยที่พึงปรารถนาในอนาคต

เพื่อให้สอดคล้องกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกทั้งในแง่บวกและลบ ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น การพัฒนาประเทศในระยะต่อไปจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเตรียมการจัดระเบียบทางเศรษฐกิจและสังคมเสียใหม่ให้เข้มแข็งพร้อมรับสถานการณ์ในอนาคต และให้สามารถที่จะช่วงชิงโอกาสจากการเปลี่ยนแปลงในประชาคมโลกมาใช้เป็นแรงผลักดันในการพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับพื้นฐานของวัฒนธรรมและตรงกับความต้องการของคนไทย ทั้งนี้เพื่อให้ประเทศไทยสามารถก้าวไปสู่ความเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วภายในปี พ.ศ. 2563 โดยเศรษฐกิจไทยจะมีขนาดเป็นลำดับ 8 ของโลก คนไทยมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวไม่ต่ำกว่า 300,000 บาทต่อปี หรือประมาณ 12,000 เหรียญสหรัฐ ซึ่งวัด ณ ระดับราคาปี 2536 และ ส ี ด ส ี ว น คนยากจนจะลดลงต่ำกว่าร้อยละ 5 ควบคู่กันไปกับการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนส่วนใหญ่ ดังรายละเอียดที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันกำหนดขึ้นเป็นวิสัยทัศน์สังคมไทยที่พึงปรารถนาในอีก 25 ปีข้างหน้า ดังนี้

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีความเป็นปึกแผ่น มีความภูมิใจในความเป็นไทยและดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมของชาติ มีความมั่นคง สงบสุข สันติกับนานาชาติ เป็นที่ยกย่อง และเป็นประเทศระดับแนวหน้าในประชาคมโลกเป็นสังคมที่คนมีความสุข อยู่ในครอบครัวที่อบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง เป็นสังคมที่มีสมรรถภาพ มีเสถียรภาพ มีความเสมอภาค มีความยุติธรรม มีระเบียบวินัย มีความเมตตากรุณา เคารพในสิทธิมนุษยชน มีหลักธรรมของศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวในการดำรงชีวิตของคนในสังคม

คนไทยทุกคนมีโอกาสพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่มากขึ้น ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และมีส่วนร่วมอย่างเต็มภาคภูมิในกระบวนการพัฒนาประเทศ เด็กไทยทุกคน จะได้รับการดูแลเอาใจใส่ด้านสุขภาพตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา ได้รับสารอาหารครบถ้วนตั้งแต่ปฐมวัย รวมทั้งได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อย 12 ปี และทุกคนมีโอกาสเข้าถึงบริการพื้นฐานทางสังคมที่มีคุณภาพ

คนไทยมีขีดความสามารถพร้อมที่จะปรับตัวเพื่อรับกับกระแสการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเกิดจากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในระดับที่สามารถแข่งขันกับนานาชาติได้ คนในวัยหนุ่มสาวได้รับการศึกษาในระดับอุดมศึกษาไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 ของคนในกลุ่มอายุ 18 - 24 ปี กลุ่มคนผู้ด้อยโอกาสในสังคมได้รับโอกาสทางการศึกษาและการมีงานทำอย่างทั่วถึงถ้วนหน้า คนไทยจะมีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถ รู้จักตัวเอง รู้เท่าทันโลก และมีศักยภาพที่จะปรับตัวเองอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่าตลอดทุกช่วงวัยของชีวิต

เศรษฐกิจตั้งอยู่บนรากฐานของความคิดสร้างสรรค์ เป็นศูนย์กลางที่สำคัญในภูมิภาค ทั้งในด้านการผลิต การคมนาคม การเงิน การท่องเที่ยว และบริการ มีระบบการค้าขายแบบเสรีที่มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม ทันโลกทางด้านเทคโนโลยี และนำโลกในมิติที่ประเทศไทยมีความเป็นเลิศ มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องและมีเสถียรภาพ โดยมีความสมดุลกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเป็นฐานการจ้างงานและสร้างโอกาสในการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมทั่วทุกกลุ่มคนทุกพื้นที่

ชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยในภูมิภาคและชนบทไม่แตกต่างจากคนในเมืองหลวง คือ จะมีโอกาสได้รับบริการโครงสร้างพื้นฐานและบริการพื้นฐานทางสังคมที่จำเป็นอย่างมีคุณภาพและทั่วถึง มีหลักประกันด้านสุขภาพอนามัย สามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างสะดวกด้วยเครือข่ายระบบโทรคมนาคมและขนส่งที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ที่มีโอกาสและทางเลือกในการประกอบอาชีพได้อย่างเสรี และใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้รับการดูแลรักษาและจัดการอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพของคนในปัจจุบัน เพื่อเป็นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืนแก่คนรุ่นหลัง คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีเมืองและชุมชนที่น่าอยู่อาศัย มีความปลอดภัย เป็นความภาคภูมิใจของคนไทยทั้งชาติ

มีระบบการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์ โดยมีองค์พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีภาคราชการที่มีประสิทธิภาพ มีนักการเมืองและข้าราชการที่มีคุณธรรมจริยธรรม มีความรู้ความสามารถสูง ยึดผลประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติเป็นหลักเป็นที่พึงและสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

แนวคิด ทิศทางและกระบวนทัศน์ใหม่ของ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8

การก้าวไปสู่วิสัยทัศน์สังคมไทยที่พึงปรารถนาดังกล่าว จึงจำเป็นจะต้องทำอย่างเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องไปในระยะยาว โดยการสร้างโอกาส หลักประกันและสภาพแวดล้อมให้ทุกภาคส่วนในสังคมได้มีส่วนร่วมคิด ร่วมกำหนดแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ และร่วมติดตามประเมินผล เพื่อให้การพัฒนาสังคมไทยในอนาคตเป็นสังคมที่มีเศรษฐกิจดี สังคมไม่มีปัญหาและมีการพัฒนาที่ยั่งยืนสามารถตอบสนองความต้องการของคนส่วนใหญ่ในสังคมได้มากกว่าทศวรรษที่ผ่านมา

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 เป็นก้าวแรกของการนำวิธีการใหม่ในการพัฒนาประเทศมาใช้เพื่อจัดระเบียบทางเศรษฐกิจและสังคมให้สามารถบรรลุถึงสภาวะอันพึงปรารถนาของคนไทยทั้งชาติในอนาคต การจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ได้เริ่มต้นจากการเปิดโอกาสให้คนไทยทุกกลุ่มสาขาอาชีพและภูมิภาคของประเทศเข้ามาร่วมแสดงความคิดเห็นและกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศอย่างกว้างขวางตั้งแต่การเริ่มจัดทำแผน แทนการกำหนดแผนจากภาคราชการแต่เพียงฝ่ายเดียวอย่างแต่ก่อน ซึ่งนับได้ว่าเป็นการเปิดศักราชกระบวนการวางแผนที่เน้นสร้างความร่วมมือร่วมใจกันผนึกกำลังอย่างสมานฉันท์ของคนในชาติ

แนวคิดของการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในอดีต ได้ให้ความสำคัญกับการเร่งรัดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ยุทธศาสตร์การพัฒนาได้มุ่งเน้นพัฒนาอุตสาหกรรมและการผลิตเพื่อการส่งออก โดยอาศัยความได้เปรียบทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรมนุษย์มาใช้ขยายฐานการผลิตเพื่อสร้างรายได้และการมีงานทำซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในช่วงเวลานั้น อย่างไรก็ตามการเจริญเติบโตรวดเร็วทางเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศและความเจริญทางด้านวัตถุที่มากขึ้น มิได้หมายความว่าคนไทยและสังคมไทยจะมีความสมบูรณ์พูนสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างทั่วถึง วัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่ดีงามและเรียบง่ายของสังคมไทยเริ่มเปลี่ยนไปพร้อมๆ กับความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และความไม่มั่นคงของครอบครัว ชุมชน และสังคม

การพัฒนาที่ทำหยาบต่อการอยู่รอดของระบบเศรษฐกิจและความมั่นคงของสังคมไทยในอนาคต คือ การพัฒนาคน ซึ่งหมายถึงการพัฒนาคุณภาพและสมรรถนะของคนไทยให้สามารถมีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ ที่จะเป็นการเพิ่มขีดความสามารถของชุมชน สังคม และของชาติในที่สุด ดังนั้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 จึงได้ปรับแนวคิดการพัฒนาจากเดิมที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นจุดมุ่งเน้นหลักของการพัฒนาแต่เพียงอย่างเดียวมาเป็นการเน้นคนเป็นศูนย์กลาง

ของการพัฒนา เพราะคนเป็นปัจจัยชี้ขาดความสำเร็จของการพัฒนาในทุกเรื่อง โดยการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นเพียงเครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะช่วยให้คนมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นเท่านั้น ไม่ใช่เป็นเป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนาอีกต่อไป รวมทั้งปรับเปลี่ยนวิธีการวางแผนจากการแยกส่วนรายสาขาเศรษฐกิจหรือสังคมที่ขาดความเชื่อมโยงเกื้อกูลต่อกัน มาเป็นการพัฒนาแบบรวมส่วนหรือบูรณาการเพื่อให้เป็นแผนพัฒนาฯ ที่จะเอื้ออำนวยประโยชน์ให้คนไทยส่วนใหญ่ของประเทศอย่างแท้จริง

ยุทธศาสตร์ใหม่ที่เป็นหัวใจสำคัญของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 มีสองประการ คือ ประการแรก การพยายามเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างรัฐกับประชาชนให้เกิดขึ้นมากที่สุด โดยการใช้ระบบความร่วมมือและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในสังคม รวมทั้งการที่จะให้มีหลักประกันด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และการแก้ไขความขัดแย้งในสังคมด้วยสันติวิธี ประการที่สอง การปรับระบบการบริหารจัดการเพื่อให้มีการแปลงแผนไปสู่ภาคปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการปรับกระบวนการและกลไกในการบริหารจัดการงบประมาณและบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ มีความคล่องตัวและสัมพันธ์สอดคล้องกัน โดยยึดหลักการประสานงานภายใต้ระบบการจัดการพื้นที่กับภารกิจของหน่วยงานและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดแผนงาน โครงการตามยุทธศาสตร์การพัฒนาที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯ ควบคู่ไปกับการพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลโดยการจัดทำเครื่องชี้วัดความสำเร็จของแผนในหลายมิติและหลายระดับ รวมทั้งจัดให้มีระบบการติดตามประเมินผลเป็นประจำทุกปี โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการติดตามผลการพัฒนาอย่างกว้างขวาง

เป็นที่หวังว่าการเริ่มต้นของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ในระยะเวลาเดียวกันกับที่ประเทศก้าวเข้าสู่ศักราชใหม่จะเป็นยุคสมัยของความเป็นปึกแผ่นและความสมานฉันท์ของคนในชาติ ซึ่งความร่วมมือร่วมใจในรูปแบบต่างๆ ในการแปลงแผนสู่ภาคปฏิบัติได้เริ่มเกิดขึ้นแล้ว จึงเชื่อมั่นได้ว่าแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 จะเป็นการเริ่มกระบวนการที่ทุกภาคส่วนของสังคมจะร่วมกันก้าวเดินไปสู่เป้าหมายเดียวกันและรับผิดชอบร่วมกันในการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานเป็นประจำทุกปี และที่สำคัญที่สุดคือ เป็นกระบวนการเรียนรู้ในอันที่อยู่ร่วมกันอย่างรู้จักสามัคคี ร่วมเย็นเป็นสุข เป็นธรรม และเป็นไท

ส่วนที่ 1

สรุปสาระสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544)

1. สถานการณ์เศรษฐกิจและสังคมไทยในช่วง 3 ทศวรรษที่ผ่านมา

1.1 สังคมไทยได้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีในการพัฒนาเศรษฐกิจ ดังจะเห็นได้จากอัตราการขยายตัวอยู่ในระดับสูงโดยเฉลี่ยถึงร้อยละ 7.8 ต่อปี รายได้ต่อหัวของคนไทยเพิ่มขึ้นจาก 2,100 บาท ในปี 2504 เป็น 68,000 บาท ในปี 2538 หรือเพิ่มขึ้น 32 เท่าตัว สัดส่วนคนยากจนของประเทศลดลงเหลือเพียงร้อยละ 13.7 ในปี 2535 เปรียบเทียบกับเป้าหมายร้อยละ 20 ที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 ฐานะการเงินการคลังของประเทศมีความมั่นคงและได้รับการยอมรับโดยทั่วไปจากนานาประเทศ ส่วนการลงทุนของภาครัฐในด้านโครงสร้างพื้นฐานและบริการพื้นฐานทางสังคมโดยต่อเนื่องนั้น ได้ทำให้คนไทยมีรายได้ ฐานะความเป็นอยู่ และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นมาโดยตลอด

1.2 ถึงแม้ว่าการพัฒนาประเทศจะบรรลุเป้าหมายการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจก็ตามแต่กิจกรรมและความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจก็ยังกระจุกตัวอยู่ในภาคมหานครและปริมณฑล รายได้ต่อหัวของคนไทยในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลยังสูงกว่าภูมิภาคอื่นๆ ของประเทศมาก โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งมีรายได้ต่อหัวต่ำที่สุดประมาณ 12 เท่ากลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้สูงสุด 20 เปอร์เซ็นต์แรกมีสัดส่วนรายได้เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 54 ในปี 2531 เป็นร้อยละ 59 ในปี 2535 ในขณะที่กลุ่มที่มีรายได้ 20 เปอร์เซ็นต์ต่ำสุดมีสัดส่วนรายได้ลดลงจากร้อยละ 4.6 ในปี 2531 เหลือเพียงร้อยละ 3.9 ในปี 2535 ช่องว่างระหว่างรายได้และโอกาสที่ได้รับจากผลของการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่ผ่านมา ได้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนไทยส่วนใหญ่และการพัฒนาประเทศในระยะยาว

1.3 ผลของการพัฒนาที่ผ่านมาทำให้คนไทยส่วนใหญ่ได้รับบริการโครงสร้างพื้นฐานและบริการพื้นฐานทางสังคมมากขึ้นในระดับที่น่าพอใจ กล่าวคือ ในปี 2537 ในหมู่บ้านชนบทมีไฟฟ้าใช้แล้วร้อยละ 97.7 มีน้ำสะอาดดื่มกินในระบบประปา สำหรับเขตเมืองในภูมิภาคมากกว่าร้อยละ 75 และร้อยละ 32 ในหมู่บ้านชนบท ในด้านคมนาคมขนส่งได้มีถนนเชื่อมตอระหว่างจังหวัด อำเภอและตำบล คิดเป็นระยะทางรวมทั้งสิ้น 210,025 กิโลเมตร ซึ่งเป็นถนนในหมู่บ้านประมาณ 123,400 กิโลเมตร ในด้านการศึกษาที่คนไทยในชนบทมีการศึกษาสูงขึ้นโดยมีอัตราเข้าเรียนในภาคบังคับถึงร้อยละ 97.7 ความสำเร็จของการพัฒนาด้านสาธารณสุขได้

ทำให้อายุขัยเฉลี่ยของคนไทยในปี 2537 เพิ่มขึ้นเป็น 67.6 ปี เปรียบเทียบกับปี 2533 ซึ่งคนไทยมีอายุขัยเฉลี่ยเพียง 63 ปีเท่านั้น

1.4 การมุ่งเน้นการแข่งขันเพื่อสร้างความมั่งคั่งในด้านรายได้ทำให้คนไทยและสังคมไทยมีความเป็นวัตถุนิยมมากขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาด้านพฤติกรรมของคนในสังคม คือ การย่อหย่อนในศีลธรรม จริยธรรม ขาดระเบียบวินัย การเอา راحتเอาเปรียบ ส่งผลให้วิถีชีวิตและค่านิยมดั้งเดิมที่ดีงามของไทยเริ่มจางหายไปพร้อม ๆ กับการล่มสลายของสถาบันครอบครัว ชุมชน และวัฒนธรรมของท้องถิ่น นอกจากนี้สภาพบีบคั้นทางจิตใจของคนในสังคมเกิดจากความแออัดของชุมชนเมือง สภาวะแวดล้อมที่เสื่อมโทรมลงซึ่งมากับกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจนั้น ได้ส่งผลให้ภาวะการเจ็บป่วยของคนไทยเปลี่ยนแปลงไปสู่โรคสมัยใหม่ เช่น โรคมะเร็ง โรคหัวใจ โรคความดันโลหิตสูง รวมทั้งการบาดเจ็บล้มตายจากอุบัติเหตุและอุบัติเหตุที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและรายได้ที่สูงขึ้น

1.5 การเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลงเป็นลำดับ ในช่วง 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ป่าไม้ยังคงถูกทำลายลงถึงปีละ 1 ล้านไร่ ที่ดินทำกินถูกชะล้างพังทลาย คุณภาพของแม่น้ำ ลำคลองเปลี่ยนแปลงจนไม่สามารถจะนำมาใช้ประโยชน์ได้อีกต่อไป สิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมลงทั้งในด้านคุณภาพของอากาศ ปริมาณฝุ่นละออง รวมทั้งเสียงในเขตกรุงเทพมหานครและเมืองหลักในภูมิภาคนั้นได้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนไทยโดยทั่วไปอย่างกว้างขวาง นอกจากนี้การพัฒนาที่ไม่ได้คำนึงถึงต้นทุนและการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งมองข้ามการพัฒนาคุณค่าของความเป็นคน ละเลยภูมิปัญญา และวิถีชีวิตความเป็นอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไทย จะส่งผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคต

2. วัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8

เพื่อให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงในสังคม ช่วยแก้ปัญหาการพัฒนาที่ขาดความสมดุลคือ เศรษฐกิจดี สังคมมีปัญหา การพัฒนาไม่ยั่งยืน และเพื่อก้าวไปสู่วิสัยทัศน์การพัฒนาที่พึงปรารถนาในระยะยาว การพัฒนาในระยะ 5 ปีของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 จึงได้กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักของการพัฒนาไว้ดังนี้

2.1 วัตถุประสงค์

(1) เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของคนทุกคนทั้งในด้านร่างกายจิตใจและสติปัญญา ให้มีสุขภาพพลานามัยแข็งแรง มีความรู้ความสามารถและทักษะในการประกอบ

อาชีพ และสามารถปรับตัวให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการปกครอง

(2) เพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมให้มีความมั่นคงและเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชนให้สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตของคน รวมทั้งให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศมากยิ่งขึ้น

(3) เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ มั่นคงและสมดุล เสริมสร้างโอกาสการพัฒนาศักยภาพของคนในการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาและได้รับผลจากการพัฒนาที่เป็นธรรม

(4) เพื่อให้มีการใช้ประโยชน์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมให้มีความสมบูรณ์สามารถสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและคุณภาพชีวิตได้อย่างยั่งยืน

(5) เพื่อปรับระบบบริหารจัดการเปิดโอกาสให้องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคเอกชน ชุมชน และประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาประเทศมากขึ้น

2.2 เป้าหมาย เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การพัฒนาข้างต้น เห็นสมควรกำหนดเป้าหมายซึ่งจะเป็นเครื่องชี้วัดผลการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์หลักในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ไว้ ดังนี้

(1) เพิ่มปริมาณการเตรียมความพร้อมทุกด้านของเด็กปฐมวัย (0 - 5 ปี) อย่างมีคุณภาพ

(2) เพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยเฉพาะการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐาน 9 ปีแก่เด็กในวัยเรียนทุกคน และการเตรียมการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็น 12 ปี รวมทั้งให้มีการฝึกอบรมครูอาจารย์ทุกคนอย่างต่อเนื่อง

(3) ยกระดับทักษะฝีมือและความรู้พื้นฐานให้แก่แรงงานในสถานประกอบการ โดยให้ความสำคัญเป็นลำดับแรกต่อกลุ่มแรงงานอายุ 25-45 ปี

(4) ให้ผู้ด้อยโอกาสทุกประเภทได้รับโอกาสการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ และได้รับบริการพื้นฐานทางสังคมอย่างมีคุณภาพและทั่วถึง

(5) ลดอัตราการประสบนันตรายจากการทำงาน และลดจำนวนการเกิดอุบัติเหตุต่าง ๆ โดยเฉพาะการจราจร การขนส่งวัตถุเคมีอันตราย และอัคคีภัยในอาคารสูง

(6) รักษาเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจไทย โดยลดการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดให้อยู่ในระดับร้อยละ 3.4 ของผลผลิตรวมในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 และรักษาอัตราเงินเฟ้อให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมเฉลี่ยร้อยละ 4.5 ต่อปี

(7) ระดมการออมของภาคครัวเรือนให้เพิ่มขึ้นเป็นอย่างน้อยร้อยละ 10 ของผลผลิตรวมในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8

(8) ขยายปริมาณและเพิ่มคุณภาพของบริการโครงสร้างพื้นฐานสู่ภูมิภาคและชนบท

(9) ลดสัดส่วนคนยากจนของประเทศให้น้อยกว่าร้อยละ 10 ในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8

(10) อนุรักษ์และฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ไว้ให้ได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ของพื้นที่ของประเทศ รวมทั้งรักษาพื้นที่ป่าชายเลนให้คงไว้ไม่ต่ำกว่า 1 ล้านไร่ในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8

(11) สร้างโอกาสและเพิ่มทางเลือกในการประกอบอาชีพเกษตรกรในรูปแบบของเกษตรธรรมชาติ เกษตรอินทรีย์ เกษตรผสมผสาน และวนเกษตร

(12) เพิ่มการลงทุนในการควบคุมและฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในเมือง ภูมิภาค และชนบท

3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายการพัฒนาดังกล่าว เห็นควรกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ที่สำคัญ ดังนี้

3.1 การพัฒนาศักยภาพของคน ประกอบด้วย การส่งเสริมให้ประเทศมีโครงสร้างประชากรที่เหมาะสม และมีการกระจายตัวของประชากรที่สอดคล้องกับศักยภาพและโอกาสการพัฒนาในแต่ละพื้นที่ของประเทศ การปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ด้านการพัฒนาจิตใจให้เกิดผลในทางปฏิบัติการพัฒนาสติปัญญาและทักษะฝีมือแรงงานให้คนไทยทุกคนมีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงขึ้นในกระบวนการผลิตและสามารถปรับตัวได้กับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการพัฒนาสุขภาพและพละนาามัยที่มุ่งเสริมสร้างโอกาสให้คนไทยทุกคนมีสุขภาพดีถ้วนหน้าและมีความรู้ความเข้าใจในการป้องกันโรค

3.2 การพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมให้เอื้อต่อการพัฒนาคน ประกอบด้วยแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวของชุมชน การสร้างโอกาสให้คน ครอบครัวชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองและสังคม การพัฒนาระบบความมั่นคงทางสังคมเพื่อสร้างหลักประกันด้านต่าง ๆ แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง การเสริมสร้างขีดความสามารถในระบบอำนวยความสะดวกธรรมชาติและระบบความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้แก่ประชาชน และการส่งเสริมให้วัฒนธรรมมีบทบาทในการพัฒนาคนและประเทศให้สมดุลและยั่งยืน

3.3 การเสริมสร้างศักยภาพการพัฒนาของภูมิภาคและชนบทเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างทั่วถึง ประกอบด้วยแนวทางการกระจายโอกาสและความเจริญด้วยการพัฒนาพื้นที่ในภูมิภาค การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและการกระจายการพัฒนาด้วยการเพิ่มศักยภาพขององค์กรชุมชน การสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้และขยายเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชน การเสริมสร้างโอกาสการพัฒนาเพื่อสร้างอาชีพและการมีงานทำด้วยการส่งเสริมบทบาทของภาคธุรกิจเอกชนและองค์กรพัฒนาเอกชน การกระจายกิจกรรมทางเศรษฐกิจและบริการทางสังคม การแก้ไขปัญหาและรักษาสภาพแวดล้อมเมือง การบริหารจัดการงานพัฒนาในลักษณะพหุภาคี ทั้งในงานพัฒนาทั่วไปและในระดับพื้นที่

3.4 การพัฒนาสมรรถนะทางเศรษฐกิจเพื่อสนับสนุนการพัฒนาคนและคุณภาพชีวิต ประกอบด้วยแนวทางการเสริมสร้างระบบเศรษฐกิจให้เข้มแข็งและเจริญเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ การปรับโครงสร้างการผลิตให้เข้มแข็งเพื่อให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของตลาดโลกและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทย การพัฒนาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีเพื่อเป็นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนการพัฒนาพื้นที่ ชุมชน และบริการโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและยกระดับคุณภาพชีวิต

3.5 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยแนวทางการบริหารจัดการเพื่ออนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้มีความสมบูรณ์ เกิดความสมดุลต่อระบบนิเวศวิทยา รวมทั้งการดูแลรักษาภาวะแวดล้อมเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนและเป็นฐานการพัฒนาประเทศในระยะยาว การจัดระบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดการใช้ประโยชน์และควบคุมดูแลอย่างมีประสิทธิภาพ มีการจัดสรรอย่างเป็นธรรม เป็นประโยชน์ต่อสังคมและชุมชนอย่างแท้จริง รวมทั้งการบริหารจัดการเพื่อป้องกันและบรรเทาภัยอันเกิดจากธรรมชาติ

3.6 การพัฒนาประชาธิปไตย เป็นการพัฒนาภาครัฐให้มีสมรรถนะและพันธกิจหลักในการเสริมสร้างศักยภาพและสมรรถนะของคน ทำให้คนในสังคมเป็นพันธมิตรกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศซึ่งประกอบด้วยแนวทางการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างหลักนิติ

ธรรมในการบริหารรัฐกิจ การจัดการแก้ไขความขัดแย้งในสังคมด้วยสันติวิธี สนับสนุนให้ประชาชนทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของภาครัฐ เพิ่มพูนประสิทธิผลและประสิทธิภาพภาครัฐด้วยการปรับปรุงประสิทธิภาพของระบบราชการ ตลอดจนการสร้าง ความต่อเนื่องในงานบริหารรัฐกิจ โดยการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านนโยบายสาธารณะและ การกำหนดระเบียบวาระแห่งชาติ

3.7 การบริหารจัดการเพื่อให้มีการนำแผนพัฒนาฯ ไปดำเนินการให้เกิดผล ในทางปฏิบัติ ประกอบด้วยแนวทางการแปลงแผนสู่การปฏิบัติด้วยระบบการจัดการในระดับ พื้นที่ตามภารกิจของหน่วยราชการและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในสังคม การพัฒนากลไกของ รัฐในการปฏิบัติงาน การเร่งรัดพัฒนาระบบกฎหมายให้เป็นไปในแนวทางของระบบกฎหมาย มหาชน เพื่อเอื้ออำนวยต่อการจัดให้มีกฎหมายรองรับแผนพัฒนาฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การ ปรับบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคีเพื่อการพัฒนา การเพิ่มประสิทธิภาพของหน่วยงานกลางใน การแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ การพัฒนาสมรรถนะกลไกนอกภาครัฐ และการติดตามและ ประเมินผลโดยมีการจัดทำดัชนีชี้วัดผลของการพัฒนาแบบองค์รวม

4. ลักษณะและการใช้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8

4.1 แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 เป็นแผนชี้ทิศทางการพัฒนาประเทศทั้งในทศวรรษหน้า และในช่วง พ.ศ.2540-2544 ซึ่งเน้นการพัฒนาในลักษณะที่เป็นกระบวนการเพื่อปรับเปลี่ยน ทิศทางการพัฒนาแบบแยกส่วนหรือตามรายสาขาเศรษฐกิจและสังคมมาเป็นแบบองค์รวม คือ การพัฒนาแบบรวมส่วนหรือบูรณาการที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงซึ่งกันและกันอย่างเป็นระบบ อันจะทำให้การพัฒนาที่มีประสิทธิภาพมีความยั่งยืนและคนไทยทั้งหมดได้รับประโยชน์จากการ พัฒนามากกว่าที่ผ่านมา

4.2 ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาซึ่งกำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 เป็น การชี้ทิศทางการพัฒนาตามวัตถุประสงค์หลักของการพัฒนาประเทศในระยะยาว โดยไม่เน้น รายละเอียดของแนวทางการพัฒนาตามสาขาเศรษฐกิจและสังคม และมาตรการระยะสั้นซึ่ง หน่วยงานปฏิบัติต้องดำเนินการตามปกติอยู่แล้ว ดังนั้นผู้เกี่ยวข้องจะต้องนำยุทธศาสตร์และ แนวทางทั้งหมดไปใช้เป็นกรอบกำหนดแผนงาน โครงการ และมาตรการ เพื่อให้มีการ ดำเนินการให้เกิดผลในทางปฏิบัติ รวมถึงการกำหนดให้มีเป้าหมายและโครงการที่จะทำ ให้เกิดผลต่อประชาชน มีใช้องค์กรของรัฐ หรือเป็นโครงการพัฒนาที่ประชาชนตัดสินใจหรือมีส่วน ร่วมในการตัดสินใจและขอรับการสนับสนุนจากภาครัฐ

4.3 การจัดทำแผนงานและโครงการพัฒนาตามยุทธศาสตร์นั้น ควรจะต้องดำเนินการแบบองค์รวม คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกองค์กรจะต้องร่วมกันคิด ร่วมกันทำ มีการ

ประสานการวิเคราะห์ โดยยึดหลักพื้นที่และภารกิจ รวมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้รับผิดชอบเป็นกรอบในการจัดทำแผนงานและโครงการ แผนเงินและแผนคน โดยใช้ยุทธศาสตร์และแนวทางของแผนควบคู่ไปกับพื้นที่ เป็นเครื่องมือในการขอรับสนับสนุนด้านงบประมาณ ตลอดจนการติดตามประเมินผลประจำปี

4.4 การติดตามประเมินผลความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการดำเนินการตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 จะต้องมีการสร้างดัชนีชี้วัดทั้งในระดับภาพรวมและแผนงานโครงการใน 5 ระดับ คือ

(1) **ดัชนีชี้วัดผลกระทบขั้นสุดท้ายของการพัฒนา** สร้างขึ้นเพื่อเป็นเครื่องชี้วัดผลความก้าวหน้าแท้จริงของการพัฒนาประเทศโดยส่วนรวมในทุกๆ ด้าน ทั้งในด้านการพัฒนาคน สังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมว่าสามารถดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์ของการพัฒนาประเทศที่เน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาได้มากน้อยแค่ไหนเพียงใด

(2) **ดัชนีชี้วัดประสิทธิผลของการพัฒนาเฉพาะด้าน** สร้างขึ้นเพื่อติดตามประเมินผลการพัฒนาในแต่ละด้านที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงความสำเร็จและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาในลักษณะผสมผสานระหว่างภารกิจกับพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายเพื่อจะนำไปใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์และแผนงานโครงการในแต่ละสาขาให้มีประสิทธิภาพ

(3) **ดัชนีชี้วัดประสิทธิผลของยุทธศาสตร์การพัฒนา** สร้างขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือในการติดตามประเมินผลความสำเร็จหรือความล้มเหลวของยุทธศาสตร์การพัฒนาที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8

(4) **ดัชนีชี้วัดประสิทธิผลขององค์กรที่ดำเนินงานพัฒนา** สร้างขึ้นเพื่อเป็นเครื่องชี้วัดขีดความสามารถขององค์กรที่รับผิดชอบในการดำเนินงานแปลงแผนไปสู่ภาคปฏิบัติในทุกๆระดับตามแนวทางการประสานแผนงาน แผนเงิน และแผนคน ที่เน้นการกระจายอำนาจสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น และการประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงคุณภาพและผลงานขององค์กร ทั้งในด้านการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับคนในองค์กร การเพิ่มพูนประสิทธิภาพ การดำเนินงาน การสร้างระบบการติดตามประเมินผล เพื่อนำมาปรับปรุงการทำงานขององค์กรต่อไป

(5) ดัชชีชีวิตสถานการณ์ที่เป็นจริงในด้านต่าง ๆ เป็นการรวบรวมข้อมูลเชิงสถิติหรือข้อมูลพื้นฐานของการพัฒนาด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการสร้างดัชนีชีวิตความสำเร็จหรือประสิทธิผลของการพัฒนาในระดับต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น

ส่วนที่ 2

การพัฒนาศักยภาพของคนไทย

การพัฒนาประเทศไทยในระยะที่ผ่านมามุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจโดยใช้คนเป็นเครื่องมือหรือปัจจัยในการผลิตเพื่อสนองความต้องการการพัฒนาให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยยังไม่ได้คำนึงถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์และการพัฒนาศักยภาพของคนให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการประกอบอาชีพ และสามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้นแม้ว่าประเทศไทยจะประสบความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายด้านการขยายตัวทางเศรษฐกิจเป็นอย่างดี แต่ผลของการพัฒนาได้ก่อให้เกิดปัญหาที่สำคัญหลายประการ โดยเฉพาะปัญหาการกระจายรายได้ ปัญหาความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ และปัญหาด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนไทยและการพัฒนาประเทศในระยะยาว

การพัฒนาศักยภาพของคนที่พึงปรารถนา จะต้องพัฒนาให้คนทุกคนได้รับการพัฒนาตามศักยภาพอย่างเต็มที่ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ ปัญญาและทักษะฝีมือ เพื่อให้คนเป็นคนดี มีคุณธรรม มีสุขภาพพลานามัยที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีจิตสำนึกและมีบทบาทในการดูแลอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมที่ดีงาม ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนาประเทศมีความสมดุลยั่งยืนบนพื้นฐานของความเป็นไทย

บทที่ 1

วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์

การพิจารณาผลการพัฒนาที่ผ่านมาและแนวโน้มในอนาคตควบคู่กับอิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ การพัฒนาศักยภาพของคนไทยในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ได้กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายและยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพของคนไทยไว้ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์

1.1 เพื่อพัฒนาศักยภาพของคนทางด้านจิตใจให้เป็นคนดี มีคุณธรรม มีจิตสำนึกที่ดี ต่อสังคมส่วนรวม

1.2 เพื่อพัฒนาคนทุกคนให้สามารถคิดวิเคราะห์บนหลักของเหตุผล มีการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีโลกทัศน์กว้าง รวมทั้งมีประสิทธิภาพในกระบวนการผลิตสูงขึ้น สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

1.3 เพื่อส่งเสริมให้คนมีสุขภาพพลานามัยดีถ้วนหน้ามีความรู้ความเข้าใจและ ความสามารถในการป้องกันโรคและดูแลสุขภาพของตนเองและครอบครัวได้อย่างมี ประสิทธิภาพ

1.4 เพื่อเสริมสร้างโอกาสให้ประชาชนกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทุกกลุ่มได้รับการคุ้มครอง ช่วยเหลือ และได้รับบริการพื้นฐานทางสังคมทุกด้านอย่างเหมาะสมทั่วถึงและเป็นธรรมเพื่อให้ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขและสมศักดิ์ศรี

2. เป้าหมาย

2.1 คนไทยมีขนาดครอบครัวที่เหมาะสมและมีการกระจายตัวของประชากรที่ สอดคล้องกับศักยภาพและโอกาสการพัฒนาในพื้นที่

2.2 เพิ่มคุณภาพการศึกษาทุกระดับและจัดให้มีกลไกประกันคุณภาพการศึกษา พร้อมทั้งพัฒนาหลักสูตรให้ได้มาตรฐานและจัดให้มีการสอบวัดผลวิชาพื้นฐานสำคัญๆ

2.3 เพิ่มสัดส่วนของการผลิตบัณฑิตสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่อสาขา สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์จากปัจจุบัน 31 : 69 เป็นไม่ต่ำกว่า 40 : 60

2.4 ขยายการฝึกอบรมและพัฒนาฝีมือแรงงานในสาขาต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ให้ได้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของการฝึกอาชีพระยะสั้นภายในปี 2544

2.5 ประชาชนทุกคนมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญในการป้องกันโรคดูแลสุขภาพของตนเองและครอบครัวตลอดจนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ

2.6 สร้างโอกาสให้สตรีและผู้ด้อยโอกาสทุกประเภทในสังคมได้รับการพัฒนาตามศักยภาพอย่างเต็มที่ และได้รับบริการต่างๆ ที่เหมาะสมอย่างทั่วถึง

3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพของคนไทย

การที่จะพัฒนาศักยภาพของคนทุกคนให้สามารถปรับตัวและดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข และมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศได้อย่างยั่งยืนนั้น จะประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ในการพัฒนา 5 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

3.1 โครงสร้างและการกระจายตัวของประชากร โดยการสนับสนุนให้คนไทยมีขนาดครอบครัวที่เหมาะสมและส่งเสริมให้มีการกระจายตัวของประชากรที่สอดคล้องกับศักยภาพและโอกาสการพัฒนาในพื้นที่

3.2 การพัฒนาศักยภาพของคนด้านจิตใจ โดยการพัฒนาศักยภาพด้านจิตใจของคนทุกกลุ่มให้สามารถปรับเอาหลักศาสนามาประพฤติและเป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิตของตน และการพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมให้เอื้อต่อการพัฒนาจิตใจ รวมทั้งการบริหารจัดการเพื่อให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาจิตใจมากขึ้น

3.3 การพัฒนาสติปัญญา ทักษะ และฝีมือแรงงาน โดยการเตรียมความพร้อมเด็กปฐมวัย การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ทั้งในกระบวนการเรียนการสอนการปฏิรูประบบการผลิตและพัฒนาครูและการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่และระบบสารสนเทศมาใช้ ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพในทุกระดับการศึกษาและเพิ่มศักยภาพกำลังแรงงานเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ รวมทั้งการปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการศึกษาและฝึกอบรม

3.4 การพัฒนาสุขภาพและพละนาามัย โดยการพัฒนาศักยภาพของคนในด้านการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และดูแลรักษาเบื้องต้นทั้งของตนเอง ครอบครัวและชุมชน การเพิ่มประสิทธิภาพ คุณภาพและการเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุข การผลิตและกระจายบุคลากร การพัฒนาระบบการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเอชไอวี การพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการมีสุขภาพที่ดี รวมทั้งการปฏิรูประบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ

3.5 การพัฒนาประชากรกลุ่มผู้ด้อยโอกาส โดยการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเด็กที่อยู่ในภาวะยากลำบาก เด็กและสตรีที่อยู่ในธุรกิจบริการทางเพศและถูกประทุษร้ายทารุณต่างๆ รวมทั้งสตรีที่ถูกเลือกปฏิบัติและมีอคติทางเพศคนพิการผู้สูงอายุที่ยากจนไม่มีญาติหรือผู้เลี้ยงดู คนยากจนทั้งในเมืองและชนบท ผู้ถูกคุมประพฤติและผู้ต้องขัง และกลุ่มคนไทยต่างวัฒนธรรม ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างสมศักดิ์ศรี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศมากขึ้น

บทที่ 2

โครงสร้างและการกระจายตัวของประชากร

การส่งเสริมให้ประเทศไทยมีจำนวนและโครงสร้างประชากรในขนาดที่เหมาะสม และมีการกระจายตัวของประชากรที่สอดคล้องกับศักยภาพและโอกาสการพัฒนาในแต่ละพื้นที่ของประเทศ เป็นการเปิดโอกาสให้คนไทยสามารถพัฒนาศักยภาพของตนให้สูงขึ้น ทั้งในด้านการพัฒนาสุขภาพอนามัยทางร่างกายและจิตใจให้กับเด็กปฐมวัย การให้การศึกษาระดับที่สูงขึ้น แก่เด็กที่อยู่ในวัยเรียน การฝึกอบรมทักษะฝีมือแรงงานเพิ่มเติมให้กับแรงงาน การดูแลผู้สูงอายุ ให้ทั่วถึง ตลอดจนยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากความแออัดของประชากรที่กระจุกตัวอยู่ในเมืองให้ดีขึ้น โดยมีแนวทางหลัก ดังนี้

1. การสนับสนุนให้คนไทยมีขนาดครอบครัวที่เหมาะสม โดย

1.1 ชะลอการวางแผนครอบครัวในพื้นที่ที่มีอัตราเจริญพันธุ์ของสตรีในระดับทดแทนหรือต่ำกว่า เช่น พื้นที่ภาคเหนือ ภาคกลางและกรุงเทพมหานคร โดยยกเลิกเป้าหมายการให้บริการวางแผนครอบครัวในพื้นที่ดังกล่าว และคิดค่าบริการวางแผนครอบครัวในราคาที่คุ้มต้นทุนมากยิ่งขึ้น สำหรับการให้บริการในแต่ละวิธี

1.2 เร่งรัดส่งเสริมการวางแผนครอบครัวในพื้นที่ที่มีอัตราการเกิดสูง เช่น ในบางพื้นที่ของภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยให้บริการวางแผนครอบครัวแบบให้เปล่า และจัดทำโครงการรณรงค์พิเศษเฉพาะขึ้นให้สอดคล้องกับขนบธรรมเนียมประเพณีและค่านิยมเกี่ยวกับการมีบุตรในพื้นที่เหล่านี้

1.3 ปรับปรุงคุณภาพและการแบ่งเบาภาระที่เท่าเทียมระหว่างหญิงชายในการวางแผนครอบครัววิธีต่าง ๆ เพื่อให้สามารถกำหนดจำนวนบุตรหรือเว้นช่วงระยะเวลาการมีบุตรได้ตามความต้องการของประชาชนที่รับบริการอย่างมีประสิทธิภาพ โดยจัดให้มีระบบการติดตามผู้ที่รับบริการไปแล้วให้มารับบริการอย่างต่อเนื่อง มีการศึกษาประสิทธิภาพประสิทธิผลและผลข้างเคียงของการวางแผนครอบครัววิธีต่าง ๆ

1.4 รณรงค์เผยแพร่และประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องให้ประชาชนตระหนักถึงประโยชน์ของการมีครอบครัวขนาดที่เหมาะสม โดยใช้สื่อที่มีคุณภาพสามารถเข้าถึงประชาชน รวมทั้งการใช้ภาษาที่สอดคล้องกับแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

1.5 สนับสนุนการดำเนินงานโครงการธุรกิจเพื่อสังคมและจัดตั้งกองทุนหมุนเวียนเพื่อการวางแผนครอบครัวและการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนที่มีระดับการพัฒนาต่ำ โดยภาครัฐคัดเลือกชุมชนและสนับสนุนงบประมาณในการจัดตั้งกองทุนและให้สมาชิกของชุมชนบริหารงานธุรกิจกองทุนเอง

2. การส่งเสริมการให้มีการกระจายตัวของประชากรที่สอดคล้องกับศักยภาพและโอกาสการพัฒนาในพื้นที่ โดย

2.1 สนับสนุนการกระจายบริการทางสังคมอย่างมีคุณภาพ ทั้งด้านการศึกษา สาธารณสุข และบริการโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจให้ทั่วถึงแต่ละพื้นที่

2.2 ฝึกอบรมและพัฒนาทักษะให้คนในชนบทมีความสามารถในการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในแต่ละพื้นที่ รวมทั้งสร้างปัจจัยสนับสนุนในการประกอบอาชีพส่วนตัว เช่น สินเชื่อ กองทุน เป็นต้น

2.3 พัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารตลาดแรงงานและตลาดผลผลิตที่ทันสมัยและกระจายถึงประชาชนอย่างกว้างขวาง เพื่อให้ประชาชนทราบถึงแหล่งงานและสามารถหางานทำที่อยู่ใกล้บ้านตนเองในพื้นที่ชนบทได้ ตลอดจนสามารถทำการผลิตผลทางการเกษตรได้อย่างสอดคล้องกับความต้องการของตลาดเพื่อเพิ่มรายได้ของตนเองให้สามารถยังชีพอยู่ในภาคเกษตรกรรมชนบทได้โดยไม่ต้องย้ายถิ่นเข้ามาหางานทำในเมือง

2.4 ปรับปรุงระบบฐานข้อมูลประชากรเมืองให้ถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อใช้ในการวางแผนพัฒนาเมืองต่างๆ สำหรับรองรับการขยายตัวของ ประชากรเมืองในภูมิภาคอย่างเป็นระบบ

บทที่ 3

การพัฒนาศักยภาพของคนด้านจิตใจ

เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของคนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม มีระเบียบวินัย มีค่านิยมที่ดีงามและมีจิตสำนึกที่รับผิดชอบต่อตนเองและสังคม โดยมีแนวทางการพัฒนาหลักดังนี้

1. การเสริมสร้างและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และสุนทรียภาพทางจิตใจแก่คนโดย

1.1 เสริมสร้างองค์ความรู้ของบุคลากรที่ทำหน้าที่เผยแพร่ด้านคุณธรรม จริยธรรม ให้สามารถเป็นผู้นำทางด้านการพัฒนาจิตใจอย่างแท้จริง และมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจสู่ประชาชนได้อย่างถูกต้อง

(1) พัฒนาระบบการเรียนรู้อิงพระภิกษุ สามเณร นักบวช ครู อาจารย์ ฯลฯ โดยปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาทั้งสายปริยัติธรรมและสายสามัญทุกระดับ

(2) เพิ่มเติมความรู้ด้านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศแก่บุคลากรที่ทำหน้าที่เผยแพร่ คุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้สามารถประยุกต์ใช้เครื่องมือดังกล่าวกับแต่ละกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 พัฒนาความรู้ความเข้าใจในหลักจริยธรรมและหลักศาสนาต่อนักเรียน นักศึกษา และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้

(1) ปรับปรุงเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนการสอนเกี่ยวกับความรู้ด้านศาสนาและจริยธรรมในหลักสูตรการศึกษาแต่ละระดับ

(2) เสริมสร้างความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน สถานศึกษา องค์กรศาสนา ฯลฯ ในการพัฒนาจิตใจของนักเรียน นักศึกษาอย่างต่อเนื่อง

1.3 สนับสนุนให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ มีเหตุผลและสามารถเลือกนำเอาสิ่งแวดลอมต่างๆ ในสังคมมาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างสุนทรียภาพทางจิตใจของตน รวมทั้งดำรงชีวิตอยู่ภายใต้วิถีประชาธิปไตยได้อย่างเหมาะสมและกลมกลืน

(1) พัฒนารูปแบบที่หลากหลายของดนตรี กีฬาและนันทนาการต่างๆ ให้เหมาะกับแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

(2) ส่งเสริมให้มีการพัฒนาและใช้ศิลปวัฒนธรรมของชาติและของท้องถิ่น เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างความอ่อนโยนทางจิตใจ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน และกลุ่มที่สนใจในโอกาสต่างๆ

2. การพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมให้เอื้อต่อการพัฒนาจิตใจ โดย

2.1 สนับสนุนให้มีกิจกรรมและสถานที่ที่ให้สมาชิกในครอบครัวและชุมชนประกอบกิจกรรมร่วมกัน เช่น สวนสาธารณะ สนามกีฬา ห้องสมุด เป็นต้น

2.2 เสริมสร้างระบบที่จะให้รางวัลยกย่องคนดีและองค์กรที่ดี มีคุณธรรม มีจรรยาบรรณในวิชาชีพและช่วยบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม เพื่อเป็นตัวอย่างและสร้างผู้นำทางสังคมอย่างต่อเนื่อง

2.3 พัฒนาการบริหารงานด้านศาสนาให้มีประสิทธิภาพ โดยปรับปรุงกฎหมายและระบบงานเกี่ยวกับการปกครองคณะสงฆ์ เพื่อสนับสนุนให้พระภิกษุ สามเณรที่มีความรู้ความสามารถ ประพฤติดี ประพฤติชอบยังคงอยู่ในสถาบันพุทธศาสนาและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาจิตใจประชาชน

2.4 สนับสนุนให้มีการพัฒนาวัดและศาสนสถานที่สะอาด ร่มรื่น และมีบรรยากาศที่เหมาะสมต่อการศึกษาปฏิบัติธรรมและสร้างความสงบทางจิตใจแก่ประชาชน รวมทั้งส่งเสริมให้มีการใช้บุคลากรและสถานที่ทางศาสนาในการช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

3. การบริหารจัดการเพื่อให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาจิตใจ โดย

3.1 สนับสนุนให้หน่วยราชการที่ทำงานด้านการพัฒนาจิตใจทำหน้าที่ประสานความร่วมมือจากทุกสถาบันในสังคมให้เกิดผลในเชิงปฏิบัติ และให้มีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

3.2 สนับสนุนให้มีการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องในการพัฒนาทัศนคติ จิตสำนึกและจรรยาบรรณของเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐในการให้บริการประชาชนทุกคนอย่างเหมาะสม

3.3 ส่งเสริมให้องค์กรประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาจิตใจ โดยเฉพาะองค์กรที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และการพัฒนาจิตใจ รวมทั้ง

สร้างมาตรการจูงใจให้ภาคธุรกิจเอกชนที่ดำเนินการเกี่ยวกับกีฬาดนตรีและศิลปะ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก เยาวชน และประชาชน

3.4 ส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจและเกิดความภาคภูมิใจที่จะอนุรักษ์ ฟันฟู และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ค่านิยมที่ดีงามและภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่นและนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป

3.5 ส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนมีความภาคภูมิใจที่จะร่วมกันอนุรักษ์ ฟันฟูและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ค่านิยมอันดีงาม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.6 ส่งเสริมให้สื่อทุกรูปแบบเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาจิตใจโดยผลิตรายการที่มีเนื้อหาสาระและจัดช่วงเวลาที่เหมาะสมต่อการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับศาสนาและการพัฒนาจิตใจมากขึ้นรวมทั้งกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานและองค์กรสื่อมวลชนมีจิตสำนึกต่อสังคมส่วนรวมมากขึ้น

บทที่ 4

การพัฒนาสติปัญญา ทักษะ และฝีมือแรงงาน

การพัฒนาศักยภาพของคนไทยทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ตั้งแต่การเตรียมความพร้อมเด็กปฐมวัยไปจนถึงตลอดชีวิต ให้สามารถคิด วิเคราะห์บนหลักของเหตุผล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีโลกทัศน์กว้าง สามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และสามารถเผชิญกับสถานการณ์ใหม่ ตลอดจนมีประสิทธิภาพในกระบวนการผลิตสูงขึ้น และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศนั้น มีแนวทางการพัฒนาหลักดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมเด็กปฐมวัย โดย

1.1 สนับสนุนและส่งเสริมให้เยาวชน คู่สมรส พ่อและแม่ มีความรู้เกี่ยวกับชีวิตครอบครัวและวิธีการเลี้ยงลูกที่ถูกต้องเหมาะสม โดยมอบให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องประสานการดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน

1.2 สนับสนุนและส่งเสริมให้เด็กก่อนวัยเรียนได้รับบริการการเตรียมความพร้อมในรูปแบบต่างๆ เช่น ศูนย์พัฒนาเด็ก สถานรับเลี้ยงเด็กในที่ทำงานและในสถานประกอบการ โดยดำเนินการร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และครอบครัว

1.3 สนับสนุนให้เด็กทุกคนได้รับการส่งเสริมด้านโภชนาการอย่างเพียงพอและมีคุณภาพ

2. การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดย

2.1 ปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนให้ผู้เรียนรู้จักคิด วิเคราะห์อย่างมีเหตุผล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมและมีการฝึกปฏิบัติจากประสบการณ์จริง พร้อมทั้งปรับปรุงเนื้อหาสาระวิชาและกระบวนการเรียนรู้ในวิชาสำคัญที่เป็นนโยบายเร่งด่วน เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาและคอมพิวเตอร์ ควบคู่กับจัดให้มีสื่อและอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเพียงพอตลอดทั้งการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบวนการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม

2.2 ส่งเสริมการจัดกิจกรรมนักเรียน นักศึกษา ที่มีปฏิสัมพันธ์กับสังคมและการปรับปรุงเนื้อหาสาระของหลักสูตรให้มีลักษณะบูรณาการ ควบคู่กับการส่งเสริมให้มีตำราและเอกสารวิชาการที่หลากหลาย

2.3 กระตุ้นและสนับสนุนการค้นคว้าหาความรู้ผ่านหนังสือและแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน ควบคู่กับการใช้มาตรการภาษีสนับสนุนให้มีหนังสือ อุปกรณ์สร้างเสริมการเรียนรู้และอุปกรณ์กีฬาที่มีคุณภาพและราคาถูก

2.4 ส่งเสริมการจัดการศึกษาที่ให้ทางเลือกหลากหลายตามความเหมาะสมสำหรับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน ควบคู่ไปกับการพัฒนาระบบการถ่ายโอนหน่วยกิตที่เชื่อมต่อได้ทุกระดับ และส่งเสริมการศึกษาเพื่อการอ่านออกเขียนได้ โดยเน้นกลุ่มเป้าหมายสตรีที่ด้อยโอกาส

2.5 สนับสนุนการกระจายอำนาจการจัดทำหลักสูตรไปสู่ท้องถิ่นอย่างจริงจัง โดยให้ครูและชุมชนมีบทบาทในการปรับปรุงหลักสูตรให้มีความสมดุล และสัมพันธ์กันทั้งหลักสูตรที่เน้นความเป็นสากลบนฐานของความเป็นไทย หลักสูตรเลือกที่เน้นความสนใจของผู้เรียน และหลักสูตรท้องถิ่นที่เน้นภูมิปัญญาชาวบ้านและสภาพแวดล้อมของชุมชน

2.6 สนับสนุนให้มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการค้นคว้า การวิจัย การสาธิต การสอน และแนะนำวิธีการปฏิบัติต่อดีทีปัญญาเลิศและเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ตลอดจนการจัดกลุ่มโรงเรียนและกำหนดโรงเรียนที่เป็นศูนย์ประสานการส่งเสริมพัฒนาการและการให้คำปรึกษาแก่ครูและผู้ปกครอง

2.7 ปรับปรุงระบบการวัดสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาให้สามารถสะท้อนจุดประสงค์ของหลักสูตรโดยรวม ควบคู่กับการปรับปรุงระบบการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น ให้สามารถสะท้อนความถนัดและความสนใจอย่างแท้จริง

2.8 ปฏิรูประบบการผลิตและการพัฒนาครูอาจารย์

(1) สร้างปัจจัยและโอกาสให้คนดีคนเก่งเข้าสู่วิชาชีพครูอาจารย์เช่น การปรับปรุงระบบการคัดเลือกผู้รับทุน การปรับปรุงระบบตำแหน่ง การเปิดโอกาสให้แสดงความสามารถอย่างอิสระควบคู่กับการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนและเนื้อหาสาระให้ครูอาจารย์เรียนรู้วิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีการทดลองปฏิบัติจริงมากขึ้น

(2) เร่งรัดให้มีการพัฒนาครูอาจารย์ และบุคลากรด้านการฝึกอบรมทุกคนอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนทั้งพัฒนาให้สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพในการแบ่งเบาภาระและสนับสนุนการปฏิบัติงาน

(3) สร้างจิตสำนึกและส่งเสริมขวัญกำลังใจในการทำงานของครูอาจารย์ โดยการสร้างทางเลือกและความก้าวหน้าในวิชาชีพที่เปิดกว้างหลากหลาย ให้การยกย่องเกียรติคุณ ตลอดจนทั้งประเมินการสอนเพื่อนำไปประกอบการส่งเสริมความก้าวหน้าและสวัสดิการต่างๆ

3. การพัฒนาคนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศและการพึ่งตนเองทางเทคโนโลยีมากขึ้นทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณ โดย

3.1 การพัฒนาคุณภาพและปริมาณกำลังคนระดับกลางและระดับสูงไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการและมีมาตรฐาน

(1) ส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษามีเอกภาพในเชิงนโยบาย มีอิสระในการบริหารจัดการ มีการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำเพื่อเป็นแนวทางของการผลิตบัณฑิตทั้งภาครัฐและเอกชน ควบคู่ไปกับการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจน และสามารถตรวจสอบได้จากทั้งภายในและภายนอกมากขึ้น

(2) พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชนทั้งในและต่างประเทศตลอดทั้งการรวมกลุ่มคณาจารย์สาขาขาดแคลนเพื่อเป็นทรัพยากรด้านการเรียนการสอนร่วมกัน ทั้งภาครัฐและเอกชน

(3) สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีการสอนทางไกล เพื่อบรรเทาปัญหาการขาดแคลนอาจารย์และสนับสนุนการกระจายโอกาสการอุดมศึกษาไปยังภูมิภาคอย่างมีคุณภาพตามความพร้อมของแต่ละสถาบันการศึกษา

(4) เร่งรัดและขยายการผลิตวิศวกร ช่างเทคนิค ช่างฝีมือ และบุคลากรในสาขาขาดแคลนอื่นๆ เช่น บัญชี การเงินการธนาคาร และการประกันภัยโดยเน้นการฝึกปฏิบัติมากขึ้น พร้อมทั้งใช้กลไกราคามากำหนดต้นทุนการฝึกอบรมในสาขาที่ตลาดแรงงานมีความต้องการสูง

3.2 การเสริมสร้างศักยภาพคนด้านการวิจัยและพัฒนา

(1) สนับสนุนให้มีการสร้างองค์ความรู้และฐานความรู้ด้านวิทยาศาสตร์พื้นฐานอย่างกว้างขวาง

(2) สนับสนุนและส่งเสริมให้มีการวิจัยและการสังเคราะห์งานวิจัยอย่างกว้างขวางทั้งการวิจัยด้านสังคมศาสตร์ และด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีที่มีความสัมพันธ์กับธุรกิจอุตสาหกรรมมากขึ้น

(3) ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างทีมนักวิจัยและเครือข่ายการวิจัยที่เชื่อมโยงกับนักวิจัยต่างประเทศ

(4) พิจารณาปรับปรุงกฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้องในเรื่องการเข้ามาในราชอาณาจักรและการทำงานของคนต่างประเทศในราชอาณาจักรเพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากต่างประเทศหรือการให้ชาวต่างประเทศเข้ามาช่วยเหลือการพัฒนากำลังคนสาขาขาดแคลนในประเทศไทย

3.3 การพัฒนาและเพิ่มศักยภาพของกำลังแรงงานให้สามารถเข้าสู่กระบวนการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(1) ยกระดับความรู้พื้นฐานของคนงานในสถานประกอบการทุกแห่งให้มีความรู้ขั้นต่อก่อนอย่างน้อยระดับมัธยมศึกษาตอนต้นด้วยวิธีการต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมการใช้สื่อทุกรูปแบบในการเพิ่มศักยภาพของกำลังแรงงานที่อยู่ในเขตชนบทห่างไกล

(2) สนับสนุนการพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารตลาดแรงงาน ให้มีประสิทธิภาพและสามารถชี้้นำการผลิตกำลังคนได้ตามความต้องการของตลาดแรงงาน

(3) พัฒนาระบบการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของกำลังแรงงานที่มีความประสงค์จะประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรมและกลุ่มที่ต้องการเปลี่ยนอาชีพจากภาคเกษตรกรรมไปสู่ภาคอุตสาหกรรมและบริการอื่นๆ

(4) ส่งเสริมให้มีการฝึกอบรมทักษะในด้านบริหารจัดการและทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศแก่ผู้ประกอบการ กลุ่มผู้นำทางธุรกิจในชุมชน กลุ่มสหกรณ์ กลุ่มสตรี ตลอดจนทั้งการเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพอิสระและการรับช่วงเหมาแก่แรงงานที่ไม่สามารถกลับเข้าสู่ระบบการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมและบริการสาขาต่างๆ

(5) สนับสนุนการเตรียมความพร้อมเพื่อพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพของบุคลากรด้านการฝึกอบรมในสาขาต่างๆ ให้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์สูงขึ้น

(6) ขยายงานด้านการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานสาขาต่างๆ ให้ได้มาตรฐานสากลอย่างเพียงพอและมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางจากภาคเอกชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4. การปรับปรุงระบบการบริหารจัดการการศึกษาและฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพโดย

4.1 สนับสนุนการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาทุกระดับให้มีความคล่องตัว และเปิดโอกาสให้ครอบครัว ชุมชนและท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการการศึกษาได้ อย่างเป็นรูปธรรมทั้งในกระบวนการคิดและการปฏิบัติที่ทุกฝ่ายเข้ามาเรียนรู้ร่วมกัน ทำงานด้วยกันและติดตามประเมินผลร่วมกัน พร้อมๆ ไปด้วยกับการผ่อนคลายกฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ

4.2 ส่งเสริมและสนับสนุนการวางแผนในลักษณะแผนงานที่มีเครือข่ายการดำเนินงานที่เชื่อมโยงประสานกันอย่างชัดเจน ให้เป็นกรอบและแนวทางในการประสานการปฏิบัติงานทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคเพื่อลดปัญหาความซ้ำซ้อนและเป็นการใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ

4.3 สนับสนุนบทบาทของภาคเอกชน และองค์กรประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและฝึกอบรมทักษะฝีมือแรงงานอย่างมีคุณภาพในปริมาณที่เพิ่มขึ้นทุกระดับ โดยทบทวนบทบาทและนโยบายของรัฐให้เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนอย่างเหมาะสม ควบคู่กับการเร่งรัดและประชาสัมพันธ์กองทุนเงินกู้เพื่อจัดตั้งสถาบันการศึกษา และการฝึกอบรมโดยภาคเอกชน รวมทั้งปรับปรุงกฎระเบียบและลดขั้นตอนการดำเนินงานให้จูงใจภาคเอกชนมากขึ้น

4.4 สนับสนุนการนำกลไกตลาดมาใช้ในการผลิตกำลังคนอย่างมีประสิทธิภาพ ควบคู่กับการปรับปรุงระบบการให้ทุนการศึกษาและการเร่งรัดให้เงินกู้เพื่อการศึกษาแก่นักเรียน นักศึกษาที่ขาดแคลนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

4.5 ส่งเสริมและสนับสนุนการระดมพลังจากทุกส่วนในสังคมเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต

(1) ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพของผู้ทำหน้าที่ผลิตและเผยแพร่สื่อทุกชนิดตลอดจนการแลกเปลี่ยนข่าวสารเพื่อนำไปเผยแพร่อย่างถูกต้อง

(2) สนับสนุนการจัดเครือข่ายการเรียนรู้ โดยพัฒนาความร่วมมือระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนอย่างจริงจัง

(3) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง โดยการพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมให้ทันสมัยและถูกต้อง สามารถเชื่อมโยงเครือข่ายได้ทั้งระดับชาติ ระดับจังหวัด และระดับชุมชน

บทที่ 5

การพัฒนาสุขภาพและพลานามัย

การเสริมสร้างโอกาสให้คนไทยทุกคนเป็นผู้ที่มีสุขภาพพลานามัยที่ดี มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการป้องกันโรคและการดูแลสุขภาพของตนเองและครอบครัว ควรมีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ดังนี้

1. การพัฒนาศักยภาพคนด้านสุขภาพและพลานามัย โดย

1.1 สนับสนุนให้มีบริการตรวจสุขภาพแก่คู่สมรสก่อนแต่งงาน ก่อนมีบุตรและสตรีที่อยู่ในระหว่างตั้งครรภ์ และใช้การวางแผนครอบครัวสำหรับป้องกันและคัดกรองโรคพันธุกรรมโรคติดต่อในครรภ์และความพิการแต่กำเนิด เพื่อให้ได้ทารกที่สมบูรณ์และเป็นการส่งเสริมสุขภาพทารกตั้งแตอยู่ในครรภ์

1.2 ส่งเสริมบริการสุขภาพอนามัยเพื่อพัฒนาการของเด็กและคุณภาพชีวิตที่ดีของแม่ เช่น การให้ภูมิคุ้มกันโรค การอนามัยแม่และเด็ก การให้อาหารเสริมต่างๆ เป็นต้น

1.3 ส่งเสริมการเผยแพร่ความรู้และสร้างทัศนคติที่ถูกต้องแก่ประชาชนให้รู้จักการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรคทั้งของตนเอง ครอบครัว และ ชุมชน ตลอดจนการดูแลรักษาเบื้องต้นสำหรับโรคง่าย ๆ และการดูแลผู้ป่วยด้วยโรคเรื้อรังในชุมชน

1.4 สนับสนุนการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตอย่างเป็นองค์รวม ทั้งการสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวการลดปัญหาการใช้ความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ การแก้ไขปัญหา ยาเสพติดและการพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคม

1.5 ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและชุมชนมีสิทธิรับรู้และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอันเป็นประโยชน์ต่อสุขภาพและสามารถเลือกบริโภคสินค้าที่มีคุณภาพและปลอดภัย

1.6 ส่งเสริมสุขภาพอนามัยของคนงาน โดยใช้มาตรการทางกฎหมาย หรือสิ่งจูงใจต่างๆ ให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการได้มีการลงทุนในการพัฒนามาตรการป้องกันอุบัติเหตุและอุบัติเหตุในการทำงานและการจัดสถานที่สำหรับการเล่นกีฬาและการออกกำลังกาย เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เหมาะสมแก่คนงาน

1.7 สนับสนุนการรณรงค์ผ่านสื่อต่างๆ อย่างต่อเนื่องเพื่อให้ครอบครัวมีความรู้ความเข้าใจและสามารถดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ ตลอดจนให้ได้รับบริการด้านฟื้นฟูสุขภาพ

1.8 ส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐ สถานประกอบการ ธุรกิจเอกชน และสถานศึกษา ทุกระดับจัดกิจกรรมการเล่นกีฬาและการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพอย่างกว้างขวางรวมทั้ง ส่งเสริมการลงทุนให้ภาคเอกชนจัดบริการส่งเสริมสุขภาพในส่วนภูมิภาคมากยิ่งขึ้น

2. การพัฒนาระบบบริการสาธารณสุข โดย

2.1 การเพิ่มประสิทธิภาพ คุณภาพ และการเข้าถึงบริการสาธารณสุข

(1) ปรับปรุงและพัฒนาสถานบริการสาธารณสุขระดับล่าง ให้มีอุปกรณ์และเวชภัณฑ์เพียงพอ ตลอดจนส่งเสริมให้มีการหมุนเวียนแพทย์และบุคลากรสาธารณสุขไปประจำตามความเหมาะสมควบคู่กับการพัฒนาเครือข่ายและระบบการส่งต่อคนไข้กับสถานพยาบาลระดับจังหวัดมากขึ้น

(2) ส่งเสริมให้มีการพัฒนาเครือข่ายการให้บริการระหว่างสถานพยาบาลของรัฐและระหว่างรัฐกับเอกชน โดยเฉพาะการประสานการใช้ทรัพยากรร่วมกัน รวมทั้งการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนทางด้านวิชาการ

(3) สนับสนุนให้ประชาชนมีหลักประกันด้านสุขภาพทั่วถึง โดยเน้นขยายความครอบคลุมไปสู่ประชาชนผู้มีรายได้น้อย ควบคู่กับการปรับปรุงและพัฒนาระบบประกันสุขภาพให้มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม ตลอดจนสนับสนุนการศึกษาวิจัยเพื่อการปฏิรูประบบการประกันสุขภาพและสวัสดิการที่มีอยู่ให้เป็นเอกภาพและเน้นความรับผิดชอบต่อประชาชนเป็นหลัก

(4) รมรงค์และกำหนดมาตรการสร้างแรงจูงใจให้สถานพยาบาลของรัฐปรับปรุงประสิทธิภาพและคุณภาพของบริการเพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่ประชาชนผู้ใช้บริการ โดยให้ได้รับความสะดวกและรวดเร็ว

(5) ส่งเสริมการลงทุน การวิจัยและพัฒนาและการปรับปรุงกฎหมายและข้อบังคับต่างๆ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการพึ่งตนเองด้านการผลิตยา วัคซีนและสมุนไพร ตลอดจนพัฒนาเป็นสินค้าอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก

(6) สนับสนุนการพัฒนาแพทย์แผนไทยให้สามารถผสมผสานในระบบสาธารณสุข โดยการพัฒนาองค์ความรู้และการพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนการปรับปรุงคุณภาพมาตรฐานของบุคลากรและสถานบริการแพทย์แผนไทยเพื่อให้เป็นที่เชื่อถือ

2.2 การพัฒนาการผลิตและการกระจายบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข

(1) ประสานการผลิตบุคลากรสาธารณสุขให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของประเทศ รวมทั้งสนับสนุนให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการผลิตบุคลากรสาธารณสุขให้มากขึ้น โดยมีกลไกควบคุมคุณภาพและมาตรฐานวิชาชีพ

(2) พัฒนาเนื้อหาหลักสูตรการศึกษาและการอบรมบุคลากรสาธารณสุข โดยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค รวมทั้งการปลูกฝังในเรื่องจรรยาบรรณและคุณธรรมสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพและศักยภาพของบุคลากรสาธารณสุขอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม

(3) พัฒนาระบบการฝึกอบรมบุคลากรประจำการในสาขาที่มีความขาดแคลนตามสภาพปัญหาสาธารณสุขใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น ด้านอาชีวเวชศาสตร์ ด้านการดูแลผู้สูงอายุที่ป่วยเรื้อรัง ด้านเวชศาสตร์การกีฬา เป็นต้น

(4) สนับสนุนให้มีการกระจายบุคลากรสาธารณสุขไปสู่ชนบทโดยการสร้างขวัญและกำลังใจ พร้อมทั้งให้ค่าตอบแทนและสวัสดิการแก่บุคลากรทุกระดับอย่างเหมาะสม

2.3 การพัฒนาและปรับปรุงระบบการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเอชไอวี

(1) เสริมสร้างศักยภาพของประชากรกลุ่มทั่วไปและกลุ่มเป้าหมายเฉพาะด้วยวิธีการต่างๆ ให้เหมาะสมเพื่อให้เกิดความตระหนักและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเสี่ยงที่จะส่งผลต่อการแพร่ระบาดของเชื้อเอชไอวี

(2) สร้างสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมให้เอื้อต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอชไอวี อาทิ การสร้างงานในชนบท การส่งเสริมให้มีการพักผ่อนหย่อนใจที่เหมาะสม การต่อต้านสื่อและการบันเทิงที่ยั่วทางเพศ เป็นต้น

(3) ส่งเสริมสุขภาพและให้การดูแลรักษาผู้ป่วยโรคเอชไอวีอย่างทั่วถึงและเหมาะสม โดยเน้นการเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากรในสถานพยาบาลทุกระดับ รวมทั้งสร้างศักยภาพของชุมชนและครอบครัวในการดูแลผู้ป่วยโรคเอชไอวี

(4) ลดผลกระทบทางสังคมและเศรษฐกิจอันเนื่องมาจากการติดเชื้อและป่วยด้วยโรคเอดส์ เช่น การฝึกอาชีพให้เป็นทางเลือกที่เหมาะสมกับสภาพของผู้ติดเชื้อเอดส์และการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้ป่วยโรคเอดส์และครอบครัวที่ไม่สามารถพึ่งตนเองได้ เป็นต้น

2.4 การพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมให้เอื้อต่อการพัฒนาสุขภาพและพละอนามัย

(1) พัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี เช่น การสร้างสวนสาธารณะ การลดมลภาวะในสิ่งแวดล้อม การอาชีวอนามัย และการคมนาคมขนส่งที่ปลอดภัย เป็นต้น

(2) ปรับปรุงและบังคับใช้กฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับ ที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี เช่น การควบคุมควันพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมและรถยนต์ รวมทั้งการมีพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม เช่น การสวมหมวกกันน็อค และการคาดเข็มขัดนิรภัย เป็นต้น

(3) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อหาองค์ความรู้ใหม่ ๆ และการสังเคราะห์งานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวกับผลกระทบของสิ่งแวดล้อมต่อสุขภาพอนามัย ทั้งทางกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อใช้กำหนดแนวทางป้องกันและแก้ไข

(4) ส่งเสริมการระดมทุนเพื่อการดูแลส่งเสริมสุขภาพของประชาชนในชุมชน เช่น การจัดตั้งกองทุนส่งเสริมสุขภาพและการดูแลสภาพแวดล้อมให้เป็นอันตรายต่อสุขภาพ เป็นต้น

3. การปฏิรูประบบบริหารจัดการด้านสาธารณสุขให้มีประสิทธิภาพ โดย

3.1 ให้ความสำคัญกับการป้องกันโรคและการส่งเสริมสุขภาพ โดยสนับสนุนด้านงบประมาณ บุคลากรและการปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยงานให้สอดคล้องกันอย่างเป็นระบบ

3.2 ปฏิรูประบบบริหารจัดการสถานพยาบาลของรัฐให้มีความคล่องตัว มีประสิทธิภาพ และมีความรับผิดชอบต่อสถานะสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่ให้มากยิ่งขึ้น เช่น การปรับกฎระเบียบและวิธีการงบประมาณที่เป็นอุปสรรคต่อความคล่องตัว การพัฒนาระบบบริหารแบบเอกชน การกระจายอำนาจการบริหารจัดการและการจ้างเหมาเอกชน เป็นต้น

3.3 กำกับดูแลการใช้จ่ายด้านสาธารณสุขให้มีประสิทธิภาพ โดยกำหนดนโยบายด้านการเงินการคลัง เพื่อลดการใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือยลง โดยเฉพาะการนำเข้ายาและเทคโนโลยีขั้นสูงที่มีราคาแพงเกินความจำเป็น

3.4 ส่งเสริมให้มีกลไกกำกับดูแลด้านคุณภาพและราคาของบริการสาธารณสุขทั้งของภาครัฐและเอกชน เช่น การกำหนดให้สถานพยาบาลแจ้งอัตราค่าบริการแต่ละชนิดให้ผู้ป่วยทราบล่วงหน้า และการสนับสนุนบทบาทของประชาชนหรือองค์กรอิสระในการตรวจสอบและดูแลด้านคุณภาพของบริการ และคำปรึกษาพยาบาลของสถานพยาบาล เป็นต้น

3.5 ส่งเสริมให้กระทรวงสาธารณสุขปรับบทบาทมาเป็นการพัฒนาโยบายและการกำกับดูแลให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ธุรกิจเอกชน องค์กรเอกชน สาธารณประโยชน์และองค์กรชุมชนมีการประสานงานที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.6 สนับสนุนให้เกิดระบบการจัดการบริหารงานในลักษณะแผนงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะอย่างยิ่ง งานคุ้มครองผู้บริโภคงานส่งเสริมสุขภาพ งานโภชนาการ งานอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม งานความปลอดภัยด้านเคมีวัตถุ และงานป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ ทั้งนี้เพื่อให้สามารถดำเนินการไปในทิศทางเดียวกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.7 ส่งเสริมให้ประชาชน องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน สาธารณประโยชน์ ธุรกิจ เอกชน นักวิชาการและสื่อมวลชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาการสาธารณสุข โดยสนับสนุนให้เกิดกระบวนการคิดและการปฏิบัติที่ทุกฝ่ายเข้ามาเรียนรู้ร่วมกันจากการทำงานด้วยกัน รวมทั้งมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านสาธารณสุข และรณรงค์ในปัญหาที่มีความสำคัญอย่างกว้างขวาง

3.8 ส่งเสริมความร่วมมือและการประสานการแก้ไขปัญหาสาธารณสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับประเทศเพื่อนบ้านในเขตชายแดน รวมทั้งส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางของภูมิภาคทางด้านวิชาการและบริการเกี่ยวกับการแพทย์และสาธารณสุข

3.9 พิจารณาจัดสรรงบประมาณสนับสนุนองค์กรเอกชน สาธารณประโยชน์และองค์กรชุมชน เพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมด้านการพัฒนาสาธารณสุขได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้มีการประสานสอดคล้องกับแนวนโยบายพัฒนาสาธารณสุขของชาติ

บทที่ 6

การพัฒนาประชากรกลุ่มผู้ด้อยโอกาส

การเสริมสร้างโอกาสให้ประชาชนกลุ่มผู้ด้อยโอกาสกลุ่มใหญ่ๆ ได้แก่ กลุ่มเด็กในภาวะยากลำบากซึ่งประกอบด้วย เด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์ เด็กเร่ร่อนและเด็กที่ยากจนและไม่มีโอกาสศึกษาต่อกลุ่มเด็กและสตรีในธุรกิจบริการทางเพศ และถูกประทุษร้ายทารุณต่างๆ กลุ่มคนพิการ กลุ่มผู้สูงอายุที่ยากจนไม่มีญาติหรือผู้เลี้ยงดู กลุ่มคนยากจนในเมืองและชนบท กลุ่มผู้ถูกคุมประพฤติและผู้ต้องขังและกลุ่มคนไทยต่างวัฒนธรรม เช่น ชาวเขา ชาวเล เป็นต้น ได้รับการช่วยเหลือคุ้มครองและได้รับการทุกด้านอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ควรมีแนวทางการพัฒนาดังนี้

1. การพัฒนาเด็กที่อยู่ในภาวะยากลำบาก โดย

1.1 เร่งรัดการกำหนดอายุขั้นต่ำของแรงงานเด็กจาก 13 ปี เป็น 15 ปี ให้มีผลในทางปฏิบัติโดยเร็ว ตลอดจนให้มีการกำหนดมาตรการในการคุ้มครอง และให้สวัสดิการที่เหมาะสมแก่แรงงานเด็กในภาคเกษตรกรรมและแรงงานเด็กที่อยู่นอกระบบ

1.2 ส่งเสริมการให้ความรู้เกี่ยวกับแรงงานเด็กแก่ผู้นำชุมชนและผู้นำสหภาพแรงงาน เพื่อให้มีส่วนช่วยเฝ้าระวัง คุ้มครอง และรายงานการใช้แรงงานเด็กที่ผิดกฎหมายหรือละเมิดสิทธิของเด็กที่ใช้แรงงาน

1.3 สนับสนุนให้นายจ้างจัดหรือปรับปรุงสวัสดิการให้เหมาะสมแก่แรงงานเด็กอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในด้านการศึกษา การพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพ นันทนาการ และการพัฒนาคุณภาพชีวิต

1.4 พัฒนาวิธีและกระบวนการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กเร่ร่อนให้มีประสิทธิภาพและเป็นระบบครบวงจรมากขึ้น โดยระดมความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชนและสนับสนุนให้สถาบันศาสนาเข้ามามีบทบาทมากขึ้น

1.5 สนับสนุนให้มีระบบข้อมูลเกี่ยวกับเด็กในภาวะยากลำบากประเภทต่างๆ ที่ถูกต้อง ทันสมัย และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในวงกว้าง

1.6 ศึกษาแนวทางการปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็กและให้มีมาตรการในการป้องกันแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับเด็กอย่างครอบคลุมทุกด้าน

1.7 เสริมสร้างทัศนคติและปรับปรุงวิธีการทำงานของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ให้มีประสิทธิภาพและเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อเด็กในภาวะยากลำบากมากขึ้น เช่น การแก้ไขปัญหาด้านหลักฐานประกอบการศึกษาของเด็กเร่ร่อน รูปแบบและวิธีการสืบสวนและตัดสินคดีที่เด็กเป็นผู้เสียหายหรือก่อให้เกิดความเสียหาย เป็นต้น

1.8 เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้ชุมชนและโรงเรียนยอมรับและปฏิบัติต่อเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีการติดเชื่อหรือมีผู้ป่วยโรคเอดส์เช่นเดียวกับเด็กทั่วไปและสนับสนุนให้ภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันศาสนาและชุมชน ร่วมสร้างหลักประกันในการดำรงชีวิตแก่เด็กเหล่านี้ โดยไม่ต้องตรวจหาภาวะการติดเชื้อในตัวเด็กเสียก่อน

1.9 เสริมสร้างศักยภาพของครอบครัว เครือญาติและชุมชนให้สามารถดูแลสุขภาพและรู้จักวิธีการพยาบาลเบื้องต้นแก่เด็ก ในกรณีทราบภาวะการติดเชื้อเอดส์และมีอาการเจ็บป่วยเป็นครั้งคราว โดยเน้นการวางแผนบริการเด็กร่วมกันระหว่างครอบครัวและสถานบริการหรือองค์กรเอกชน

1.10 พัฒนาระบบการช่วยเหลือและส่งเสริมให้เด็กในชนบทที่ยากจนและเด็กในภาวะยากลำบากได้มีโอกาสศึกษาต่อหรือฝึกทักษะในการประกอบอาชีพตามความต้องการและศักยภาพของแต่ละกลุ่มเป้าหมายรวมทั้งทรัพยากรของแต่ละท้องถิ่น

1.11 สนับสนุนการพัฒนาอาชีพแก่เยาวชนชนบทอย่างเป็นระบบ โดยจัดบริการข้อมูลเกี่ยวกับโอกาสการประกอบอาชีพรวมทั้งการพัฒนาทักษะในการวิเคราะห์และการใช้ข้อมูลในการตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสม

2. การพัฒนากลุ่มเด็กและสตรีในธุรกิจบริการทางเพศและถูกประทุษร้ายทารุณต่าง ๆ รวมทั้งสตรีที่ถูกเลือกปฏิบัติและมีอคติทางเพศ โดย

2.1 สนับสนุนการจัดตั้งหน่วยงานองค์กรประชาชนระดับต่าง ๆ โดยเฉพาะระดับหมู่บ้าน เพื่อสำรวจ เผ่าระวัง ติดตาม ป้องกันและให้ความช่วยเหลือมิให้เด็กและสตรีถูกชักจูงหรือล่อลวงไปประกอบอาชีพธุรกิจบริการทางเพศ

2.2 รมรณรงค์ประชาสัมพันธ์สร้างความรู้ความเข้าใจเพื่อปรับเปลี่ยนค่านิยมที่มีส่วนส่งเสริมธุรกิจบริการทางเพศ รวมทั้งสร้างปัญหาความรุนแรงต่อเด็กและสตรีโดยผ่านระบบสื่อสารมวลชนและการสอดแทรกเรื่องครอบครัวศึกษาไว้ในการเรียนการสอนทุกระดับ

2.3 สนับสนุนการจัดบริการที่เป็นระบบครบวงจร เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ผู้ที่อยู่ในธุรกิจบริการทางเพศในเรื่องผลกระทบของการประกอบอาชีพการดูแล

รักษาสุขภาพอนามัย การให้บริการแนะแนวและฝึกอบรมอาชีพ รวมทั้งการจัดหางานและเงินทุนประกอบอาชีพสำหรับผู้ที่ต้องการจะเลิกอาชีพธุรกิจทางเพศ โดยใช้รูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่

2.4 สนับสนุนการดำเนินงานเพื่อขจัดอคติทางเพศและการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบ ให้เป็นไปตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี และดำเนินการตามปฏิญญาปักกิ่งและแผนปฏิบัติการว่าด้วยความก้าวหน้าของสตรีขององค์การสหประชาชาติ

2.5 สกัดกั้นมิให้มีการล่อลวงหรือนำเด็ก สตรีไทยและต่างชาติออกไปและเข้ามาเพื่อประกอบธุรกิจบริการทางเพศ โดยเฉพาะเส้นทางที่เชื่อมกับพื้นที่ชายแดน

2.6 ให้ความรู้ด้านกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาธุรกิจทางเพศแก่พ่อแม่และผู้ปกครอง

3. การพัฒนากลุ่มคนพิการ โดย

3.1 ให้มีการป้องกันความพิการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ค้นหาเผาะวังความพิการตั้งแต่ก่อนคลอด ระหว่างคลอด หลังคลอด ตลอดจนความพิการภายหลังและสนับสนุนงานศึกษาวิจัยถึงสาเหตุและการป้องกันความพิการ โดยใช้หน่วยงานเดิมที่มีอยู่แล้วเป็นหลักในการประสานงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.2 ส่งเสริมให้มีการจัดฝึกอบรม เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ครอบครัว ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องการป้องกัน ช่วยเหลือ พิณฟูและพัฒนาคนพิการให้สามารถพึ่งตนเองได้ รวมทั้งรณรงค์สร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนและชุมชนให้มีทัศนคติที่ดีและการยอมรับความเท่าเทียมต่อคนพิการ พร้อมทั้งการสร้างจิตสำนึกที่ดีให้คนพิการเข้าใจในสถาน-ภาพของตนและสังคมได้อย่างถูกต้องและต่อเนื่อง

3.3 สนับสนุนให้คนพิการได้รับบริการทางการแพทย์และการฟื้นฟูสมรรถภาพอย่างต่อเนื่องและกว้างขวาง โดยเน้นจัดบริการให้การรักษายาบาลแบบให้เปล่าแก่คนพิการที่ยากจน

3.4 ส่งเสริมให้คนพิการได้รับบริการการศึกษาในทุกๆระดับ โดยเน้นการเรียนร่วมในโรงเรียนปกติ ส่วนการศึกษาพิเศษนั้นให้มีเฉพาะเท่าที่จำเป็น

3.5 ให้มีบริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการด้านอาชีพโดยเน้นการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงานหรือประกอบอาชีพอิสระ โดยเฉพาะเด็กพิการด้อยโอกาสในชนบท

3.6 ปรับปรุง แก้ไขกฎ ระเบียบ ข้อบังคับและการดำเนินงานให้เอื้อต่อการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ การสงเคราะห์ การฟื้นฟูสมรรถภาพ และการจัดสวัสดิการสังคมให้ครอบคลุมคนพิการทุกประเภททั้งในเมืองและชนบท พร้อมทั้งสร้างสภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกแก่คนพิการ

3.7 ส่งเสริมการรวมตัวของคนพิการในทุกระดับเพื่อช่วยเหลือกันเองและสนับสนุนองค์กรที่ทำหน้าที่พัฒนาคนพิการทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งเสริมงานบริการของหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้สามารถพัฒนาคนพิการได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.8 สนับสนุนครอบครัวที่มีคนพิการหรือเจ็บป่วยเรื้อรังให้ได้รับความช่วยเหลือจากชุมชนและบริการของภาครัฐและเอกชนอย่างเหมาะสมทันการและทั่วถึง

3.9 จัดสวัสดิการสังคม โดยให้เบี้ยยังชีพแก่คนพิการที่มีสภาพความพิการรุนแรงจนไม่สามารถฟื้นฟูสมรรถภาพตามกระบวนการที่มีอยู่ได้

4. การพัฒนากลุ่มผู้สูงอายุยากจนที่ไม่มีญาติหรือผู้เลี้ยงดู โดย

4.1 จัดสวัสดิการสงเคราะห์โดยเพิ่มเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุที่ไม่มีญาติหรือผู้เลี้ยงดูให้มากขึ้น รวมทั้งขยายบริการรักษาพยาบาลโดยไม่คิดมูลค่า ตลอดจนลดหย่อนค่าโดยสารสำหรับพาหนะเดินทางทุกประเภทและบริการสาธารณะต่างๆ ให้ครอบคลุมอย่างทั่วถึงทั้งในเมืองและชนบทในรูปแบบที่เหมาะสม

4.2 ส่งเสริมให้ครอบครัวเห็นความสำคัญและเอาใจใส่ดูแลผู้สูงอายุ ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุในครอบครัว รวมทั้งพิจารณาให้สิ่งจูงใจแก่บุตรหรือญาติที่ดูแลผู้สูงอายุที่ยากจน

4.3 สนับสนุนให้สถานพยาบาลเอกชน องค์กรภาคเอกชน องค์กรศาสนาและชุมชนเข้ามามีส่วนช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุในรูปแบบต่างๆ พร้อมทั้งกำหนดให้มีมาตรการทางกฎหมายในการส่งเสริม กำกับและดูแลหน่วยงานภาคธุรกิจเอกชนที่ดำเนินงานเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุให้มีการดำเนินงานและจัดบริการตามมาตรฐานขั้นต่ำที่เหมาะสมและเป็นธรรมต่อผู้ใช้บริการ

4.4 ส่งเสริมให้มือฉกรหลักที่ทำหน้าที่รับผิดชอบงานด้านผู้สูงอายุที่เป็นเอกภาพ โดยทำหน้าที่วางแผนรวบรวมข้อมูลและประสานการดำเนินงานอย่างเป็นเครือข่ายไปในทิศทางเดียวกัน

5. การพัฒนากลุ่มคนยากจนในเมืองและชนบท โดย

5.1 ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กยากจนในเมืองและชนบทมีโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นกรณีพิเศษ โดยการจัดสรรทุนเล่าเรียน การให้เงินอุดหนุนแก่ครอบครัวเพื่อทดแทนค่าเสียโอกาสในการส่งเด็กเข้าเรียนต่อ และการพัฒนารูปแบบวิธีการจัดการเรียน-การสอนให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

5.2 ส่งเสริมการจัดตั้งและพัฒนาองค์กรประชาชนและกองทุนในท้องถิ่นชนบทในรูปแบบต่างๆ เพื่อระดมทุนในท้องถิ่นมาช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาของคนในชุมชน

5.3 ปรับสภาพแวดล้อมในชุมชนแออัดให้เหมาะสมและขยายบริการสังคมให้เข้าถึงชุมชนอย่างกว้างขวาง รวมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคในสังคมเมืองต่างๆ โดยเฉพาะโรคเอดส์และการป้องกันปัญหาหามลพิษ

5.4 ส่งเสริมให้คนในชุมชนชนบทโดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อย สามารถประกอบกิจการอุตสาหกรรมครัวเรือนและอุตสาหกรรมชุมชนขนาดเล็กและกลางได้

6. กลุ่มผู้ถูกคุมประพฤติกและผู้ต้องขัง โดย

6.1 เสริมสร้างโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่องในรูปแบบที่เหมาะสมทั้งทางด้านการศึกษา ฝึกอาชีพ การมีงานทำและมีรายได้ในระหว่างและหลังการถูกคุมขังและถูกคุมประพฤติก รวมทั้งมีโอกาสไปทำงานบริการชุมชนที่จะมีส่วนเสริมสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อสังคม

6.2 สนับสนุนให้ภาคธุรกิจเอกชน องค์กรประชาชนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐในการพัฒนาระบบงานและดำเนินการฟื้นฟูพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตของผู้ถูกคุมประพฤติกและผู้ต้องขังในทุกรูปแบบมากขึ้น

7. การพัฒนาคนไทยต่างวัฒนธรรม โดย

7.1 เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้มีทักษะในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพโดยผ่านระบบการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียนให้สามารถดำรงชีวิตและประกอบอาชีพใน

ชุมชนของตนเองได้อย่างยั่งยืน และไม่สร้างผลกระทบทางลบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

7.2 เร่งรัดพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทยต่างวัฒนธรรมให้ได้รับสัญชาติ การรับรองสิทธิทางกฎหมาย การคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานด้านการศึกษา สาธารณสุข และสาธารณูปโภคอย่างเพียงพอ รวมทั้งการเร่งรณรงค์ให้มีการวางแผนครอบครัวและป้องกันโรคเอดส์อย่างทั่วถึง

7.3 สนับสนุนการศึกษาวิจัยและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคนไทยต่างวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง รวมทั้งนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนและปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของแต่ละกลุ่มอีกด้วย

ส่วนที่ 3

การพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคม ให้ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาคน

การกำหนดให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนานอกจากจะให้ความสำคัญต่อการพัฒนา ศักยภาพของคนแล้วยังจำเป็นต้องคำนึงถึงระบบกลไกและสภาพแวดล้อมของสังคมให้ส่งเสริม และสนับสนุนการพัฒนาคน โดยการสร้างให้คนมีโอกาสเข้าถึงศักยภาพของตนเอง และเป็นทั้ง ส่วนเสริมให้การพัฒนาศักยภาพของคนดำรงอยู่ตลอดไป

การเสริมสร้างสภาพแวดล้อมของสังคมที่พึงปรารถนาจะต้องส่งเสริมให้วัฒนธรรมมี บทบาทสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของคนและเป็นพลังในการพัฒนาประเทศในลักษณะบูรณา การ การเสริมสร้างความอบอุ่นและความเข้มแข็งของชุมชน ครอบครัว การพัฒนาบริการ โครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมให้ครอบคลุมประชาชนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม การ พัฒนาระบบความยุติธรรมและความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินตลอดจนสร้าง หลักประกันต่าง ทางสังคม เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นโดยถ้วนหน้า ตลอดจนส่งเสริม ให้วัฒนธรรมมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของคนและเป็นพลังในการพัฒนาประเทศใน ลักษณะบูรณาการ

บทที่ 1

วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์

ผลการพิจารณาสภาพแวดล้อมของสังคมในระยะเวลาที่ผ่านมาและแนวโน้มในอนาคตควบคู่กับผลกระทบจากอิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 จึงเห็นสมควรเสริมสร้างสภาพแวดล้อมของสังคมให้เข้มแข็งเพียงพอที่จะส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของคน โดยมีวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์ที่สำคัญๆ ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์

1.1 เพื่อพัฒนาศักยภาพของครอบครัวและชุมชนให้เข้มแข็งพึ่งตนเองได้และให้เอื้อต่อการพัฒนาคน รวมทั้งสร้างโอกาสให้คน ครอบครัว ชุมชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง ตลอดจนมีส่วนดูแลทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น

1.2 เพื่อพัฒนากลไกและระบบความมั่นคงทางสังคมอย่างครบวงจรเพื่อเป็นหลักประกันด้านต่างๆ แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง

1.3 เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในระบบการอำนวยความสะดวกและการคุ้มครองสิทธิต่างๆ ตลอดจนพัฒนาประสิทธิภาพของระบบความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้แก่ประชาชนทุกกลุ่มอย่างทั่วถึง

1.4 เพื่อส่งเสริมให้วัฒนธรรมมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคนและพัฒนาประเทศให้สมดุล ยั่งยืน รวมทั้งเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของคนและชุมชนในการรักษาและสร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นเพื่อให้เป็นศูนย์รวมทางด้านจิตใจของประชาชน

2. เป้าหมาย

2.1 ส่งเสริมให้เด็ก เยาวชน และคู่สมรส มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตครอบครัว การมีบทบาทเป็นพ่อแม่ที่ดีและมีคุณภาพ การแบ่งภาระรับผิดชอบในครอบครัว รวมทั้งการอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างอบอุ่นและใกล้ชิด

2.2 ขยายการจัดสวัสดิการสังคมและสวัสดิการแรงงานให้ครอบคลุมประชาชน และแรงงานในกลุ่มต่างๆ ให้ทั่วถึงยิ่งขึ้น

2.3 ลดอัตราการประสบนันตรายจากการทำงาน และลดจำนวนการเกิดอุบัติเหตุต่าง ๆ โดยเฉพาะการจราจร การขนส่งวัตถุเคมีอันตราย และอัคคีภัยในอาคารสูง

2.4 ขยายการดำเนินงานด้านการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิประชาชน โดยเฉพาะสิทธิเด็กและสตรี

2.5 เพิ่มการผลิตและเผยแพร่สื่อสาระที่มีคุณภาพอย่างกว้างขวาง รวมทั้งควบคุมสื่อที่ไม่เหมาะสมซึ่งจะส่งผลกระทบต่อศีลธรรมและวัฒนธรรมอันดีงาม

2.6 เพิ่มเป้าหมายผู้ใช้บริการในสถาบันทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ เช่น พิพิธภัณฑ์สถาน โบราณสถาน หอสมุด ศูนย์วัฒนธรรม ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคไม่ต่ำกว่าเท่าตัว

3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคม

การที่จะพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมให้เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพคนและคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกกลุ่มนั้นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

3.1 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน โดยการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ของครอบครัวและชุมชนการปรับบทบาทของรัฐโดยการสนับสนุนให้ครอบครัวและชุมชนพัฒนาตนเอง และการสร้างหลักประกันทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมที่จะสนับสนุนให้ครอบครัวและชุมชนเข้ามามีบทบาทในกระบวนการพัฒนามากขึ้น

3.2 การพัฒนาระบบความมั่นคงทางสังคม โดยการขยายหลักประกันทางสังคมให้ครอบคลุมประชาชนให้กว้างขวางยิ่งขึ้นการปรับปรุงระบบสวัสดิการแรงงาน การคุ้มครองแรงงาน แรงงานสัมพันธ์ และความปลอดภัยในการทำงานให้ได้มาตรฐาน การพัฒนาระบบบริหารงานด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นรวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้รับความเป็นธรรมจากการปฏิบัติราชการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

3.3 การเสริมสร้างวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนา โดยการสนับสนุนเวทีวัฒนธรรมในรูปแบบหลากหลาย การเพิ่มโอกาสและทางเลือกให้ประชาชนสามารถเลือกรับวัฒนธรรมที่เหมาะสมต่อการดำเนินชีวิตของตนเอง รวมทั้งการรณรงค์ส่งเสริมให้ตระหนักถึงสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและสังคม ตลอดจนการส่งเสริมบทบาทของสื่อมวลชน ภาคธุรกิจ และการดำเนินงานในลักษณะการมีส่วนร่วมของหลายฝ่าย

บทที่ 2

การเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน

การเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน รวมทั้งสร้างโอกาสให้คน ครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศทุกด้านอย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีแนวทางการพัฒนาหลักดังนี้

1. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของคนในครอบครัวและชุมชน โดย

1.1 การปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนทั้งในและนอกระบบโรงเรียน

(1) ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาในทุกกระดับมากขึ้น โดยการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้ชุมชนสามารถกำหนดรายละเอียดของหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพความพร้อมและความต้องการของแต่ละท้องถิ่นภายใต้การกำหนดโครงสร้างและมาตรฐานทางคุณภาพของหน่วยงานภาครัฐอย่างเป็นระบบ

(2) ปรับปรุงหลักสูตร ตำรา และอุปกรณ์การเรียนการสอนต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตของชุมชน ควบคู่กับการปลูกฝังให้เกิดความภาคภูมิใจ และรักท้องถิ่นของตนและการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมสากล เช่น ความรู้ในภาษาต่างประเทศ ความรู้เรื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

(3) สอดแทรกความรู้เรื่องครอบครัวศึกษาและการเสริมสร้างทักษะชีวิตในหลักสูตรการเรียนการสอนทุกระดับ โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา รวมทั้งการพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้อย่างถูกต้องและสามารถถ่ายทอดความรู้ในวงกว้างได้

(4) ส่งเสริมการวิจัย พัฒนา และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลป วัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามเพื่อสร้างศักยภาพความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน

(5) จัดเครือข่ายระดับชาติด้านวิชาการที่มีการทำงานเป็นอิสระโดยระดมความร่วมมือจากนักวิชาการและสถาบันต่างๆ ในการประสานแลกเปลี่ยนข้อมูล พัฒนาความรู้ และให้มีการเผยแพร่ผลงานเพื่อนำไปใช้ประโยชน์อย่างจริงจังในการกำหนดนโยบายและการปฏิบัติ

(6) ส่งเสริมให้มีการนำเอาศักยภาพของผู้สูงอายุที่มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ด้านต่าง ๆ มาใช้ประโยชน์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัว ชุมชน และสังคมส่วนรวม

1.2 การส่งเสริมการใช้สื่อสารมวลชนให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพของครอบครัวและชุมชน

(1) สนับสนุนและกระตุ้นให้สื่อมวลชนเสนอสื่อที่สร้างสรรค์ชีวิตครอบครัว และชุมชน เช่น บทบาทของการเป็นพ่อแม่ลูกที่ดี รวมถึงการแบ่งภาระรับผิดชอบในครัวเรือน ความรู้ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กให้มีพัฒนาการตามวัย เป็นต้น

(2) พัฒนาและเผยแพร่สื่อที่มีคุณภาพ ถูกต้องและทันสมัยในทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ฯลฯ ให้สามารถกระจายเข้าถึงชุมชนต่าง ๆ อย่างทั่วถึง และกว้างขวาง

(3) สร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนให้รู้จักเลือกรับและกลั่นกรอง ข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีที่เข้ามาในชีวิตประจำวันเพื่อให้มีโลกทัศน์สากลควบคู่ไปกับการรักษาคุณค่าความเป็นไทย โดยผ่านการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัยในรูปแบบต่างๆ

(4) ส่งเสริมสิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปกับการให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิหน้าที่พื้นฐานของตนและสังคมในการรับบริการสังคม กฎหมายระเบียบข้อบังคับ และข่าวสารต่างๆ ที่จะมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนและสังคม

1.3 การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชนอย่างเป็นระบบ

(1) สนับสนุนการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ระหว่างคนในชุมชนเดียวกันและระหว่างองค์กรชุมชนด้วยกันในทุกรูปแบบโดยเน้นการใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือปราชญ์ชาวบ้านที่มีอยู่ และมีการรับรองวิทยฐานะของการเรียนรู้ดังกล่าว

(2) ส่งเสริมการดำเนินงานในลักษณะวิทยาลัยประชาคมที่ทำหน้าที่จัดการศึกษาและฝึกอาชีพแก่ประชาชนและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในชุมชนในรูปแบบที่หลากหลายตามความสนใจและความถนัดโดยไม่จำกัดพื้นฐานความรู้

(3) ส่งเสริมให้องค์กรทางสังคมทุกฝ่าย เช่น สถาบันครอบครัวสถาบันทางศาสนา สื่อมวลชน สถาบันการศึกษาทั้งส่วนกลางและภูมิภาค ฯลฯ เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของบ้าน วัด โรงเรียน

2. การส่งเสริมการรวมตัวของชุมชน โดย

2.1 การสนับสนุนการรวมกลุ่มของชุมชนในทุกรูปแบบ

(1) ให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการรวมตัวของชุมชนทั้งในเรื่องสิทธิ หน้าที่ บทบาทขององค์กรชุมชน รวมทั้งทักษะในการพัฒนาองค์กรให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การบริหารจัดการองค์กร การสร้างจิตสำนึกในการเป็นเจ้าของชุมชนและการบำรุงรักษาสาธารณสมบัติและศิลปวัฒนธรรมของชุมชน เป็นต้น

(2) สนับสนุนให้เกิดการรวมตัวของชุมชน โดยให้ความสำคัญกับการรวมตัวโดยสมัครใจในแต่ละพื้นที่มากกว่าการขึ้นมาจากภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรวมตัวเพื่อดูแลสิ่งแวดล้อมของชุมชนและการรวมตัวของกลุ่มผู้ด้อยโอกาส เช่น คนพิการ ผู้ติดเชื้อเอชไอวี ผู้สูงอายุ ฯลฯ

(3) ส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาในท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับอุดมศึกษาใช้ความรู้และศักยภาพที่มีอยู่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น เช่น การส่งเสริมธุรกิจชุมชน และการส่งเสริมการเกษตรด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสม การฝึกอบรมผู้นำและอาสาสมัครเพื่อพัฒนาครอบครัวและชุมชน เป็นต้น

(4) สนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของชุมชนในรูปแบบต่างๆ เช่น การจัดตั้งกองทุนพัฒนาชุมชนที่รัฐสมทบเงินทุนในสัดส่วนที่เหมาะสม โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนมีอำนาจในการบริหารจัดการอย่างมีอิสระและสามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว

2.2 ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายชุมชนอย่างกว้างขวาง

(1) สนับสนุนให้องค์กรชุมชนทั้งในพื้นที่ใกล้เคียง จังหวัด ภาค และระหว่างภาค ประสานเครือข่ายการพัฒนาและแลกเปลี่ยนความรู้และร่วมมือกันทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนจัดการปัญหาของชุมชนร่วมกัน เช่น ปัญหาจราจร ปัญหาสังแวดล้อม เป็นต้น

(2) สร้างกลไกการประสานเครือข่ายการพัฒนาชุมชนระหว่างประชาชน องค์กรชุมชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชนทั้งในระดับพื้นที่และส่วนกลางอย่างเป็นรูปธรรม

รวมทั้งสร้างเครือข่ายข้อมูลระหว่างองค์กรต่างๆ เพื่อให้ประชาชนได้รับข่าวสารอย่างทั่วถึงและเป็นจริง

(3) สนับสนุนให้องค์กรชุมชนใช้กลไกทางสังคมเป็นเครื่องมือในการพัฒนาท้องถิ่นและเสริมสร้างความสามัคคีภายในชุมชน โดยให้มีการทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น การฟื้นฟูประเพณีวัฒนธรรมอันดีงาม

3. การสร้างหลักประกันทางเศรษฐกิจแก่ครอบครัวและชุมชน โดย

3.1 การพัฒนาทักษะและโอกาสทางเศรษฐกิจของครอบครัวและชุมชน

(1) ส่งเสริมการฝึกอบรมฝีมือแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในพื้นที่ โดยให้โอกาสแรงงานหญิงชายอย่างเท่าเทียมกัน และปรับปรุงระบบข้อมูลข่าวสารตลาดแรงงาน ตลาดผลผลิตและข้อมูลอื่นๆ เช่น ข้อดีข้อเสียของอาชีพและการเดินทางไปทำงานต่างถิ่น กฎหมาย สัญญานิติกรรม เป็นต้น ให้มีความทันสมัยและกระจายไปถึงประชาชนในทุกพื้นที่อย่างกว้างขวาง

(2) สนับสนุนอุตสาหกรรมครัวเรือนและอุตสาหกรรมชุมชนที่มีความสอดคล้องกับความพร้อมและความต้องการของแต่ละพื้นที่ รวมทั้งส่งเสริมการประกอบอาชีพที่มีความมั่นคง มีรายได้ที่แน่นอน โดยไม่ทำลายบทบาทและความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว

3.2 การส่งเสริมให้ธุรกิจเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและชีวิตครอบครัว

(1) รมรณรงค์สร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ผู้ประกอบการธุรกิจภาคเอกชนในการปรับเปลี่ยนแนวคิดการบริหารธุรกิจจากการมุ่งเน้นการสร้างกำไรในระยะสั้นเป็นหลักเพียงอย่างเดียวไปสู่การลงทุนเพื่อพัฒนาสังคมควบคู่กันไป

(2) สร้างสิ่งจูงใจทางมาตรการการเงินและการคลังให้ธุรกิจเอกชนเข้ามาช่วยฝึกอบรมฝีมือแรงงาน การผลิต การจำหน่าย และการจัดการตลาดอย่างเป็นระบบครบวงจร โดยเน้นการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดการในทุกขั้นตอนและสามารถพัฒนาให้เป็นธุรกิจที่ชุมชนเป็นเจ้าของเองได้ในที่สุด

(3) สนับสนุนและกระตุ้นให้สถาบันการเงินเอกชนจัดระบบสินเชื่อเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของครอบครัวและชุมชนในรูปแบบต่างๆ

4. การสร้างหลักประกันความมั่นคงทางสังคมแก่ครอบครัวและชุมชน โดย

4.1 การจัดและพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมที่มีคุณภาพอย่างกว้างขวางและทั่วถึง

(1) พัฒนาระบบประสานงานการให้บริการแก่ครอบครัวในรูปแบบเบ็ดเสร็จ ซึ่งตอบสนองความต้องการด้านต่าง ๆ ในแต่ละชุมชน เช่นการจัดบริการดูแลเด็ก และผู้สูงอายุ การให้คำปรึกษาด้านกฎหมายและการให้ความรู้เกี่ยวกับชีวิตการครองเรือน เป็นต้น

(2) จัดและปรับปรุงบริการพื้นฐานเพื่อสร้างหลักประกันให้แก่ประชาชนทุกคนได้มีโอกาสเข้าถึงบริการอย่างเท่าเทียมกันทั้งในเมืองและชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดบริการเพื่อแก้ปัญหาชุมชนแออัด การบำบัดน้ำเสียและขยะ การแก้ปัญหาจราจร และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

(3) จัดสวัสดิการสงเคราะห์และบริการฟื้นฟู บำบัด และพัฒนาแก่กลุ่มผู้ด้อยโอกาสในสังคม เช่น ครอบครัวที่มีคนพิการ ครอบครัวที่มีผู้ป่วยเรื้อรังและทุพพลภาพ ครอบครัวมีแต่ผู้สูงอายุและเด็ก เป็นต้น โดยให้ความช่วยเหลือทางการเงินที่มีหลักเกณฑ์ชัดเจน

4.2 การส่งเสริมบทบาทของครอบครัวและชุมชนในการจัดบริการสังคม

(1) ส่งเสริมบทบาทของครอบครัวและชุมชนในการจัดสวัสดิการชุมชนที่จะดูแลและเฝ้าระวังคนในครอบครัวและชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มผู้เสี่ยงและกลุ่มผู้ด้อยโอกาส เช่น ครอบครัวที่ยากจนและไม่สามารถเข้าถึงบริการของรัฐ ผู้ติดเชื่อเอดส์ ผู้สูงอายุและเด็กที่ถูกทอดทิ้ง เป็นต้น

(2) สร้างกลไกและระบบที่เอื้อต่อการส่งเสริมบทบาทของชุมชนในการตรวจสอบเพื่อพัฒนาบริการสังคมให้ได้มาตรฐาน

(3) สนับสนุนให้ชุมชนเป็นแหล่งศูนย์กลางในการพัฒนาความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวและชุมชน เช่น การจัดสวนสาธารณะ สนามกีฬาและบริการนันทนาการในชุมชน เพื่อให้สมาชิกมีกิจกรรมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน เป็นต้น

5. การปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาครอบครัวและชุมชน โดย

5.1 การปรับปรุงระบบราชการให้สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของสถาบันครอบครัวและชุมชน

(1) กระจายอำนาจการตัดสินใจและการบริหารงบประมาณจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่น เพื่อให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการวางแผนพัฒนาและบริหารจัดการเรื่องต่างๆ ได้สอดคล้องกับสภาพปัญหาศักยภาพและความต้องการของแต่ละพื้นที่ โดยรัฐเข้าไปให้ความช่วยเหลือในกรณีที่ชุมชนยังไม่เข้มแข็งเพียงพอ

(2) เพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ของท้องถิ่น โดยปรับปรุงอัตราภาษีและค่าธรรมเนียมที่มุ่งเน้นการจัดสรรให้ท้องถิ่นนำไปใช้ในการพัฒนาชุมชนมากขึ้น รวมทั้งพัฒนาแหล่งสินเชื่อเพื่อการพัฒนาอื่นๆ เช่น การจัดตั้งกองทุนพัฒนาเมือง กองทุนพัฒนาชนบท เป็นต้น

(3) กำหนดเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานพัฒนาครอบครัวและชุมชนอย่างเป็นองค์รวมร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน โดยมีหน่วยงานวิชาการให้การสนับสนุนในเรื่องข้อมูลและความรู้ที่เป็นสหวิชาการทั้งในองค์ความรู้สากลและภูมิปัญญาท้องถิ่น

(4) พัฒนาเจ้าหน้าที่ภาครัฐให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในกระบวนการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม และความเข้าใจในการทำงานขององค์กรพัฒนาเอกชน รวมทั้งทักษะในการนำทรัพยากรท้องถิ่นที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์ในการพัฒนามากขึ้น

(5) ศึกษาวิธีการจัดสรรงบประมาณให้เอื้ออำนวยต่อการทำงานร่วมกันของหน่วยงานต่างๆ โดยเฉพาะระหว่างองค์กรชุมชนกับองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น รวมทั้งจัดทำโครงการนำร่องที่เน้นวิธีการจัดสรรงบประมาณในลักษณะبودหนุนทั่วไปแก่หน่วยงานที่มีความพร้อมและได้รับการปรับปรุงโครงสร้างเพื่อรองรับวิธีการดังกล่าว

(6) ปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับให้เอื้อต่อการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้ดำเนินงานตามบทบาทและสิทธิในการตัดสินใจบริหารจัดการกิจกรรมของชุมชน เช่น สิทธิในการตรวจสอบการจัดสรรที่ดินทำกินรวมทั้งสนับสนุนให้มีการเปิดกว้างทางข้อมูลข่าวสารสาธารณะและสร้างวิถีประชาธิปไตยอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการทำงานของรัฐได้ใกล้ชิดขึ้น

(7) สร้างระบบการติดตามประเมินผลด้านการพัฒนาครอบครัวและชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยที่องค์กรชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ต่อการวางแผนและการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5.2 ส่งเสริมให้องค์กรทางสังคมทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนามากขึ้น

(1) กำหนดนโยบายด้านการลงทุนทางสังคมให้ชัดเจน เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของภาคธุรกิจเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรชุมชนต่างๆ ให้สามารถทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยใช้มาตรการทางด้านกฎหมาย ภาษีอากร การส่งเสริมการลงทุนทางสังคม การจัดตั้งกองทุนและอื่นๆ

(2) พิจารณาลดหย่อนภาษีสินค้าที่มีส่วนสร้างสรรค์คุณภาพชีวิต เช่น ของเด็กเล่น อุปกรณ์การเรียน อุปกรณ์กีฬาและสิ่งอื่นๆ ที่จำเป็น เป็นต้น

(3) ประสานความร่วมมือระหว่างองค์กรต่างๆ อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประสานเครือข่ายที่เป็นทางการของรัฐเข้ากับเครือข่ายการพัฒนาของชาวบ้าน

(4) ส่งเสริมให้สื่อมวลชนทำหน้าที่รณรงค์เผยแพร่ค่านิยมที่เหมาะสมต่อสังคมในวงกว้างและต่อเนื่อง เช่น บทบาทความสัมพันธ์อันเหมาะสมระหว่างชายหญิง การขจัดอคติทางเพศและความรุนแรงในครอบครัว การป้องกันและแก้ไขปัญหาการกระทำทารุณทางเพศต่อเด็ก เป็นต้น

(5) กำหนดกลไกที่จะเปิดโอกาสและให้อำนาจประชาชนและชุมชนเข้ามาตรวจสอบการทำงานของภาครัฐและนำข้อมูลต่างๆ ไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความ เป็นอยู่ได้ด้วยตนเอง

บทที่ 3

การพัฒนาระบบความมั่นคงทางสังคม

การพัฒนาระบบความมั่นคงทางสังคมให้คนทุกคนได้รับบริการพื้นฐานทางสังคม สวัสดิการสังคมและสวัสดิการแรงงาน หลักประกันด้านความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน และการทำงาน การพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิต่างๆ มีแนวทางการพัฒนาหลักดังนี้

1. การพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมและสวัสดิการแรงงานให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคน โดย

1.1 การปรับปรุงระบบสวัสดิการสังคมให้มีประสิทธิภาพ

(1) ส่งเสริมและพัฒนาการดำเนินงานสวัสดิการสังคมอย่างครบวงจร โดยมีกฎหมายสวัสดิการสังคมเป็นแม่บท ให้สามารถช่วยเหลือประชาชนผู้ด้อยโอกาสและผู้เดือดร้อน ให้มีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตได้

(2) ปรับปรุงขยายการประสานงานด้านสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ ระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรประชาชนทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ให้สามารถเชื่อมโยงกันได้อย่างเป็นระบบ

(3) สนับสนุนการรวมตัวและสร้างเครือข่ายของประชาชนและสถาบันทางสังคม เช่น วัด โรงเรียน ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลงานด้านสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ในชุมชน

(4) ส่งเสริมให้องค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนางานด้านสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ โดยรัฐเป็นผู้อำนวยความสะดวกและให้การสนับสนุนการดำเนินงานในลักษณะกำกับดูแลมากกว่าการควบคุมและสั่งการ

(5) ปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับต่างๆ ให้เอื้อต่อการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรประชาชน โดยเฉพาะการปรับปรุงขั้นตอนและวิธีการจดทะเบียนการจัดตั้งให้มีความสะดวกขึ้น

1.2 การเสริมสร้างระบบสวัสดิการแรงงานที่ได้มาตรฐานเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้ใช้แรงงาน

(1) ปรับปรุงกฎระเบียบข้อบังคับให้เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการแรงงานที่เหมาะสมและได้มาตรฐานให้แพร่หลายยิ่งขึ้น เช่น การจัดสถานพยาบาลรวม โรงเรียนและศูนย์เด็กเล็กที่ได้มาตรฐาน และสถานที่เล่นกีฬาและออกกำลังกายในสถานประกอบการ เป็นต้น

(2) ส่งเสริมให้นายจ้างจัดสวัสดิการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นด้านต่าง ๆ ให้แก่ลูกจ้างในสถานประกอบการนอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนด

(3) ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ หรือกองทุนเงินสะสมในสถานประกอบการ เพื่อเป็นสวัสดิการแก่ผู้ใช้แรงงานในระหว่างการทำงาน และเมื่อออกจากงาน

1.3 การส่งเสริมและสนับสนุนการขยายระบบประกันสังคมและการพัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการประกันสังคม

(1) เร่งรัดการขยายขอบข่ายการประกันสังคม เพื่อให้การคุ้มครองกรณีชราภาพและสงเคราะห์บุตร และสนับสนุนให้มีการขยายขอบเขตการคุ้มครองประกันสังคมให้ครอบคลุมสถานประกอบการที่มีลูกจ้างต่ำกว่า 10 คน รวมทั้งหาแนวทางในการขยายขอบเขตการคุ้มครองไปสู่แรงงานในสาขานอกระบบด้วย

(2) เพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการประกันสังคมให้มีความสะดวกรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพของบริการทางการแพทย์การจ่ายประโยชน์ทดแทนและเงินทดแทนให้เอื้อประโยชน์ต่อลูกจ้างอย่างเต็มที่ พร้อมทั้งสนับสนุนให้มีการนำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้เพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายข้อมูลทั่วประเทศ

(3) ปรับปรุงกฎหมายการประกันสังคม กฎหมายเงินทดแทน ตลอดจนแนวทางปฏิบัติให้ทันสมัยและเป็นสากล เพื่อความสะดวกในการบริหารงานและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ลูกจ้างผู้ประกันตน

(4) พัฒนาระบบตรวจสอบและติดตามที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้สถานประกอบการและลูกจ้างที่อยู่ในข่ายบังคับและคุ้มครองตามกฎหมายเข้าสู่ระบบประกันสังคมอย่างครบถ้วน

2. การปรับปรุงประสิทธิภาพการคุ้มครองแรงงาน ความปลอดภัยในการทำงานและระบบแรงงานสัมพันธ์ โดย

2.1 การเร่งรัดและขยายการดำเนินงานคุ้มครองแรงงาน

(1) ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการคุ้มครองแรงงานให้มีขอบเขตการคุ้มครองที่กว้างขวางขึ้น รวมทั้งการพิจารณาขยายขอบเขตการให้การคุ้มครองในเรื่องค่าตอบแทน สภาพการจ้าง สภาพการทำงาน สิทธิประโยชน์ สวัสดิการ ความปลอดภัยในการทำงานและการประกันสังคมให้ครอบคลุมถึงแรงงานในสาขาอกระบบ โดยเฉพาะลูกจ้างภาคเกษตร ผู้รับเหมาช่วงงานและผู้รับงานไปทำที่บ้าน

(2) สร้างระบบการตรวจแรงงานที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างเคร่งครัด รวมทั้งการสนับสนุนบทบาทขององค์กรนายจ้างและองค์กรลูกจ้างในการช่วยสอดส่องดูแลการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายแรงงานในเรื่องค่าจ้างขั้นต่ำ สวัสดิการและความปลอดภัยในการทำงานและการรายงานการใช้แรงงานที่ผิดกฎหมายแก่หน่วยงานที่รับผิดชอบ

(3) ดำเนินมาตรการเร่งด่วนในการขจัดปัญหาการใช้แรงงานเด็กอย่างผิดกฎหมาย โดยกำหนดมาตรการบังคับใช้กฎหมายที่เคร่งครัดและมีบทลงโทษที่รุนแรง

(4) ปรับปรุงหลักเกณฑ์การพิจารณากำหนดค่าจ้างขั้นต่ำให้สอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์การจ้างงานและเป็นธรรมทุกฝ่าย รวมทั้งสอดส่องดูแลการบังคับใช้กฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำให้มีประสิทธิภาพ โดยเน้นการตรวจตราสถานประกอบการขนาดกลางและเล็กที่ไม่มีสภาพแรงงาน รวมทั้งการลงโทษอย่างรุนแรงแก่นายจ้างที่หลีกเลี่ยงกฎหมาย และให้ความคุ้มครองลูกจ้างที่ได้รับค่าจ้างต่ำกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ

(5) ปรับปรุงระบบและกลไกการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำและจัดทำข้อเสนอแนะให้นายจ้างจัดทำโครงสร้างค่าจ้างในสถานประกอบการ เพื่อให้มีการปรับค่าจ้างประจำปีให้ลูกจ้างตามความสามารถและประสบการณ์ และไม่เลือกปฏิบัติทางเพศและวัย

(6) ศึกษาวิจัยเพื่อหาแนวทางในการกำหนดรูปแบบและโครงสร้างค่าจ้างเงินเดือนทั้งระบบ รวมทั้งความเป็นไปได้ในการกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำสำหรับลูกจ้างในภาคเกษตรกรรม และการกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำรายอาชีพตามประเภทอุตสาหกรรม

(7) กำหนดมาตรฐานการจ้างแรงงานไทยไปต่างประเทศ ค่าใช้จ่ายและค่าบริการให้เหมาะสมและเป็นธรรม การป้องกันและปราบปรามการหลอกลวงและการลักลอบไป

ทำงานต่างประเทศโดยผิดกฎหมายอย่างเคร่งครัด รวมทั้งการคุ้มครองสิทธิแรงงานไทยในต่างประเทศ

(8) สนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มหรือมีการจัดตั้งเป็นองค์กรนิติบุคคลของผู้รับงานไปทำที่บ้าน โดยรัฐให้การสนับสนุนการพัฒนาองค์กรและเครือข่ายให้มีความเข้มแข็ง รวมทั้งให้มีการจัดทำทะเบียนผู้รับงานไปทำที่บ้านเพื่อให้ได้รับการคุ้มครองดูแลจากรัฐอย่างทั่วถึง

(9) ส่งเสริมให้มีหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบในการให้การส่งเสริมพัฒนาและคุ้มครองผู้รับงานไปทำที่บ้านโดยตรง รวมทั้งการสร้างเครือข่ายการประสานงานระหว่างหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการรับงานไปทำที่บ้านให้มีการเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ

2.2 การพัฒนาระบบความปลอดภัยและพัฒนาสภาพแวดล้อมในการทำงาน

(1) ปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับที่เกี่ยวกับความปลอดภัยและสุขภาพอนามัยในการทำงานให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี รวมทั้งทบทวนแก้ไขข้อบัญญัติของกฎหมายฉบับต่าง ๆ ที่มีความซ้ำซ้อนและเป็นปัญหาในทางปฏิบัติ ตลอดจนการปรับปรุงระบบและกลไกการประสานการตรวจสอบความปลอดภัยตามกฎหมายแรงงานหรือกฎหมายอื่นให้มีประสิทธิภาพและมีการลงโทษต่อผู้กระทำผิดอย่างจริงจัง

(2) พิจารณาปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองแรงงานโดยเฉพาะในด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน ทั้งนี้โดยพิจารณาให้ครอบคลุมถึงแรงงานภาคเกษตร และแรงงานนอกระบบด้วย

(3) รณรงค์ให้นายจ้างและลูกจ้างในสถานประกอบการและผู้ที่จะเข้าสู่ระบบการทำงานรู้จักการป้องกันอุบัติเหตุ อุบัติภัย และโรคสมัยใหม่ที่เกิดขึ้นจากการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ และปฏิบัติตามระเบียบการทำงานอย่างเคร่งครัด

(4) กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของนายจ้าง ลูกจ้าง และองค์กรที่เกี่ยวข้องในเรื่องความปลอดภัยที่ชัดเจนและใช้เป็นแนวทางปฏิบัติร่วมกัน พร้อมทั้งการให้สิ่งจูงใจเพื่อสนับสนุนให้ผู้ประกอบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบการป้องกันและควบคุมอุบัติเหตุร้ายแรงและส่งเสริมงานด้านความปลอดภัยในการทำงาน

(5) สนับสนุนให้ลูกจ้างมีส่วนร่วมในการตรวจสอบระบบการป้องกันและรักษาความปลอดภัยในโรงงานอุตสาหกรรมในทุกขั้นตอนของระบบการทำงานร่วมกับหน่วยงานของภาครัฐบาล

2.3 การพัฒนาระบบแรงงานสัมพันธ์ให้มีประสิทธิภาพ

(1) ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายแรงงานสัมพันธ์ที่ใช้อยู่ให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพของเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น การสร้างระบบการปรึกษาหารือ การเพิ่มบทบาทขององค์กรนายจ้างและองค์กรลูกจ้างในกระบวนการระงับข้อพิพาท แรงงาน เป็นต้น

(2) ส่งเสริมการแรงงานสัมพันธ์ในระบบทวิภาคีและไตรภาคี โดยเน้นการสนับสนุนส่งเสริมให้นายจ้างและลูกจ้างใช้ระบบการปรึกษาหารือและร่วมมือกันในระบบทวิภาคีในระดับสถานประกอบการมากขึ้น

(3) เสริมสร้างองค์กรลูกจ้างและองค์กรนายจ้างให้มีความเข้มแข็งและมีเอกภาพ สามารถทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการเจรจาต่อรองเพื่อแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งในระดับสถานประกอบการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(4) ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจด้านแรงงานสัมพันธ์แก่นายจ้างและลูกจ้างในการปฏิบัติตามขั้นตอนของกฎหมายและยุติข้อขัดแย้งโดยสันติวิธี

(5) สนับสนุนส่งเสริมให้นายจ้างปรับปรุงการจัดระเบียบขององค์การผลิตให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ภาวะตลาดแรงงาน และทัศนคติของคนทำงานรุ่นใหม่ เช่น การสร้างระบบการปรึกษาหารือและระบบการมีส่วนร่วมของลูกจ้างในรูปแบบคณะกรรมการลูกจ้าง การจัดทำโครงสร้างเงินเดือนที่ชัดเจนมีมาตรฐาน และการพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถของลูกจ้าง เป็นต้น

(6) สนับสนุนบทบาทหน้าที่และการดำเนินกิจกรรมของสหภาพแรงงาน สหพันธ์และสภาองค์กรลูกจ้าง ที่เน้นการรักษาผลประโยชน์แก่สมาชิกควบคู่กับการมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สังคมที่มีคุณภาพ เช่น การส่งเสริมการศึกษาฝึกอบรม การให้ความรู้ในเรื่องสิทธิและหน้าที่ของลูกจ้าง และการรณรงค์เรื่องความปลอดภัย สุขภาพอนามัย เป็นต้น

(7) สนับสนุนให้นายจ้างมีการเตรียมพัฒนาบุคลากรที่จะเป็นหัวหน้างานให้รู้จักการบริหารจัดการทางธุรกิจอุตสาหกรรมและการบริหารคนงานให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เพื่อบรรเทาปัญหาการกระทบกระทั่งระหว่างฝ่ายบริหารกับคนงาน

3. การป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติดเพื่อเสริมสร้างความสงบสุขในสังคม โดย

3.1 ส่งเสริมงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติด โดยภาครัฐเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองและป้องกันตนเองได้มากขึ้น

3.2 พัฒนาและปรับปรุงระบบการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการปลอมแปลงเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการบุกรุกที่สาธารณะ เช่น เกาะ ป่าชายเลน เป็นต้น

3.3 พัฒนาขีดความสามารถของหน่วยปฏิบัติในด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม โดยนำระบบข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วยในการปฏิบัติงาน ตลอดจนพัฒนาคุณภาพบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ ระเบียบวินัย คุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติงาน

3.4 สนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรประชาชนที่ดำเนินการด้านการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของชุมชนให้มีมาตรการ ระบบงานและวิธีการปฏิบัติในการตรวจตรา แจ้งข่าวสารระงับเหตุ ตลอดจนการเป็นพยานในคดีอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

3.5 ส่งเสริมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเป้าหมายต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนทั้งในและนอกระบบโรงเรียน ตลอดจนกลุ่มผู้ใช้แรงงาน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมายควบคู่กับการจับกุมและดำเนินการตามกฎหมายต่อผู้กระทำผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ผลิตและผู้จำหน่ายอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

3.6 พัฒนาระบบการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดใน 3 ระบบคือ ระบบสมัครใจ ระบบต้องโทษ และระบบบังคับบำบัด อย่างมีคุณภาพ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนในการป้องกันการติดยาเสพติดซ้ำ

3.7 ใช้สื่อสาธารณะทุกรูปแบบในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจกับประชาชนในการร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด อุบัติภัย การทารุณกรรมเด็กและสตรี และปัญหาสังคมอื่นๆ

3.8 พิจารณาปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปราม ยาเสพติดอย่างเป็นระบบ เพื่อให้มีมาตรการที่เหมาะสมและสามารถปราบปรามการผลิตและจำหน่าย ยาเสพติดให้เป็นผลอย่างจริงจัง

4. การปรับปรุงระบบการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุ อุบัติภัย และสาธารณภัย โดย

4.1 ปรับปรุงประสิทธิภาพในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุ อุบัติภัย โดยส่งเสริมการจัดทำแผนและระบบการประสานงานทั้งในด้านนโยบายการปฏิบัติงานและการใช้ทรัพยากรของหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องการพัฒนาความรู้และขีดความสามารถของบุคลากร การสร้างระบบข้อมูลด้านอุบัติเหตุและการสนับสนุนด้านเทคนิค วิชาการและการจัดหาวัสดุเครื่องมืออุปกรณ์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์

4.2 สนับสนุนให้ความรู้และสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการป้องกันและระงับอุบัติเหตุ โดยเฉพาะผู้ใช้รถใช้ถนน ผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบการและเจ้าของกิจการ กรมการก่อสร้าง และประชาชนในชุมชนหนาแน่นทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคโดยผ่านสื่อต่างๆ อย่างเป็นระบบ รวมทั้งการกวาดล้างให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างจริงจัง

4.3 ส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคเอกชนและองค์กรประชาชน มีบทบาทในการร่วมวางแผนร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านอุบัติเหตุสาธารณภัยในชุมชนและท้องถิ่น

4.4 ส่งเสริมมาตรการด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ได้แก่ การเตือนภัย การเตรียมพร้อมในด้านต่างๆ ไว้ก่อนที่ภัยจะเกิด เช่น แผนที่เสี่ยงภัย เพื่อลดผลกระทบจากสาธารณภัยให้น้อยที่สุด ตลอดจนส่งเสริมให้มีการผนวกมาตรการป้องกันบรรเทาสาธารณภัยเข้าไปในโครงการต่างๆ โดยถือเป็นเงื่อนไขสำคัญประการหนึ่งในการวิเคราะห์ความเหมาะสมของโครงการ

4.5 ส่งเสริมบทบาทของสถาบันวิชาชีพในการวางมาตรฐานการดำเนินกิจกรรมที่จะมีผลกระทบต่อความปลอดภัยของชุมชนและสังคม รวมทั้งให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงกฎหมายหรือการตรวจสอบการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง

5. การพัฒนาประสิทธิภาพระบบการอำนวยความสะดวกและการคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ ของประชาชน โดย

5.1 พิจารณาจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาให้เป็นเอกภาพ เพื่อให้สามารถกำหนดแนวทางการอำนวยความสะดวกได้อย่างสอดคล้องกันและสามารถพัฒนางานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.2 พัฒนาระบบงาน การบริหารจัดการ และบุคลากรของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม โดยแยกเป็นสาขากฎหมายตามความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านทั้งในด้านคดีอาญา คดีแพ่ง และคดีปกครอง ตลอดจนนำสหวิทยาการและเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยในการอำนวยความสะดวกให้ประชาชนได้รับบริการที่มีประสิทธิภาพ สะดวก รวดเร็ว มีความเท่าเทียมกันและสอดคล้องกับมาตรฐานสากล

5.3 ศึกษาวิจัยด้านการอำนวยความสะดวก การขยายงานอาสาสมัครคุมประพฤติ รวมทั้งการให้ความสำคัญกับคดีอาชญากรรมข้ามชาติและคดีเศรษฐกิจ

5.4 สนับสนุนการลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล โดยการไกล่เกลี่ยหรือระงับข้อพิพาท การส่งเสริมการระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการ การแก้ไขฟื้นฟูและสงเคราะห์เด็ก เยาวชน และผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่เพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำรวมทั้งการหันเหคดีออกจากการลงโทษ

5.5 สนับสนุนการให้บริการช่วยเหลือทางด้านกฎหมายแก่ประชาชนโดยเฉพาะประชาชนผู้ด้อยโอกาส เช่น การจัดทนายช่วยแก้ต่าง การสงเคราะห์จำเลยและครอบครัว การชดเชยให้ผู้ได้รับความเสียหายจากการดำเนินคดีในกระบวนการยุติธรรม เป็นต้น

5.6 ส่งเสริมและสนับสนุนบทบาทของหน่วยงานรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชนสถาบันวิชาชีพ กลุ่มประชาชนในการประสานควบคุมและกำกับดูแลให้สินค้าและบริการต่างๆ มีความปลอดภัยและเป็นธรรม เพื่อการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคตลอดจนดำเนินการให้มีกฎหมาย กฎระเบียบ หน่วยงานรับผิดชอบ วิธีการปฏิบัติที่ชัดเจนในการคุ้มครองสิทธิของประชาชนและได้รับการชดเชยเมื่อถูกละเมิดสิทธิ

5.7 ให้ความสำคัญเป็นพิเศษต่อการแก้ไขปัญหาการละเมิดกรรมสิทธิและสิทธิส่วนบุคคลและสาธารณสุขสมบัติ โดยเน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจและการตระหนักถึงสิทธิหน้าที่ของประชาชน รวมทั้งการกดดันให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างจริงจังของเจ้าหน้าที่

ผู้รักษากฎหมายตลอดจนการปรับปรุงระบบและกลไกของรัฐในการคุ้มครองดูแลสาธารณสมบัติให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5.8 ส่งเสริมการให้ความรู้และการคุ้มครองสิทธิทางกฎหมายแก่ประชาชนอย่างกว้างขวางรวมทั้งดำเนินการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนสนับสนุนการดำเนินงานทางกฎหมายทั้งของหน่วยงานภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน เพื่อคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิประโยชน์ของเด็กและเยาวชนให้มากยิ่งขึ้น

5.9 สนับสนุนบทบาทสตรีให้มีสิทธิและโอกาสทัดเทียมกับบุรุษในด้านต่าง ๆ โดยเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และให้มีส่วนร่วมในทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการปกครองทุกระดับ รวมทั้งเสริมสร้างศักยภาพในการรวมกลุ่มมากขึ้น ตลอดจนส่งเสริมให้สตรีได้รับการศึกษา ฝึกอบรม การฝึกทักษะทุกด้านและการมีอาชีพที่ทัดเทียมกับบุรุษ

5.10 พิจารณาปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ เพื่อจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ รวมทั้งดำเนินการให้หน่วยงานราชการ ภาคเอกชน และภาคธุรกิจไม่ระบุเพศในการรับสมัครและบรรจุงาน รวมถึงการปรับเปลี่ยนค่านิยมของทั้งหญิงและชายให้เลิกการเลือกปฏิบัติและการมีอคติทางเพศ

5.11 ปรับปรุงกฎหมายระเบียบข้อบังคับ และวิธีพิจารณาความที่เกี่ยวกับการล่อลวง กักขัง หน่วงเหนี่ยว บังคับ ขู่เข็ญ พร้อมทั้งให้ดำเนินการตามกฎหมายอย่างจริงจังและเคร่งครัดควบคู่กับให้มีบทลงโทษอย่างรุนแรงแก่ผู้กระทำผิดทางเพศต่อเด็กและสตรี

5.12 รณรงค์แก้ไขปัญหามลพิษในครอบครัวและการทำร้ายทารุณทางร่างกาย จิตใจ และทางเพศต่อเด็กและสตรี เช่น สร้างความรู้ความเข้าใจให้สังคมตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบ ขยายบริการการให้คำปรึกษาแก่ครอบครัวที่มีปัญหาให้ทั่วถึงมากยิ่งขึ้น เป็นต้น โดยให้ความคุ้มครองและไม่กระทำการซ้ำเติมต่อผู้ถูกรังแก

5.13 ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาหลักกฎหมายมหาชนเพื่อเป็นกลไกในการบริหารราชการแผ่นดิน โดย

(1) สนับสนุนให้มหาวิทยาลัยและสถาบันต่าง ๆ พัฒนาหลักสูตรกฎหมายมหาชนเพื่อเสริมสร้างแนวความคิดทางปรัชญากฎหมายมหาชนให้แก่นักกฎหมายรวมทั้งประชาชนทั่วไป

(2) พัฒนาผู้บริหารและปฏิบัติงานภาครัฐให้มีแนวความคิดบนพื้นฐานของปรัชญากฎหมายมหาชนและใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือของรัฐเพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการแผ่นดิน

(3) พัฒนาระบบการยุติธรรมทางปกครอง โดยเพิ่มประสิทธิภาพองค์กรของรัฐให้สามารถรับเรื่องร้องทุกข์จากประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนเสียหายจากการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และทำหน้าที่เป็นองค์กรชี้ขาดเฉพาะด้าน

บทที่ 4

การเสริมสร้างวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนา

การส่งเสริมให้วัฒนธรรมมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคนและพัฒนาประเทศเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นเพราะจะทำให้การพัฒนายั่งยืนอยู่บนรากฐานของตนเองและภูมิปัญญาของชุมชนและสังคม ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนในระยะยาว โดยจะต้องมีการดำเนินงานในลักษณะที่เป็นองค์รวม คือการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและสร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัวและชุมชน รวมทั้งสนับสนุนให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการทำนุบำรุงวัฒนธรรมอันดีงามทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น มีโลกทัศน์ทางวัฒนธรรมที่กว้างขวาง และรู้จักเลือกสรรไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเองและสังคม ซึ่งมีแนวทางการพัฒนาหลักดังนี้

1. การเสริมสร้างวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาคนและสังคม โดย

1.1 การเสริมสร้างสมรรถภาพของชุมชนหรือสังคมให้เข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองโดยตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ทั้งต่อตัวเองและสังคม เพื่อให้เป็นฐานของการพัฒนาชุมชนต่างๆ ทั้งในเมืองและชนบท

1.2 การสนับสนุนเวทีวัฒนธรรมในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การสนับสนุนกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่ริเริ่มโดยชุมชนท้องถิ่น การสร้างเวทีเสนอผลงานและเผยแพร่งานด้านศิลปวัฒนธรรม การพัฒนาระบบจูงใจและกระบวนการสร้างสรรค์ด้านศิลปวัฒนธรรมแก่การสร้างผลงานที่มีคุณค่าต่อสังคม

1.3 การส่งเสริมการพัฒนาอย่างสมดุลระหว่างคน เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

(1) สนับสนุนการวางกฎเกณฑ์การอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูลระหว่างคนชุมชน กับทรัพยากรธรรมชาติ และระหว่างกลุ่มคนในสังคม โดยใช้หลักความร่วมมือของประชาชนเป็นแนวทางในการดูแลพฤติกรรมของสมาชิกในชุมชน

(2) สนับสนุนการปรับปรุงกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้รับผิดชอบต่อคน สังคม ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจได้รับผลกระทบจากการดำเนินธุรกิจนั้นๆ

1.4 การส่งเสริมการใช้สื่อที่มีคุณภาพในการเผยแพร่คุณค่าของวัฒนธรรม

(1) ส่งเสริมให้มีสื่อคุณภาพที่น่าสนใจและมีลักษณะหลากหลายเพื่อถ่ายทอดและปลูกฝังคุณค่าที่ดีงามและค่านิยมที่เสริมสร้างความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย และกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ให้เกิดความเข้าใจซาบซึ้งและนำไปปฏิบัติร่วมกันได้

(2) ส่งเสริมวัฒนธรรมการวิพากษ์วิจารณ์เพื่อให้สามารถควบคุมคุณภาพของสื่อมวลชนและเพื่อให้ประชาชนสามารถเลือกรับข้อมูลข่าวสารที่มีคุณภาพ

(3) สนับสนุนให้สื่อร่วมกันตรวจสอบคุณภาพ มาตรฐานของข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่เผยแพร่ออกสู่ประชาชน

2. การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับวัฒนธรรมและนำมิติทางวัฒนธรรมมาใช้ในการพัฒนา โดย

2.1 ปรับเนื้อหาสาระหลักสูตรการศึกษาทุกระดับให้เชื่อมโยงกับวัฒนธรรม โดยการปรับกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้ความจริงเป็นหลักและมีการเรียนรู้จากรากฐานทางวัฒนธรรม

2.2 ส่งเสริมการวิจัย การรวบรวมข้อมูลข่าวสารความรู้ รวมทั้งการสังเคราะห์ข้อมูลข่าวสารและผลการวิจัยเพื่อเสริมสร้างภูมิปัญญาให้สูงขึ้น

2.3 สนับสนุนให้มีเวทีแลกเปลี่ยนความคิดอย่างสม่ำเสมอ และการสร้างสื่อสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม

2.4 ส่งเสริมวัฒนธรรมกับการท่องเที่ยวและการพัฒนาประเทศด้านเศรษฐกิจและสังคม

3. การพัฒนาและสร้างความภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมไทย โดย

3.1 สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือระหว่างรัฐและท้องถิ่นในการทำนุบำรุงสร้างสรรค์และพัฒนาโบราณสถาน พิพิธภัณฑสถาน หอสมุด ฯลฯ

3.2 เผยแพร่คุณค่า รักษา สืบทอดเอกลักษณ์ความเป็นไทยและการสร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรมสาขาต่างๆ ขึ้นมาใหม่ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตปัจจุบันและอนาคต

4. การเสริมสร้างความภาคภูมิใจในความเป็นไทยและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมโลก รวมทั้งการขยายโลกทัศน์ทางวัฒนธรรม โดย

4.1 ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจถึงรากฐานวัฒนธรรมระดับชาติ ระดับท้องถิ่น และประโยชน์ของวัฒนธรรมที่มีต่อชุมชน และการยอมรับวิถีชีวิตที่แตกต่างหลากหลายภายในสังคม

4.2 สนับสนุนการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ สร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยกับนานาชาติ และให้สามารถรับวัฒนธรรมต่างชาติมาประยุกต์ใช้อย่างรู้เท่าทัน

4.3 ส่งเสริมการท่องเที่ยวและการสัญจรทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างจิตสำนึกความรู้ความเข้าใจ เกิดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่เป็นรากเหง้าของวิถีชีวิตภูมิปัญญาดั้งเดิมของตนเองและผู้อื่น รวมทั้งดูแลป้องกันและแก้ไขผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกิจกรรมดังกล่าว

5. การพัฒนาการบริหารจัดการด้านวัฒนธรรม โดย

5.1 สนับสนุนการจัดทำและประสานแผนปฏิบัติการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และแนวทางด้านวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนา

5.2 ส่งเสริมและประสานชุมชนและองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นให้มีความรู้ความเข้าใจและขีดความสามารถในการสร้างสรรค์วัฒนธรรมเพื่อท้องถิ่น

5.3 สนับสนุนการระดมทุนเพื่อเพิ่มวงเงินกองทุนวัฒนธรรมให้มีจำนวนมากเพียงพอต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนา

5.4 สนับสนุนให้มีการแก้ไขกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ กฎกระทรวง และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับงานด้านวัฒนธรรม ให้มีความชัดเจนและมีความเป็นเอกภาพ รวมทั้งดำเนินการกระจายอำนาจ เพื่อช่วยให้การบริหารงานด้านวัฒนธรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5.5 สร้างระบบฐานข้อมูลที่สมบูรณ์เกี่ยวกับทรัพยากรทางวัฒนธรรมและสร้างดัชนีชี้วัดด้านวัฒนธรรมกับการพัฒนาเพื่อประโยชน์ในการบริหารงานและการติดตามประเมินผล

5.6 ระดมสรรพกำลังในการดำเนินงานวัฒนธรรม โดยเปิดโอกาสให้ประชาชน สถาบันสังคม หน่วยงานภาครัฐ ธุรกิจเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชนทุกแห่งเข้ามามีส่วนร่วมตาม ความสามารถ ความถนัดและความสนใจด้วยการยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน

ส่วนที่ 4

การเสริมสร้างศักยภาพการพัฒนาของภูมิภาคและชนบท เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างทั่วถึง

ภูมิภาคและชนบทเป็นแหล่งที่ตั้งถิ่นฐานของประชากร แหล่งงาน และแหล่งทรัพยากรส่วนใหญ่ของประเทศ ความตั้งใจที่จะพัฒนาคนไทยทุกคนให้เพิ่มศักยภาพของตนเอง มีครอบครัวที่อบอุ่นและพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงในกระแสโลกาภิวัตน์จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อคนในภูมิภาคและชนบทอย่างทั่วถึง ทั้งนี้เพราะในห้วงเวลาที่ผ่านมามีคนในภูมิภาคและชนบทไม่เพียงแต่จะได้รับประโยชน์น้อยที่สุดจากการที่เศรษฐกิจของประเทศดีขึ้นเท่านั้น ยังเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงจากสภาวะแวดล้อมทางสังคมมากที่สุด ส่งผลให้ชนบทไทยยังคงอยู่ในสภาพล้าหลัง มีการอพยพแรงงานเพื่อไปหางานทำในเมืองหลวงอย่างต่อเนื่อง จนเกิดสภาวะวิกฤตทางครอบครัวมากขึ้นทุกขณะ นอกจากนี้ยังเกิดภาวะเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อันเนื่องจากการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลืองปราศจากการพัฒนาและอนุรักษ์ที่เหมาะสม

ดังนั้นการเสริมสร้างศักยภาพของการพัฒนาภูมิภาคและชนบทนับเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อสร้างสมดุลของการพัฒนาให้สามารถรองรับคนส่วนใหญ่ของประเทศ และลดความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจและสังคมระหว่างกรุงเทพมหานคร เมืองและชนบท รวมทั้งยกระดับคุณภาพชีวิตและรายได้ของคนไทยอย่างทั่วถึงยุทธศาสตร์การพัฒนาจึงต้องมีการประสานเชื่อมโยงระหว่างชนบทและเมืองให้เป็นไปในทิศทางที่เสริมสร้างพลังซึ่งกันและกัน โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมและการเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเต็มที่ได้ไปพร้อม ๆ กับการกระจายโอกาสกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และบริการทางสังคมจากภาครัฐ

บทที่ 1

วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์

การพัฒนาภูมิภาคและชนบทในช่วงต่อไปต้องปรับเปลี่ยนแนวความคิดและวางแผนทาง เพื่อให้คนชนบทมีศักยภาพสามารถพึ่งตนเองได้มีโอกาสและมีความเสมอภาคทั้งด้านเศรษฐกิจ และสังคม มีครอบครัวที่อบอุ่น มีทรัพยากรธรรมชาติเป็นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน และมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยจากมลพิษ โดยเพิ่มความสามารถของคนและชุมชนในชนบทให้มีความเข้มแข็งเพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และการดูแลสิ่งแวดล้อมอย่างเต็มที่ ในขณะที่เดียวกันก็จำเป็นต้องปรับแนวทางและวิธีการการพัฒนาภูมิภาคและชนบทโดยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้ครบทุกภูมิภาคและทุกพื้นที่อย่างเต็ม ศักยภาพ รวมทั้งขยายบริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมไปสู่ชนบท เพื่อให้เกิดโอกาสที่เท่าเทียมกันในระหว่างคนทุกพื้นที่ ทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย โดยได้กำหนดวัตถุประสงค์และ เป้าหมายไว้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์

1.1 เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของคนและเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนใน ภูมิภาคและชนบท ให้มีความพร้อมในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมของภูมิภาคและชนบทที่ยั่งยืน

1.2 เพื่อให้มีการกระจายกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างทั่วถึง และสร้างโอกาสในการ พัฒนาและการมีงานทำให้สอดคล้องกับความพร้อมของคน ชุมชน และศักยภาพของพื้นที่

1.3 เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู บูรณะ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นของ ตนเองอย่างมีความสมดุล ประหยัด และมีประสิทธิภาพ และส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมน้อย ที่สุด

1.4 เพื่อเพิ่มบทบาทขององค์กรประชาชน องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น และราชการ ส่วนภูมิภาค ให้มีขีดความสามารถในการประสานงานและการทำงานพัฒนาภูมิภาคและชนบท ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ทันต่อเหตุการณ์และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและ ท้องถิ่น

1.5 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานพัฒนาของภาครัฐ โดยให้จังหวัดและกลุ่มจังหวัดเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาภูมิภาคและชนบท

2. เป้าหมาย

2.1 ลดช่องว่างการกระจายรายได้ระหว่างกลุ่มผู้มีรายได้สูงสุดและต่ำสุด โดยเน้นกลุ่มผู้มีรายได้ปานกลางลงมาถึงผู้มีรายได้น้อยให้มีสัดส่วนรายได้เพิ่มขึ้นอย่างน้อยเป็นร้อยละ 50 ของรายได้ประชาชาติ เมื่อสิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8

2.2 ลดสัดส่วนคนยากจนของประเทศให้เหลือร้อยละ 10 ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8

2.3 กระจายการให้บริการทางเศรษฐกิจและสังคมที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาศักยภาพของคนและอาชีพ เพื่อให้คนในทุกชุมชนสามารถเข้าถึงบริการได้อย่างพอเพียง รวดเร็ว และมีคุณภาพ

2.4 ขยายพื้นที่ปรับโครงสร้างการเกษตรแบบยั่งยืน โดยให้มีพื้นที่ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 20 ของพื้นที่เกษตรกรรมทั้งประเทศ หรือประมาณ 25 ล้านไร่

2.5 สร้างโอกาสให้กลุ่มคนยากจนจำนวน 8 ล้านคน ในการประกอบอาชีพการเกษตรให้มีรายได้พอเพียงและมีทางเลือกที่จะดำรงชีวิตอยู่ในชนบทได้อย่างมั่นคง

2.6 เพิ่มทางเลือกในการประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรให้แก่เกษตรกรมากขึ้น

2.7 ให้ทุกชุมชนมีบทบาทมากขึ้นในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู บูรณะ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.8 ให้ทุกชุมชนมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตั้งแต่การวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา การแก้ไขปัญหาการจัดทำแผน และการประสานการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐและเอกชน

3. ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างศักยภาพการพัฒนาของภูมิภาคและชนบท

เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของคนและชุมชน รวมทั้งกระจายโอกาสการพัฒนา อาชีพ รายได้ และการมีงานทำให้กับคนในภูมิภาคและชนบท จึงกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาไว้ 3 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

- 3.1 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมและเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการพัฒนา
- 3.2 การเสริมสร้างโอกาสการพัฒนาเพื่อสร้างอาชีพและการมีงานทำ
- 3.3 การบริหารจัดการการพัฒนาภูมิภาคและชนบท

บทที่ 2

การส่งเสริมการมีส่วนร่วม และเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการพัฒนา

การมีส่วนร่วมของประชาชนในภูมิภาคและชนบทในกระบวนการพัฒนา เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้พัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการปัญหาได้ด้วยตนเอง เพื่อประโยชน์ของตนเอง ครอบครัว และชุมชน ตลอดจนสามารถสนองตอบต่อการกระจายการพัฒนาได้อย่างเต็มที่และทั่วถึง ดังนั้นการพัฒนาในอนาคตจะเน้นที่การสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนในภูมิภาคและชนบท ให้สามารถพึ่งตนเองได้ โดยมีเศรษฐกิจชุมชนที่มั่นคงเป็นผู้นำ และเป็นฐานในการยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตในอนาคต ทั้งนี้ภาคธุรกิจเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรประชาชนจำเป็นจะต้องเข้ามาเสริมบทบาทของภาครัฐซึ่งเป็นผู้สนับสนุนการพัฒนาเดิม ซึ่งเป็นการผนึกกำลังในการพัฒนาและนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน โดยมีแนวทางหลักดังนี้

1. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนชนบทเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสังคม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ชุมชนมีความพร้อมในเบื้องต้นในการตอบรับต่อการเข้ามาร่วมสนับสนุนการพัฒนาของทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชน โดยยกระดับความรู้ความสามารถในการเข้าร่วมกระบวนการพัฒนาของชุมชนและมีแนวทางดังนี้

1.1 การเตรียมความพร้อมของชุมชน

(1) เสริมสร้างกระบวนการพัฒนาด้านเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดการ และทักษะที่หลากหลาย พร้อมกับพัฒนาความเป็นผู้นำและความเข้มแข็งของกลุ่มต่างๆ ในชุมชน โดยจัดการฝึกอบรมด้วยวิทยากรทั้งจากชาวบ้านและภายนอกให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และมีการเรียนรู้แลกเปลี่ยนระหว่างกัน

(2) จัดสรรงบประมาณสนับสนุนองค์กรชุมชนเพื่อส่งเสริมการรวมกลุ่มของชุมชนทุกรูปแบบ

(3) ส่งเสริมให้องค์กรชุมชนเป็นตัวกลางในการรับการสนับสนุนและความช่วยเหลือจากรัฐ เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทำงาน ควบคุม และติดตามผลร่วมกัน

1.2 การเพิ่มศักยภาพขององค์กรชุมชน

- (1) พัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยการกระจายข้อมูลข่าวสาร และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตของครอบครัวและชุมชน
- (2) สนับสนุนชุมชนให้มีการริเริ่มทำธุรกิจที่ชุมชนเป็นเจ้าของและบริหารจัดการเอง ภายใต้ความร่วมมือของภาคธุรกิจเอกชนและองค์กรพัฒนาเอกชน รวมทั้งมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการบริหารจัดการด้านธุรกิจระหว่างชุมชน
- (3) ส่งเสริมบทบาทของสตรีให้มีส่วนในการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของชุมชน โดยให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการงานพัฒนาของชุมชนในทุกด้านมากขึ้น

1.3 การสนับสนุนแหล่งเงินทุนสำหรับการพัฒนาชุมชน

- (1) ขยายการดำเนินงานกองทุนพัฒนาชนบท เพื่อสนับสนุนการออมทรัพย์ในระดับชุมชน และส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นให้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง
- (2) สนับสนุนการจัดตั้งกองทุนในรูปแบบต่าง ๆ และพัฒนาเครือข่ายกองทุนในระดับชุมชน เช่น กองทุนสวัสดิการในชุมชน กองทุนพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กองทุนด้านค้ำคว้าวิจัยเพื่อพัฒนาอาชีพเสริม เป็นต้น โดยการให้ความรู้ด้านบริหารจัดการกองทุนและด้านอื่น ๆ ที่จำเป็นให้มีประสิทธิภาพและเสริมสร้างศักยภาพของผู้บริหารกองทุนให้มากขึ้น

1.4 การสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้และขยายเครือข่ายการเรียนรู้ของประชาชน และชุมชนในชนบท

- (1) ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สื่อมวลชน และสร้างเครือข่ายการสนับสนุนด้านเทคโนโลยีสื่อสาร เพื่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
- (2) จัดให้มีการฝึกอบรมอาชีพด้านต่างๆ ที่สอดคล้องกับศักยภาพของชุมชนและท้องถิ่น โดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ภายใต้ความร่วมมือขององค์กรชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน และสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น
- (3) รับรองวิทยฐานะการเรียนรู้ของชุมชน ในรูปแบบต่างๆ เช่น โรงเรียนชุมชน วิทยาลัยชุมชน มหาวิทยาลัยชาวบ้าน โดยรัฐให้การช่วยเหลือตามความเหมาะสม

(4) เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ในการเลือกประกอบอาชีพและการดำรงชีพผ่านสื่อต่างๆ ที่หลากหลาย เช่น ข้อมูลราคาสินค้า ข้อมูลด้านบริการทางสังคม เป็นต้น

1.5 การสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่นในการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(1) สร้างความตระหนักและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการบริหารจัดการ

(2) เผยแพร่และให้โอกาสประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้นกับท้องถิ่นจากโครงการพัฒนาของรัฐ รวมทั้งสนับสนุนให้มีการประชาสัมพันธ์ตามควรแก่กรณี

(3) สนับสนุนให้องค์กรชุมชน เช่น กลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชน มีบทบาทในการควบคุมดูแลและแก้ไขด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนเพิ่มขึ้น

1.6 การส่งเสริมบทบาทของครอบครัวและชุมชนในการจัดบริการสังคม

(1) สร้างกลไกและระบบที่จะเอื้อต่อการส่งเสริมบทบาทของชุมชนในการตรวจสอบบริการสังคมต่างๆ ที่ดำเนินการในชุมชน เช่น การรับเลี้ยงเด็กปฐมวัย การกำจัดขยะให้ได้มาตรฐาน ฯลฯ

(2) สนับสนุนให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวและชุมชน โดยการจัดกิจกรรม เช่น การจัดสวนสาธารณะและบริการนันทนาการ เพื่อให้สมาชิกได้รับประโยชน์ร่วมกัน

2. การเพิ่มบทบาทของภาครัฐเพื่อสนับสนุนชุมชนให้มีส่วนร่วมและโอกาสในการพัฒนามากขึ้น

2.1 การส่งเสริมความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจขององค์กรชุมชน

(1) ใช้มาตรการทางการคลัง โดยการปรับปรุงระบบภาษีให้ส่งเสริมและสนับสนุนการระดมทุนเพื่อการพัฒนาองค์กรชุมชน

(2) ส่งเสริมกิจการสหกรณ์ให้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง รวมทั้งรับรองสถานภาพของกลุ่มต่างๆ ที่ดำเนินการโดยใช้หลักสหกรณ์เพื่อให้มีสถานภาพที่สามารถเอื้อประโยชน์

ด้านภาษีต่อภาคเอกชนและองค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ เช่น การฝึกอบรม

(3) สนับสนุนมาตรการทางภาษีเพื่อจูงใจธุรกิจขนาดใหญ่ให้ทำธุรกิจกับองค์กรชุมชนในลักษณะที่ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการจัดการ การตลาด และการแข่งขันของชุมชนให้สูงขึ้น

(4) ส่งเสริมให้สถาบันการเงินทั้งภาครัฐและภาคเอกชนสนับสนุนสินเชื่อเพื่อการพัฒนาให้แก่องค์กรชุมชนมากขึ้น

(5) สนับสนุนการจัดตั้งสถาบันการเงินระดับชาติ ในลักษณะธนาคารเพื่อพัฒนาองค์กรชุมชน เพื่อให้การสนับสนุนทั้งด้านการพัฒนาองค์กรและด้านสินเชื่อ เพื่อการพัฒนาให้แก่องค์กรชุมชน โดยมีการร่วมมือประสานงานกับองค์กรพัฒนาเอกชน และสถาบันการเงินอื่นๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนอื่นๆ ที่จะร่วมสนับสนุนการพัฒนาองค์กรชุมชน

(6) พัฒนาขีดความสามารถของสถาบันและกลุ่มเกษตรกรในรูปแบบต่างๆ โดย

(6.1) สนับสนุนหลักสูตรการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบที่สอดคล้องกับศักยภาพและภูมิปัญญาของท้องถิ่น รวมทั้งจัดระบบการถ่ายทอดความรู้ด้านเทคนิควิชาการของสถาบันและกลุ่มเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จให้แพร่หลาย

(6.2) เพิ่มโอกาสการทำธุรกิจของสถาบันเกษตรกร โดยจัดการฝึกอบรมด้านบริหารจัดการ สนับสนุนข่าวสารด้านการตลาดและเพิ่มสินเชื่อระยะยาวผ่านสถาบันเกษตรกร

(6.3) สนับสนุนความคล่องตัวในการดำเนินธุรกิจของสถาบันเกษตรกรโดยการแก้กฎหมายที่จำเป็น

2.2 การส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนด้านสังคมและคุณภาพชีวิต

(1) กระจายอำนาจการจัดการศึกษาให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น และเพิ่มโอกาสในการศึกษาต่อแก่เด็กที่จบการศึกษามัธยมศึกษาบังคับอย่างทั่วถึง

(2) เปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับข่าวสารข้อมูลอย่างกว้างขวาง โดยความร่วมมือในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารระหว่างองค์กรชุมชน รัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชน

(3) สนับสนุนงบประมาณแก่องค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรชุมชน เพื่อดูแลกลุ่มผู้ด้อยโอกาสที่รัฐดูแลไม่ทั่วถึง

(4) กระจายบริการสาธารณสุขทั้งทางด้านทรัพยากรและบุคลากร เพื่อลดความแตกต่างทางด้านคุณภาพของการให้บริการระหว่างกรุงเทพมหานครและภูมิภาค

(5) เร่งการปฏิรูประบบภาษีท้องถิ่น เพื่อให้ท้องถิ่นและชุมชนมีรายได้เพียงพอในการจัดบริการด้านสังคมอย่างทั่วถึง

3. การส่งเสริมบทบาทของภาคธุรกิจเอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน เพื่อเปิดโอกาสให้ชุมชนสามารถดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและมีทางเลือกในการประกอบอาชีพเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งการเพิ่มบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนและภาคธุรกิจเอกชนให้เกื้อกูลกิจกรรมของชุมชน

3.1 การสนับสนุนธุรกิจเอกชนให้เข้าร่วมในการพัฒนาธุรกิจชุมชนตามความพร้อมความถนัดและความสมัครใจของแต่ละองค์กรธุรกิจ

(1) สนับสนุนการพัฒนาธุรกิจและเศรษฐกิจในระดับหมู่บ้านโดยการสนับสนุนการร่วมทุนระหว่างชุมชนและธุรกิจเอกชน และการหาตลาดสำหรับสินค้าที่ผลิตในท้องถิ่น

(2) ส่งเสริมชุมชนให้มีอาชีพนอกภาคเกษตรในหมู่บ้าน โดยเฉพาะธุรกิจประเภทรับเหมาช่วงงาน เช่น การทอผ้า การผลิตชิ้นส่วนผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมประเภทต่างๆ

(3) ถ่ายทอดความรู้และทักษะในเชิงธุรกิจ เช่น การผลิต การตลาด การบัญชี การเงิน และการจัดการทั่วไป เพื่อวางรากฐานความคิดเชิงธุรกิจโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนด้วยตนเอง

(4) สร้างสิ่งจูงใจด้านมาตรการการเงินและการคลังให้ธุรกิจเอกชนเข้ามาช่วยฝึกอบรมฝีมือแรงงาน การผลิต การจำหน่าย และการจัดการตลาดอย่างเป็นระบบครบวงจร โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดการในทุกขั้นตอนและสามารถพัฒนาให้เป็นธุรกิจที่ชุมชนเป็นเจ้าของได้ในที่สุด

(5) รณรงค์สร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ประกอบการธุรกิจเอกชนในการปรับแนวความคิดการบริหารธุรกิจจากการมุ่งเน้นกำไรไปสู่การลงทุนเพื่อพัฒนาสังคมควบคู่กันไปด้วย

3.2 การสนับสนุนองค์กรพัฒนาเอกชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

(1) สนับสนุนบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนในการประสานงานการพัฒนาร่วมกับชุมชน องค์กรท้องถิ่น ภาครัฐ และภาคธุรกิจเอกชน โดยสนับสนุนข้อมูลข่าวสาร งบประมาณ และการอำนวยความสะดวก

(2) ส่งเสริมบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนในการค้นคว้าวิจัยและการถ่ายทอดเทคโนโลยีความรู้ในด้านต่างๆ เพื่อสนับสนุนการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน

(3) สนับสนุนทุนแก่องค์กรพัฒนาเอกชนในการพัฒนาอาชีพและรายได้ของชุมชนในชนบท

บทที่ 3

การเสริมสร้างโอกาสการพัฒนาเพื่อสร้างอาชีพและการมีงานทำ

การลดความเหลื่อมล้ำของรายได้และกระจายผลการพัฒนา จะมุ่งให้คนไทยในทุกส่วนของประเทศได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว ซึ่งในการเสริมสร้างโอกาสการพัฒนาเพื่อสร้างอาชีพและการมีงานทำ จะต้องคำนึงถึงความเชื่อมโยงระหว่างคน ชุมชน พื้นที่ และศักยภาพของการพัฒนาที่มีอยู่ควบคู่ไปกับการกำหนดแนวทางการเสริมสร้างโอกาสการพัฒนาเพื่อสร้างอาชีพและการมีงานทำ

แนวทางการเสริมสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้ชุมชนและกลุ่มคนในภูมิภาคและชนบท ด้วยการสนับสนุนให้มีการกระจายกิจกรรมทางเศรษฐกิจและบริการทางสังคมและการศึกษารวมทั้งการพัฒนาเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ เมือง และชุมชน ตามศักยภาพและความเหมาะสม เพื่อช่วยเพิ่มโอกาสการมีงานทำ และลดความเหลื่อมล้ำของรายได้ ซึ่งจะมุ่งต่อกิจกรรมที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคและชนบท โดยเฉพาะกลุ่มเกษตรกรและคนจนในเมือง ประกอบด้วยแนวทางสำคัญดังต่อไปนี้

1. การกระจายกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เพื่อสร้างโอกาสการมีงานทำ โดยมุ่งปรับโครงสร้างการเกษตรตามแนวทางเกษตรยั่งยืน ได้แก่ เกษตรธรรมชาติ เกษตรอินทรีย์ เกษตรผสมผสาน และวนเกษตร เพื่อลดความเสี่ยงทางด้านรายได้ ลดค่าใช้จ่ายของเกษตรกร ตลอดจนการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม สนับสนุนให้มีการนำผลิตผลทางการเกษตรมาสร้างให้เกิดมูลค่าเพิ่ม โดยระบบอุตสาหกรรมเกษตร การสร้างเครือข่ายอุตสาหกรรมชนบทและอุตสาหกรรมชุมชนให้เชื่อมโยงกับภาคอุตสาหกรรมภายในประเทศ การกระจายฐานอุตสาหกรรมและบริการทางการเงิน ดังนี้

1.1 การพัฒนาเกษตรยั่งยืนเพื่อปรับโครงสร้างการเกษตร

(1) พัฒนาศักยภาพของเกษตรกรในการวางแผนการผลิตและตัดสินใจในการเรียนรู้ เพื่อปรับระบบการเกษตรไปสู่การเกษตรที่ยั่งยืน โดยการเรียนรู้จากประสบการณ์ของเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จจากระบบเกษตรยั่งยืนและจัดทำคู่มือทางเลือกการประกอบอาชีพการเกษตรให้สอดคล้องกับพื้นที่และความต้องการของตลาด

(2) สนับสนุนเกษตรกรในการดำเนินกิจกรรมเกษตรยั่งยืน ในด้านต่าง ๆ
ดังนี้

(2.1) สนับสนุนการจัดหาแหล่งน้ำขนาดเล็กในไร่นา การให้บริการด้านการตลาดที่จำเป็นโดยเน้นการให้บริการเบื้องต้นในการขนส่งสินค้าเกษตรออกสู่ตลาดต่างๆ การให้ข้อมูลข่าวสารการผลิตและการตลาดที่ทันต่อเหตุการณ์เพื่อประกอบการตัดสินใจ

(2.2) สนับสนุนปัจจัยการผลิตที่จำเป็นในการปรับโครงสร้างการเกษตร โดยให้ความสำคัญกับการใช้พันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ที่มีความต้านทานโรค

(2.3) ให้ความสำคัญกับการวิจัยแบบสหวิทยาที่นำไปสู่การพัฒนา ระบบเกษตรที่กลมกลืนกับธรรมชาติ โดยคำนึงถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นและความหลากหลายทางชีวภาพ การพัฒนาสารชีวภาพเพื่อลดการใช้สารเคมีการเกษตร

(2.4) สนับสนุนสินเชื่อเงินผ่อนปรนระยะยาว เพื่อสนับสนุนการปรับโครงสร้างการเกษตรอย่างเพียงพอ

(2.5) พัฒนาคูณภาพผลผลิตโดยกำหนดมาตรฐานและตรวจสอบสารตกค้างในผลผลิตเกษตรทั้งพืชและสัตว์อย่างเข้มงวด และจัดให้มีระบบประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(3) ปรับระบบการส่งเสริมของภาครัฐ จากการเป็นผู้ส่งเสริมหลักมาเป็น ผู้ประสานงานระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุน อำนวยความสะดวก และนำเสนอทางเลือก ให้แก่เกษตรกรตามความต้องการ และสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ตลอดจนความเป็นไปได้ทางการตลาด เพื่อเสริมสร้างความสามารถของเกษตรกรในการวางแผนการผลิตและตัดสินใจด้วยตนเอง รวมทั้งพัฒนาบุคลากรของภาครัฐให้เข้าใจทิศทางและบทบาทของตนเองในการสนับสนุน การปรับโครงสร้างการเกษตรและสามารถดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ

(4) เพิ่มบทบาทของภาคเอกชนและองค์กรพัฒนาเอกชนในการร่วม ประสานกับภาครัฐในการสนับสนุนการปรับโครงสร้างการเกษตรโดยรัฐสนับสนุนให้เข้ามามีส่วน ร่วมในการจัดหาตลาด การพัฒนาความรู้ในด้านการบริหารจัดการ และถ่ายทอดประสบการณ์ใน เชิงธุรกิจ เทคโนโลยีที่เหมาะสม

1.2 การพัฒนาอุตสาหกรรมในระดับครัวเรือน อุตสาหกรรมชนบท และ อุตสาหกรรมชุมชน

(1) ส่งเสริมให้ภาคธุรกิจเอกชนเข้ามาสนับสนุนทั้งในด้านทุนและ เทคโนโลยีแก่เกษตรกรและชุมชน รวมทั้งการฝึกอบรมและให้ข้อมูลเกี่ยวกับโอกาสในการลงทุน ด้านการแปรรูปสินค้าเกษตรอย่างง่าย

(2) สนับสนุนอุตสาหกรรมชุมชนที่ประชาชนในท้องถิ่นจัดตั้ง และเป็นเจ้าของร่วมกัน โดยรัฐให้สิทธิประโยชน์ด้านภาษีและการลงทุน ข้อมูลข่าวสารด้านการตลาดและเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการตลาด อันจะเป็นทางเลือกแก่เกษตรกรในการผลิตสินค้าเกษตรที่มีศักยภาพที่จะเป็นวัตถุดิบในการแปรรูป

(3) สร้างเครือข่ายเชื่อมโยงการรับช่วงการผลิตระหว่างอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในภูมิภาคเดียวกันและในภูมิภาคอื่นกับอุตสาหกรรมขนาดกลางและอุตสาหกรรมชุมชน เพื่อเป็นการกระจายงานจากเมืองไปสู่พื้นที่ชนบทมากขึ้น

(4) จัดระบบรับประกันหรือกองทุนประกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในการรับช่วงการผลิตของอุตสาหกรรมขนาดกลางและอุตสาหกรรมชุมชน

(5) เพิ่มประสิทธิภาพของรัฐในการสนับสนุนอุตสาหกรรมขนาดกลางและอุตสาหกรรมชุมชน โดยจัดทำแผนพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและอุตสาหกรรมชุมชนเฉพาะพื้นที่ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ที่มีศักยภาพในระดับภาค อนุภาค หรือกลุ่มจังหวัด

1.3 การกระจายอุตสาหกรรมและกิจกรรมสนับสนุนไปสู่ภูมิภาค

(1) พัฒนาขีดความสามารถและขยายจำนวนผู้ประกอบการในระดับท้องถิ่น โดยจัดหลักสูตรสัมมนาและฝึกอบรมแก่ผู้ประกอบการท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะด้านการบริหารจัดการและเทคโนโลยีสมัยใหม่

(2) สนับสนุนการย้ายฐานอุตสาหกรรมจากเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยรัฐให้การสนับสนุนในด้านระบบการขนส่ง สื่อสารโทรคมนาคม และแหล่งชุมชนที่เพียงพอ และให้ค่าใช้จ่ายของอุตสาหกรรมในด้านปัจจัยพื้นฐานอยู่ในระดับใกล้เคียงกับเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล รวมทั้งปรับปรุงสิทธิประโยชน์ด้านการลงทุน ภาษีนิติบุคคล และจัดหาเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อให้เกิดแรงจูงใจที่เพียงพอในการย้ายฐานการผลิต

(3) พัฒนาศูนย์อุตสาหกรรมระดับภาคใน 9 จังหวัด ได้แก่ ลำพูน พิษณุโลก นครสวรรค์ นครราชสีมา ขอนแก่น สระบุรี ราชบุรี สุราษฎร์ธานี และสงขลา โดยให้มีนิคมอุตสาหกรรมหรือเขตอุตสาหกรรมครบทั้ง 9 จังหวัด และส่งเสริมให้มีการลงทุนในอุตสาหกรรมที่มีความเชื่อมโยงกับฐานการผลิตและปัจจัยการผลิตในภาคและจังหวัดใกล้เคียง

(4) สนับสนุนศูนย์อุตสาหกรรมของกลุ่มจังหวัดในลักษณะนิคมอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็ก โดยยึดความเชื่อมโยงของเศรษฐกิจในจังหวัดที่ใกล้เคียงกัน มี

การแบ่งสรรบทบาทระหว่างจังหวัด ขนาดการผลิตที่เหมาะสมในเชิงอุตสาหกรรม และความ เป็นไปได้ในการลงทุน

(5) เพิ่มบทบาทของภาคเอกชนในการร่วมลงทุนกับภาครัฐในการจัดตั้ง นิคมอุตสาหกรรม เขตอุตสาหกรรม หรืออุทยานอุตสาหกรรมให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยเฉพาะใน เรื่องเกี่ยวกับการจัดสร้างบริการโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ รวมทั้งจัดให้มีพื้นที่เพื่อการ พัฒนาบริการทางสังคมในด้านการศึกษา สาธารณสุข การฝึกอบรมแรงงาน ตลอดจนการ ควบคุมสิ่งแวดล้อม

(6) สร้างโอกาสใหม่ในการพัฒนาอุตสาหกรรมจากความร่วมมือในระดับอนุ ภูมิภาค โดยตั้งเขตเศรษฐกิจตามแนวชายแดนและเขตปลอดภาษีศุลกากร เพื่อเร่งการ ขยายตัวของการค้าและการลงทุนด้านอุตสาหกรรมเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อนบ้าน

1.4 การกระจายบริการทางการเงินสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น

(1) กำหนดเป็นนโยบายให้สถาบันการเงินที่ได้รับอนุญาตใหม่ เปิด สำนักงานใหญ่ในภูมิภาค

(2) ส่งเสริมให้ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ บริษัท หลักทรัพย์จัดการกองทุนรวม เปิดสาขาหรือสาขาย่อย สำนักอำนวยการ และสำนักบริการ ด้านหลักทรัพย์ในภูมิภาคและชนบทมากขึ้น

(3) ส่งเสริมให้บริษัทในภูมิภาคระดมทุนจากตลาดหลักทรัพย์ และศูนย์ ซื้อขายหลักทรัพย์นอกตลาดหลักทรัพย์

(4) ปรับปรุงและขยายสินเชื่อของสถาบันการเงินของรัฐ คือ ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และสถาบันการเงินที่สนับสนุนอุตสาหกรรมขนาด กลางและขนาดย่อม ให้ครอบคลุมลูกค้าและผู้มีรายได้หรือทุนน้อยในเมืองและชนบท รวมทั้งเพิ่ม ปริมาณเงินทุนและสินเชื่อชนบท ให้สามารถส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชนและ ผู้ประกอบการรายย่อย

(5) จัดตั้งบรรษัทประกันสินเชื่อเทศบาลและส่งเสริมให้ส่วนท้องถิ่นออก พันธบัตรของตนเองเพื่อระดมทุนในการพัฒนาท้องถิ่น

2. การกระจายบริการด้านสังคมและการศึกษา

2.1 การขยายบริการด้านการศึกษาและฝึกอบรม

(1) กระจายการศึกษาอย่างทั่วถึงทุกระดับ ทุกพื้นที่ และทุกกลุ่มคน ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน รวมทั้งการใช้สื่อการสอนที่ใช้เทคโนโลยีและระบบสารสนเทศสมัยใหม่ในการเตรียมการสอน พร้อมทั้งสนับสนุนงบประมาณด้านการพัฒนาบุคลากร และอุปกรณ์การศึกษาอย่างเพียงพอ

(2) ส่งเสริมการเตรียมความพร้อมให้แก่กำลังคนที่ยังคงอยู่ในภาคการเกษตร แต่สามารถจะประกอบอาชีพอื่นๆ ในครัวเรือนเพื่อเพิ่มรายได้ เช่น การรับเหมาช่างงานจากโรงงานอุตสาหกรรมมาทำในครัวเรือนหรือชุมชน

(3) ส่งเสริมให้มีการกระจายข้อมูลข่าวสารตลาดแรงงานอย่างทั่วถึงในภูมิภาคและท้องถิ่น เพื่อเกื้อหนุนการกระจายงานจากโรงงานไปสู่ชุมชน

2.2 การกระจายบริการด้านสาธารณสุขและสวัสดิการสังคม

(1) ปรับปรุงการให้บริการสาธารณสุขของรัฐให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการให้บริการแก่ผู้ใช้บัตรสงเคราะห์ผู้มีรายได้น้อย

(2) จัดสวัสดิการทางสังคมต่างๆ คือ สถานพยาบาล สถานรับเลี้ยงเด็ก สอนสาธารณะอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลและจัดการ และเร่งรัดให้ออกกฎหมายสวัสดิการสังคม

(3) สนับสนุนให้องค์กรที่มีเอกภาพระดับชาติทำหน้าที่กำหนดนโยบายวางแผน และกำกับดูแลการประสานแผนการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาที่อยู่อาศัยให้สอดคล้องกับการพัฒนาเมือง โครงสร้างพื้นฐานและบริการทางสังคม

บทที่ 4

การบริหารจัดการการพัฒนาภูมิภาคและชนบท

การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ต่างๆ นำไปสู่จุดมุ่งหมายของการลดความเหลื่อมล้ำของรายได้ และการกระจายโอกาสการพัฒนาไปสู่ภูมิภาคและชนบท ดังนั้นในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 จึงมีการปรับปรุงระบบบริหารงานพัฒนาให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศที่เน้นการเพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชนในการกำหนดแนวทางการพัฒนาของตนเองมากขึ้น ซึ่งจะต้องมีการกระจายอำนาจการบริหารงานบุคลากร และงบประมาณ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของระบบบริหารจัดการงานพัฒนาที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ให้สามารถแก้ปัญหาและส่งเสริมการพัฒนาได้ทันกับขนาดและความรุนแรงของปัญหาที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งส่งเสริมบทบาทของทุกฝ่าย คือ ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน รวมทั้งองค์กรพัฒนาเอกชนในกระบวนการบริหารจัดการพัฒนาให้มากขึ้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรในการพัฒนาของภาครัฐ และการดำเนินการพัฒนาด้านต่างๆ จากส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และท้องถิ่นให้สอดคล้องกับนโยบายกระจายอำนาจและสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรท้องถิ่นระดับล่างให้สามารถปฏิบัติงานตามภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีแนวทางหลักดังต่อไปนี้

1. การบริหารจัดการงานพัฒนาทั่วไป เพื่อให้มีการแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ มีหลักการสำคัญโดยให้จังหวัดและกลุ่มจังหวัดเป็นศูนย์กลางการพัฒนา โดยกำหนดแนวทางดังนี้

1.1 สนับสนุนให้มีการจัดทำแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระดับภาคและแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดเพื่อเป็นกรอบและแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดเพื่อการพัฒนาตามศักยภาพและความต้องการในระยะยาวโดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่

1.2 ปรับปรุงรูปแบบของแผนพัฒนาจังหวัด ให้เป็นแผนที่ครอบคลุมการพัฒนาของจังหวัดในทุกเรื่อง มีความชัดเจนสามารถนำไปสู่การปฏิบัติที่จะสนองความต้องการของพื้นที่ได้อย่างบูรณาการ และสอดคล้องกับกรอบหรือแนวทางการพัฒนาในระดับภาคตลอดจนแผนกลุ่มจังหวัดที่จะมีการดำเนินการ

1.3 ปรับปรุงกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดในทุกๆระดับ ให้ทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการพัฒนา กำกับ รวมทั้งติดตามประเมินผลการพัฒนา

1.4 ปรับปรุงระบบงบประมาณและการบริหารบุคคลให้มีความคล่องตัว สามารถนำไปดำเนินการให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนา และสภาพพื้นที่ที่จะพัฒนา และนโยบายการกระจายอำนาจสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น

1.5 ปรับปรุงระบบการติดตามประเมินผล ให้มีการติดตามประเมินผลในทุกระดับ ทั้งในระดับชาติ ระดับภาค และจังหวัด เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแผนและยุทธศาสตร์การบริหารงานพัฒนา

1.6 พัฒนาและปรับปรุงระบบข้อมูลข่าวสาร เพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการงานพัฒนาในทุกระดับ โดย

(1) ปรับปรุงขีดความสามารถในการพัฒนาระบบข้อมูลในระดับจังหวัดและอำเภอให้สูงขึ้น โดยให้สามารถจัดเก็บข้อมูลและประมวลผลได้เอง โดยเฉพาะข้อมูลการพัฒนาชนบท การป้องกันสาธารณสุข และการพัฒนาคุณภาพชีวิต

(2) ปรับปรุงเครื่องชี้วัดทางเศรษฐกิจและสังคม และคุณภาพชีวิตในชุมชน ที่มีอยู่ให้เหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงของกระบวนการพัฒนา

(3) สนับสนุนการสร้างเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคมของชุมชนในระดับต่างๆ เช่น ระดับชาติ ระดับพื้นที่ ระดับกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้เป็นเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคม ในแต่ละระดับให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมนั้นๆ

1.7 เพิ่มขีดความสามารถขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นโดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลในการปฏิบัติภารกิจตามนโยบายกระจายอำนาจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

(1) รัฐเป็นผู้สนับสนุนการดำเนินงานและการพัฒนาขีดความสามารถขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเป็นหลัก และเข้าร่วมแก้ไขปัญหาการพัฒนาเฉพาะในส่วนที่องค์กรระดับล่างมีขีดความสามารถไม่เพียงพอ

(2) จัดทำแผนแม่บทการคลังท้องถิ่นและแผนแม่บทการเงินการคลังเพื่อสังคม เพื่อให้มีการกระจายผลการพัฒนากลับสู่ท้องถิ่น และเร่งปฏิรูประบบการคลังท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดเก็บภาษีจากฐานที่เป็นจริง เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้ที่เพียงพอสำหรับการพัฒนาตนเองทั้งด้านเศรษฐกิจและบริการทางสังคม

(3) สนับสนุนบุคลากร งบประมาณ และเครื่องใช้ที่จำเป็นแก่องค์การบริหารส่วนตำบลในการปฏิบัติภารกิจตามนโยบายกระจายอำนาจ

1.8 กำหนดรูปแบบ ขั้นตอน และวิธีการบริหารงานพัฒนา ทั้งทางด้านการจัดทำ แผน การประสานแผน และการบริหารงบประมาณ ระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล และ บทบาทภารกิจของราชการส่วนภูมิภาคและส่วนกลาง ที่จะลงไปดำเนินการพัฒนาในพื้นที่เพื่อให้มี ความสอดคล้อง และสนับสนุนซึ่งกันและกัน

1.9 ปรับปรุงคณะกรรมการระดับนโยบายที่รับผิดชอบการกระจายความเจริญไปสู่ ภูมิภาคและชนบทในระดับชาติให้มีองค์ประกอบในลักษณะพหุภาคีมากขึ้น

1.10 เพิ่มศักยภาพในการบริหารจัดการการพัฒนา เพื่อเสริมความมั่นคง รวมทั้งจัด ระเบียบและพัฒนาชุมชนชายแดนและพื้นที่สูงให้เป็นถิ่นฐานถาวรและมีศักยภาพทางเศรษฐกิจ โดยการปรับปรุงองค์การบริหารงาน การประสานงาน กระบวนการวางแผน ระบบข้อมูลและ เครื่องชี้วัดการพัฒนา ตลอดจนบุคลากรและระบบติดตามประเมินผล

2. การปรับกระบวนการทำงานของภาครัฐ เอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และ ประชาชนให้มีลักษณะพหุภาคี เพื่อเป็นกลไกการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงและ ความต้องการของชุมชนมากที่สุด และนำไปสู่การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย โดยกระบวนการทำงาน ร่วมกันของพหุภาคีในจุดเริ่มต้นควรดำเนินการในระดับจังหวัดก่อน ในลักษณะของประชาคม จังหวัด ซึ่งถ้าหากได้ผลก็จะขยายลงสู่ระดับอำเภอ และตำบล รวมทั้งขยายขึ้นสู่ระดับภาค เพื่อ สร้างเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงกันทั่วประเทศต่อไป ทั้งนี้ประชาคมจังหวัดจะมีลักษณะเป็นรูปแบบการ รวมตัวของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ เพื่อร่วมกันคิดหาแนวทางการพัฒนาในพื้นที่โดยลักษณะการ จัดตั้งควรให้เป็นไปตามธรรมชาติ แต่มีระเบียบทางราชการรองรับ และให้เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายโดยมีแนวทางหลักดังนี้

2.1 ภาครัฐควรกำหนดเป็นนโยบายสนับสนุนการจัดตั้งประชาคมจังหวัดตามแนว ทิศทางการพัฒนาในลักษณะของพหุภาคี

2.2 สนับสนุนการดำเนินงานของประชาคมจังหวัด ทั้งทางด้านงบประมาณและการ ประสานงานอย่างจริงจัง

ส่วนที่ 5

การพัฒนาสมรรถนะทางเศรษฐกิจเพื่อสนับสนุนการพัฒนาคนและคุณภาพชีวิต

การพัฒนาสังคมไทยที่พึงปรารถนา โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาคนไทยทุกคนให้เต็มศักยภาพ และมีการพัฒนาภาวะแวดล้อมทางสังคมที่เกื้อหนุน ตลอดจนการเสริมสร้างศักยภาพการพัฒนาของภูมิภาคและชนบท ด้วยการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและดูแลรักษาภาวะแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการเสริมสร้างสมรรถนะทางเศรษฐกิจให้มีความเข้มแข็ง มั่นคง และมีขีดความสามารถแข่งขันภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์อย่างมีประสิทธิภาพในระยะยาว

การพัฒนาเศรษฐกิจที่จะสนับสนุนการพัฒนาประเทศในทิศทางใหม่ดังกล่าวข้างต้น จะต้องเป็นการพัฒนาที่ไม่ยึดถือคนเป็นเพียงปัจจัยหนึ่งในการผลิตเช่นในอดีตที่ผ่านมา แต่จะต้องเป็นการพัฒนาที่ให้ความสำคัญที่ยั่งยืนแก่คนไทย เป็นระบบเศรษฐกิจที่ขยายตัวอย่างมีคุณภาพ โดยมีพื้นฐานการขยายตัวจากการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาของคนทุกคนในสังคม มีการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจของพื้นที่ที่มีการพัฒนาอยู่แล้วให้เป็นฐานเศรษฐกิจที่สมบูรณ์ มั่นคง และการสร้างโอกาสในการพัฒนาฐานเศรษฐกิจใหม่ของประเทศเพิ่มขึ้น โดยให้คนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วม และได้รับโอกาสในการพัฒนาอย่างทั่วถึง มีการเพิ่มพูนทักษะและความรู้ความสามารถของคนด้วยการนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างรากฐานการผลิตที่เข้มแข็ง มีความสมดุลระหว่างภาคการผลิต ควบคู่ไปกับพัฒนาเครือข่ายโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและยกระดับคุณภาพชีวิตของคน ภายใต้ระบบเศรษฐกิจที่มีเสถียรภาพ และการแข่งขันอย่างเสรี

บทที่ 1

วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์

เพื่อให้การพัฒนาเศรษฐกิจในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 สามารถเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนและสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นการวางรากฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน และให้ประเทศสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก ได้กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการพัฒนาสมรรถนะทางเศรษฐกิจไว้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์

1.1 เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจให้มีการกระจายตัวไปในระดับพื้นที่ ตลอดจนเสริมสร้างศักยภาพให้คนทุกกลุ่มได้มีโอกาสพัฒนาตนเองจากการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาและได้รับประโยชน์จากการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่างทั่วถึง

1.2 เพื่อเสริมสร้างรากฐานการผลิตที่เข้มแข็ง เกิดความสมดุลระหว่างภาคการผลิตและสร้างโอกาสการมีงานทำและเพิ่มรายได้โดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งของคนในสังคม

1.3 เพื่อเสริมสร้างระบบเศรษฐกิจของประเทศให้มีการเจริญเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ มีความมั่นคง และมีประสิทธิภาพ

1.4 เพื่อให้การบริหารจัดการเศรษฐกิจ สามารถปรับตัวได้ทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกประเทศ

2. เป้าหมาย

2.1 เป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ เพื่อสร้างโอกาสใหม่ทางเศรษฐกิจและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน

(1) พัฒนากลุ่มจังหวัดในภูมิภาคและพื้นที่ชายแดนในประเทศ รวมทั้งกลุ่มจังหวัด และพื้นที่ชายแดนที่จะสามารถเชื่อมเข้ากับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน

(2) พัฒนากลุ่มพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ได้แก่ พื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกให้เป็นฐานเศรษฐกิจสมบูรณ์ของประเทศนอกเหนือจากกรุงเทพมหานคร และพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ให้เป็นฐานเศรษฐกิจใหม่ในระยะยาว

(3) พัฒนากลุ่มพื้นที่ภาคกลางที่จะเชื่อมโยงกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ชายฝั่งทะเลตะวันออก อนุภาคกลางตอนบนและอนุภาคตะวันตก

2.2 เป้าหมายการสร้างรากฐานการผลิต เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและเพิ่มโอกาสการมีงานทำ

(1) พัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมชุมชนให้เป็นแหล่งรองรับและเชื่อมโยงการผลิต โดยให้อุตสาหกรรมเกษตรและแปรรูปสินค้าเกษตรมีบทบาทต่อการผลิตรวมของประเทศเพิ่มขึ้น นำไปสู่การเพิ่มรายได้และการมีงานทำของเกษตรกร

(2) จัดหาบริการพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการปรับโครงสร้างการผลิตของเกษตรกรทั้งที่เป็นแหล่งน้ำ และ ตลาดกลางสินค้าเกษตรระดับต่างๆ ในพื้นที่ที่เหมาะสม

(3) ให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวที่สำคัญในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างประเทศขยายตัวไม่ต่ำกว่าร้อยละ 7 ต่อปี และมีการขยายตัวของรายได้เงินตราต่างประเทศไม่น้อยกว่าร้อยละ 15 ต่อปี รวมทั้งสนับสนุนให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 3 ต่อปี

(4) เพิ่มการสนับสนุนค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาให้ได้รับร้อยละ 0.75 ของผลผลิตรวมในประเทศ โดยเพิ่มงบประมาณอุดหนุนการวิจัยของรัฐให้เป็นร้อยละ 2 ของงบประมาณรายจ่ายประจำปี

(5) ขยายปริมาณและเพิ่มคุณภาพโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อสนับสนุนการขยายฐานการผลิตและ เสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี

(6) จัดหาพลังงานให้เพียงพอกับความต้องการและยกระดับคุณภาพการบริการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ในการผลิตและคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน

2.3 เป้าหมายการรักษาเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจไทย

(1) รักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจให้มีความมั่นคง โดย

(1.1) รักษาอัตราเงินเฟ้อให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมเฉลี่ยร้อยละ 4.5 ต่อปี

(1.2) ลดการขาดดุลการค้าและการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดให้เหลือร้อยละ 3.9 และร้อยละ 3.4 ของ ผลผลิตรวมในประเทศตามลำดับในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8

(1.3) รักษาอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับเฉลี่ยร้อยละ 8 ต่อปี เพื่อรองรับการจ้างงาน ของประชาชนที่จะเพิ่มขึ้นเป็น 34 ล้านคนในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8

(2) เร่งระดมและสร้างโอกาสการออมของครัวเรือนเพื่อให้ประชาชนสามารถออมเงินได้เพิ่มขึ้นเป็นไม่ น้อยกว่าร้อยละ 10 ของผลผลิตรวมในประเทศในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8

3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาศมรรถนะทางเศรษฐกิจ

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายการพัฒนาศมรรถนะทางเศรษฐกิจ จึงกำหนดยุทธศาสตร์ การพัฒนาไว้ 3 ประการ ได้แก่

3.1 การพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจของพื้นที่

3.2 การสร้างฐานการผลิตให้พร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงในตลาดโลก

3.3 การเสริมสร้างระบบเศรษฐกิจให้เข้มแข็งและมีเสถียรภาพ

บทที่ 3

การสร้างฐานการผลิตให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในตลาดโลก

การเปลี่ยนแปลงของปัจจัยด้านเศรษฐกิจ การค้าทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยเฉพาะการเปิดเสรีทางการค้าและบริการ รวมทั้งกฎเกณฑ์ทางการค้าระหว่างประเทศใหม่ๆ จะมีผลทำให้รูปแบบการผลิตและการค้าของประเทศต้องมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ทั้งนี้ในการสร้างรากฐานการผลิตที่เข้มแข็งในระยะยาวจำเป็นต้องรักษาภาคเกษตรให้ยังคงเป็นฐานการผลิตที่สำคัญของประเทศ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของประเทศไทยในการเป็นแหล่งผลิตอาหารเลี้ยงประชากรภายในประเทศและผู้ส่งออกสินค้าเกษตรรายสำคัญของตลาดโลก มีการเชื่อมโยงกิจกรรมระหว่างภาคเกษตร อุตสาหกรรม บริการ โดยการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อสนับสนุนให้มีการใช้ทรัพยากรและปัจจัยการผลิตของประเทศอย่างมีประสิทธิภาพแทนการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างฟุ่มเฟือย ตลอดจนการพัฒนาบริการโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทยทุกระดับให้ดีขึ้น

1. การปรับโครงสร้างการผลิตให้เข้มแข็งเพื่อให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในตลาดโลก

1.1 การสร้างรากฐานการผลิตที่มั่นคง

(1) การปรับโครงสร้างการผลิตการเกษตร และการแปรรูปการเกษตร โดย

(1.1) ปรับโครงสร้างการใช้ที่ดินการเกษตรไปสู่การกระจายการผลิตมากขึ้น มีการกระจายพื้นที่ทำนาไปยังพืชอื่นๆ โดยให้มีแหล่งน้ำขนาดกลางและขนาดเล็กเพียงพอกับความต้องการในแต่ละพื้นที่

(1.2) สนับสนุนภาคเอกชนและชุมชนในการปลูกสวนป่าเพื่อสนองความต้องการใช้ไม้ในประเทศ รวมทั้งในอุตสาหกรรมแปรรูปจากไม้ และอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องกับการใช้ไม้เป็นวัตถุดิบ

(1.3) สนับสนุนอุตสาหกรรมการเกษตรและการแปรรูปสินค้าเกษตร โดยจัดตั้งเขตการผลิตสินค้าเกษตรเพื่อเป็นวัตถุดิบของอุตสาหกรรม โดยคำนึงถึงศักยภาพของพื้นที่ และให้สิ่งจูงใจเป็นพิเศษด้านภาษีและเงินทุนดอกเบี้ยเงินผ่อนปรนสำหรับโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรที่จัดตั้งในแหล่งวัตถุดิบ

(2) ปรับโครงสร้างการผลิตด้านอุตสาหกรรมและบริการ

(2.1) เพิ่มรากฐานโครงสร้างอุตสาหกรรมให้มั่นคงโดยการพัฒนาและส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมสนับสนุน โดยเฉพาะอุตสาหกรรมยานยนต์ เครื่องไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ อุตสาหกรรมเครื่องจักรกล และอุตสาหกรรมสื่อสารโทรคมนาคม รวมทั้งจัดตั้งเขตอุตสาหกรรมเฉพาะด้านสำหรับกลุ่มอุตสาหกรรมสนับสนุน อุตสาหกรรมประกอบกิจกรรมบริการและการค้าในลักษณะของเขตปลอดภาษีศุลกากรไว้ในเขตเดียวกัน

(2.2) เพิ่มขีดความสามารถด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม โดยการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการและปรับปรุงเทคโนโลยีการผลิต การส่งเสริมการลงทุนและการใช้มาตรการจูงใจด้านการเงินการคลังสำหรับกิจกรรมการพัฒนาและการปรับปรุงเทคโนโลยีการผลิต การจัดสร้างระบบ

ข้อมูลและเผยแพร่ความก้าวหน้าในเทคโนโลยีการผลิตระหว่างกลุ่มผู้ผลิต รวมทั้งการถ่ายทอดเทคโนโลยีไปสู่อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็ก

(2.3) พัฒนาการให้บริการและระบบการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่เจ้าของสิทธิและเป็นการกระตุ้นการคิดค้นเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีภายในประเทศและสนับสนุนการขยายการส่งออกในตลาดใหม่ๆ รวมทั้งเพิ่มส่วนแบ่งในตลาดดั้งเดิม

(3) การปรับปรุงประสิทธิภาพแรงงานและจัดระบบแรงงาน

(3.1) เพิ่มขีดความสามารถของเกษตรกรและผู้ประกอบการในภาคเกษตร อุตสาหกรรม และการบริการให้สามารถรับและทำงานร่วมกับเทคโนโลยีการผลิตใหม่โดยการเพิ่มการฝึกอบรม การให้สินเชื่อเพื่อการฝึกอบรม และการใช้มาตรการด้านภาษีเพื่อสนับสนุนภาคเอกชนในการพัฒนาฝีมือแรงงาน รวมทั้งการจัดตั้งสถาบันอบรมและพัฒนาฝีมือแรงงานเฉพาะประเภทอุตสาหกรรม

(3.2) จัดระบบบริหารจัดการแรงงานต่างชาติที่เข้ามาอย่างผิดกฎหมาย โดยมีให้เกิดผลกระทบต่อโอกาสในการมีงานทำ และรายได้ของแรงงานไทยในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ

(3.3) เพิ่มบทบาทและการมีส่วนร่วมของลูกจ้าง นายจ้าง และองค์กรต่างๆ ในการพัฒนาระบบแรงงานสัมพันธ์ สวัสดิการ และการคุ้มครองแรงงานการกำหนดค่าจ้างและผลตอบแทน การประกันสังคม ตลอดจนความปลอดภัยในการทำงาน

(3.4) สนับสนุนการพัฒนาทักษะฝีมือ วิชาชีพ การตลาด การบริหารจัดการ ข้อมูลข่าวสารและเงินทุนให้แก่กลุ่มผู้ทำงานในสาขาการจ้างงานนอกระบบ โดยเฉพาะผู้รับเหมาช่วงการผลิต ผู้รับงานไปทำที่บ้าน ให้มีความสามารถในการพัฒนาธุรกิจให้เป็นระบบและสามารถแข่งขันในตลาดได้ รวมทั้งการสนับสนุนการรวมกลุ่ม จัดตั้งองค์กรและสร้างเครือข่ายการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการส่งเสริมพัฒนาและคุ้มครองดูแลอย่างเป็นระบบ

(4) สนับสนุนองค์กรชุมชนให้มีบทบาทในการปรับโครงสร้างการผลิตและสร้างรากฐานการผลิตที่มั่นคงของประเทศ โดยการปรับปรุงกฎหมายให้สามารถส่งเสริมอำนวยความสะดวก และรับรองสิทธิของชุมชนใช้มาตรการด้านการคลังและภาษีเพื่อกระตุ้นการสร้างองค์กรชุมชน สนับสนุนข้อมูลข่าวสาร การฝึกอบรม และการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน

1.2 การสร้างความสมดุลของการผลิตกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(1) สนับสนุนเกษตรกรในการผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรภายใต้แนวทางการพัฒนาแบบยั่งยืนสอดคล้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะช่วยลดอุปสรรคของการส่งออกสินค้าเกษตรของไทยในระยะยาว โดยเฉพาะสินค้าเกษตรแปรรูปประเภทอาหารและเครื่องอุปโภคบริโภค ได้แก่ ผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร ยาแผนโบราณ และอาหารปลอดภัย เป็นต้น

(2) ส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสถานะแวดล้อมในระดับต่ำ โดยให้การสนับสนุนเป็นพิเศษสำหรับอุตสาหกรรมที่นำเอาการลด-การใช้ใหม่การแปรรูปกลับมาใช้ใหม่ เข้ามาใช้

(3) ส่งเสริมให้มีการผลิตและการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ไม่ก่อให้เกิดมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม โดยการ

รับรองระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ไอ เอส โอ 14000)

(4) ส่งเสริมให้มีการติดตามเพื่อแสดงถึงการอนุรักษ์และพิทักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น ฉลากสีเขียว เพื่อรณรงค์ให้มีการผลิตสินค้าที่ไม่ก่อปัญหามลพิษ

(5) รณรงค์และส่งเสริมการบริโภคสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น พืชผักอนามัย

(6) ให้มีการกำหนดและจัดเก็บค่าบำบัดและกำจัดมลพิษจากอุตสาหกรรมและชุมชนที่สะท้อนถึงต้นทุนสิ่งแวดล้อม เพื่อลดการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือย รวมทั้งพิจารณาการเข้ามาตราการภาษีสิ่งแวดล้อมที่เก็บจากผู้ก่อให้เกิดมลพิษ ตลอดจนมาตรการให้สิ่งจูงใจในด้านภาษีแก่ผู้ที่รักษาสภาพแวดล้อม

(7) ให้มีการควบคุมมลพิษจากอุตสาหกรรม โดยใช้ระบบตรวจสอบและบันทึกผล เพื่อให้สามารถควบคุมและป้องกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(8) จัดระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม อุตสาหกรรม โดยให้สิทธิพิเศษเพื่อสนับสนุนการจัดตั้งโรงงานกำจัดกากของเสียอุตสาหกรรมและออกกฎระเบียบบังคับการบำบัดกากของเสีย

(9) บังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมอุตสาหกรรมอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม โดยการตรวจสอบ ลงโทษ และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลอุตสาหกรรม

(10) ปรับปรุงกฎหมายเพื่อกำหนดให้โครงการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมและบริการที่มีปัญหามลพิษสูง และมีผลกระทบต่อคุณภาพชุมชนโดยตรง เช่น โรงงานอุตสาหกรรมเคมี จะต้องจัดให้มีการจัดทำประชาพิจารณ์หลังจากการจัดทำผลการศึกษามลพิษสิ่งแวดล้อมของโครงการ และกำหนดเป็นขั้นตอนสำคัญในการพิจารณาอนุมัติโครงการด้วย

1.3 การเตรียมพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของตลาดโลก

(1) การพัฒนาด้านมาตรฐานและคุณภาพสินค้า

(1.1) พัฒนามาตรฐานสินค้า องค์กร และกลไกการตรวจสอบ ให้เข้าสู่ระดับสากลเป็นที่ยอมรับของต่างประเทศ โดย

ก. รัฐจัดทำมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม มาตรฐานและกฎระเบียบทางวิชาการสุขอนามัยของผลิตภัณฑ์เกษตร เพื่อให้ภาคเอกชนรับทราบและนำไปพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เป็นไปตามมาตรฐานระหว่างประเทศ

ข. รับรององค์กรทั้งในและต่างประเทศ ที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการรับรองผลิตภัณฑ์และการรับรองระบบคุณภาพ (ไอ เอส โอ 9000) เพื่อให้การขยายงานดำเนินไปอย่างรวดเร็ว

ค. พัฒนากลไกตรวจสอบของภาครัฐให้มีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับของต่างประเทศและลดภาระของผู้ส่งออก รวมทั้งสนับสนุนภาคเอกชนในการจัดตั้งองค์กรหรือสถาบันที่ได้มาตรฐานเพื่อตรวจสอบคุณภาพสินค้าส่งออก

(1.2) กำหนดท่าทีจุดยืนของประเทศให้ชัดเจนเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศ โดยการศึกษากฎหมาย กฎระเบียบในประเทศที่เกี่ยวกับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ และมาตรการสุขอนามัยต่างๆ และปรับปรุงให้สอดคล้องกับกฎระเบียบและมาตรฐานระหว่างประเทศ เพื่อประโยชน์ในการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ

(2) การปรับตัวด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และการบริการ

(2.1) ร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีศักยภาพการผลิตสินค้าเกษตรเพื่อแสวงหาประโยชน์ทางการค้าร่วมกัน

(2.2) จัดทำแผนปรับตัวด้านการเกษตรเพื่อให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของตลาดการค้าสินค้าเกษตรโดย

ก. พัฒนาคุณภาพมาตรฐานสินค้าและการบรรจุหีบห่อสำหรับกลุ่มสินค้าเกษตรส่งออกที่ประเทศไทยมีโอกาสขยายตลาดส่งออกได้มากขึ้นจากการเปิดเสรีทางการค้าในภูมิภาคต่างๆ ของโลก โดยสนับสนุนด้านเทคโนโลยีและปัจจัยการผลิต ซึ่งจำเป็นต่อการขยายฐานการผลิตและการแข่งขัน โดยไม่ขัดต่อข้อตกลงการค้าระหว่างประเทศ

ข. จัดทำแผนการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสำหรับกลุ่มสินค้าเกษตรที่ขาดความได้เปรียบหรืออนาคตเชิงธุรกิจ แต่มีโอกาที่จะพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตให้สามารถยกระดับการผลิตให้ใกล้เคียงกับประเทศคู่แข่ง โดยให้มีการคัดเลือกพื้นที่ที่เหมาะสมตามสภาพภูมิประเทศ

ค. เตรียมแผนการปรับตัวรองรับเพื่อปรับเปลี่ยนปริมาณการผลิตสำหรับสินค้าเกษตรประเภทที่ไม่สามารถแข่งขันในตลาดโลกไปสู่การผลิตสินค้าอื่นที่มีศักยภาพในการแข่งขันในอนาคต รวมทั้งจัดทำแผนการผลิตและแผนการตลาดรองรับ

(2.3) ลดการคุ้มครองภาคอุตสาหกรรมอย่างเป็นทางการเป็นขั้นตอนตามข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยพิกัดอัตราภาษีศุลกากรและการค้ารอบอุรุกวัย และข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน และจัดตั้งกองทุนเพื่อการปรับตัวของสาขาอุตสาหกรรม โดยเฉพาะสาขาที่จะได้รับผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้า

(2.4) ขยายความร่วมมือด้านการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญากับประเทศเพื่อนบ้าน ในลุ่มแม่น้ำโขง ภูมิภาคอาเซียน และภูมิภาคอื่นๆ เพื่อขยายความคุ้มครองและปกป้องผลประโยชน์ของไทยให้มากขึ้น รวมทั้งเพื่อเตรียมการให้ไทยเป็นศูนย์กลางทรัพย์สินทางปัญญาในภูมิภาค

(3) การเพิ่มขีดความสามารถในสาขาบริการ

(3.1) พัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว โดยการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชน ให้คงไว้ซึ่งความมีเอกลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ ความเป็นธรรมชาติ ความสะอาด ความปลอดภัย ตลอดจนพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ทางด้านการท่องเที่ยวให้มีเพียงพอ

(3.2) ส่งเสริมการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพจากต่างประเทศให้มีช่วงพำนักในประเทศไทยนานขึ้น และให้มีบริการด้านแหล่งจ่ายใช้สอยสำหรับนักท่องเที่ยว รวมทั้งส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศและปลูกฝังจิตสำนึกในการเป็นนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ มีความรักและห่วงใยในทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวให้กับคนไทย

(3.3) ร่วมมือกับกลุ่มประเทศอาเซียนและอินโดจีนเพื่อพัฒนาวงจรการท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียนและอินโดจีน โดยใช้กลยุทธ์ด้านการตลาดร่วมกัน

(3.4) พัฒนาโครงข่ายการคมนาคมและโครงข่ายโครงสร้างพื้นฐานระหว่างเมืองศูนย์กลางการท่องเที่ยวในแต่ละภูมิภาคให้เชื่อมโยงกับเมืองอื่นๆ ในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน

(3.5) พัฒนาธุรกิจประกันภัยให้พร้อมรับการเปิดเสรีด้านบริการประกันภัย สามารถเป็นแหล่งระดมเงินออมของประชาชนและสนับสนุนการขยายตัวด้านการค้าและการลงทุน โดย

ก. จูงใจให้ธุรกิจประกันภัยเพิ่มทุนเพื่อให้ธุรกิจประกันชีวิตดำรงเงินกองทุนขั้นต่ำไม่น้อยกว่าร้อยละ 4 ของเงินสำรองประกันชีวิต และธุรกิจประกันวินาศภัยไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของเบี้ยประกันภัยรับสุทธิในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8

ข. พัฒนาคุณภาพการบริการของธุรกิจประกันภัยให้ได้มาตรฐานสากล และคุ้มครองผู้บริโภค

ค. ส่งเสริมให้ธุรกิจประกันภัยมีการควบคุมดูแลตนเองมากขึ้น ควบคู่ไปกับการผ่อนคลายการควบคุมของภาครัฐที่ไม่จำเป็นลง

(3.6) ให้สถาบันการเงินของรัฐจัดหาแหล่งเงินทุนอัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสมเพื่อช่วยลดต้นทุนของผู้รับเหมาไทยให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดต่างประเทศ

2. การพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อสร้างรากฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน

เพื่อใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือของการพัฒนาเศรษฐกิจให้เจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน การสนับสนุนให้มีการใช้ปัจจัยการผลิตที่มีจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยเพิ่มทักษะและความรู้ความสามารถของคน ประกอบด้วยแนวทางหลัก ดังนี้

2.1 การเพิ่มขีดความสามารถในการถ่ายทอดเทคโนโลยี

(1) ส่งเสริมความร่วมมือทางเทคโนโลยีกับต่างประเทศ รวมทั้งส่งเสริมให้บริษัทข้ามชาติมาลงทุนด้านการผลิตที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง การวิจัยและพัฒนา และการจัดตั้งสถาบันฝึกอบรมเทคโนโลยีที่เป็นความต้องการของประเทศ เพื่อให้มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีแก่คนไทย

(2) สนับสนุนให้มีการนำองค์ความรู้ทางเทคโนโลยีเข้ามาพร้อมกับการนำเข้าเครื่องจักรอุปกรณ์ที่เป็นเทคโนโลยีขั้นสูงเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาเทคโนโลยีในประเทศ รวมทั้งส่งเสริมให้โครงการขนาดใหญ่ของรัฐ หรือที่รัฐให้สัมปทาน มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับคนไทย

(3) สนับสนุนการนำผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญชาวต่างประเทศและชาวไทยในต่างประเทศเข้ามาทำงานด้านวิชาการ โดยปรับปรุงกฎระเบียบเพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าเมืองและการทำงานทั้งในภาพรัฐและเอกชน

(4) พัฒนาความสามารถและสร้างโอกาสให้กับบริษัทที่ปรึกษาไทย โดยสนับสนุนให้ร่วมงานที่สำคัญๆ ของรัฐที่มีการว่าจ้างบริษัทที่ปรึกษาดังประเทศ

(5) สร้างเครือข่ายข้อมูลเชื่อมโยงแหล่งเทคโนโลยีทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ โดยให้สำนักงานที่ปรึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสมาคมนักวิชาชีพไทยในต่างประเทศเป็นสื่อกลางในการติดต่อกับแหล่งเทคโนโลยีต่างประเทศ

(6) สนับสนุนให้สถาบันทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสถาบันการศึกษาในสวนกลางและภูมิภาคเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย เพื่อร่วมมือกันในการพัฒนาเทคโนโลยี รวมทั้งการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ประยุกต์แล้วเพื่อให้เป็นประโยชน์อย่างทั่วถึง

2.2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี

(1) พัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างเพียงพอโดยเฉพาะอย่างยิ่ง วิศวกร นักวิทยาศาสตร์ ช่างเทคนิค และนักวิจัยเพื่อสนับสนุนการสร้างฐาน และการพัฒนาเทคโนโลยีในประเทศ

(2) พัฒนาฐานข้อมูลให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และสร้างระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศทาง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้เชื่อมโยงถึงภูมิภาคและท้องถิ่น โดยให้ความสำคัญเป็นพิเศษต่อข้อมูลการ วิจัย สิทธิบัตร และบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

(3) ปรับปรุงบริการของรัฐด้านการวิเคราะห์ ทดสอบ และรับรองคุณภาพ รวมทั้งสอบเทียบ เครื่องมือวัดให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และส่งเสริมให้ภาคเอกชนลงทุนในด้านนี้ เพื่อกระจายงานบริการและ ให้เกิดการแข่งขันมากขึ้น รวมทั้งฝึกอบรมและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการรับรองระบบคุณภาพ (ไอ เอส โอ 9000) และการรับรองระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ไอ เอส โอ 14000)

(4) ให้มีองค์กรระดับชาติในด้านมาตรวิทยา เพื่อรับผิดชอบและประสานงานกับหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องในการจัดหา ดูแลรักษาและพัฒนามาตรฐานการวัดทางวิทยาศาสตร์ รวมทั้งสร้างเครือข่ายการ สอบเทียบให้ย้อนกลับได้ถึงมาตรฐานแห่งชาติและมาตรฐานสากล

(5) พัฒนาสมาคมวิชาการและวิชาชีพทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้เข้มแข็ง เพื่อให้สามารถมี บทบาทในการเผยแพร่ความรู้ให้ความคิดเห็นทางวิชาการ รวมถึงการติดตามตรวจสอบคุณภาพ การให้ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาความก้าวหน้าในสายอาชีพและค่าตอบแทนของบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี

(6) จัดให้มีกลไกเพื่อรับผิดชอบการประสานงาน การจัดหา การใช้ รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาเทคโนโลยี ที่มีระดับสูง มีราคาแพง และมีแนวโน้มการนำประโยชน์มาใช้เพิ่มมากขึ้น เช่น ด้านอวกาศ ให้สามารถ พึ่งตนเองได้อย่างเป็นขั้นบันได

2.3 การเพิ่มประสิทธิภาพการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี

(1) สนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีที่มีความสำคัญต่อการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทาง เศรษฐกิจ

(1.1) พัฒนาพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ที่มีความต้านทานและให้ผลผลิตสูง การพัฒนาชีวภัณฑ์ทาง การเกษตรและการแพทย์ การควบคุมคุณภาพผลิตผล การบรรจุหีบห่อ เพื่อเพิ่มสมรรถนะการผลิตสินค้า เกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร

(1.2) ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตและการจัดการสำหรับอุตสาหกรรมเฉพาะด้าน การใช้เทคโนโลยี สะอาด รวมทั้งการพัฒนาการออกแบบขั้นสูงและผลิตภัณฑ์ เพื่อสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิ-ภาพในการ ผลิตของอุตสาหกรรม

(1.3) ส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างกว้างขวาง เชื่อมโยงทั้งระหว่างหน่วยงาน ภาครัฐและเอกชน รวมทั้งพัฒนาแหล่งข้อมูลและสื่อให้เหมาะสมต่อผู้ใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหาร และการบริการของรัฐและให้ประชาชนมีโอกาสได้รับรู้ข่าวสารได้อย่างทั่วถึง

(1.4) พัฒนาเทคโนโลยีเกี่ยวกับการประหยัดพลังงานและพลังงานทดแทน ระบบกำจัดของเสีย ระบบ การหมุนเวียนใช้ประโยชน์ของเสีย เพื่ออนุรักษ์สภาวะแวดล้อม

(2) สนับสนุนการวิจัยของภาคเอกชน โดยใช้มาตรการจูงใจทางภาษีและการสนับสนุนทางการเงิน

รวมทั้งปรับปรุงการบริหารกองทุนเพื่อสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีให้เป็นที่น่าเชื่อถือมากขึ้น

(3) ปรับระบบการวิจัยและพัฒนาของรัฐให้เอื้อต่อการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มสมรรถนะทางเศรษฐกิจและสนับสนุนภาคเอกชน โดย

(3.1) จัดทำแผนงานการวิจัยและพัฒนาที่ครบวงจรเพื่อแก้ปัญหาและยกระดับความรู้ความสามารถทางเทคโนโลยีเป้าหมาย โดยเริ่มต้นจากความต้องการของผู้ใช้หรือผลิตภัณฑ์ขั้นสุดท้ายเป็นหลัก สร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งภาคเอกชน และสร้างกลไกการนำผลสู่การใช้ประโยชน์อย่างชัดเจน

(3.2) พัฒนาสถาบันวิจัยของรัฐให้เป็นศูนย์แห่งความเป็นเลิศทางวิชาการเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีที่เป็นความต้องการของประเทศ ให้บริการวิจัยและปรึกษาทางเทคโนโลยีแก่ภาคเอกชนมีบทบาทในการสร้างนักวิจัยคุณภาพรุ่นใหม่ รวมทั้งร่วมมือกับภาคเอกชนในการจัดตั้งสถาบันวิจัยเฉพาะทางที่จำเป็น

(3.3) ส่งเสริมสถาบันการศึกษาระดับสูงของท้องถิ่นให้เป็นแหล่งรวบรวมและศึกษาเกี่ยวกับภูมิปัญญาและความต้องการเทคโนโลยีของท้องถิ่น รวมทั้งพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสม โดยร่วมมือกับสถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัยในภูมิภาคและในส่วนกลาง

2.4 การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยให้มีการจัดทำแผนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีเอกภาพ และมีกลไกประสานการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ชัดเจน เป็นที่ยอมรับแก่ทุกหน่วยงานเพื่อให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง

3. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ตลอดจนสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โดย

3.1 พัฒนาระบบสื่อสารโทรคมนาคมและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางในภูมิภาคนี้

(1) ดำเนินนโยบายเปิดเสรีในการพัฒนาระบบสื่อสารโทรคมนาคมและเทคโนโลยีสารสนเทศของประเทศไทยให้สอดคล้องกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีเพื่อให้มีการบริการทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพอย่างเพียงพอและทั่วถึง ตลอดจนมีอัตราค่าบริการที่สามารถแข่งขันได้ และมีความเป็นธรรมต่อผู้บริโภค

(2) พัฒนาระบบสื่อสารโทรคมนาคมและเทคโนโลยีสารสนเทศในพื้นที่เขตเศรษฐกิจสำคัญและเมืองศูนย์กลางให้ต่อเชื่อมเครือข่ายสื่อสารโทรคมนาคมทั่วประเทศสอดคล้องกับนโยบายการสร้างงานและการกระจายรายได้ เพื่อเปิดโอกาสใหม่และสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาและเสริมสร้างสมรรถนะกระบวนการสื่อสารสาธารณะที่เปิดกว้างและเสมอภาค

(3) ให้การพัฒนากิจการและระบบสื่อสารโทรคมนาคมมีส่วนช่วยสนับสนุนการพัฒนาระบบการศึกษาและระบบสาธารณสุข ตลอดจนการให้บริการของภาครัฐเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน

(4) ปรับปรุงคุณภาพบริการไปรษณีย์ให้มีความรวดเร็วเชื่อถือได้ และขยายการลงทุนปรับปรุงเทคโนโลยีไปรษณีย์ให้ทันสมัย รวมทั้งปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการและกำหนดอัตราค่าบริการให้เหมาะสมในเชิงพาณิชย์ เพื่อให้กิจการไปรษณีย์สามารถเลี้ยงตนเองได้

(5) ประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาอุตสาหกรรมสื่อสารโทรคมนาคม โดยส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา และการผลิตบุคลากรด้านสื่อสารโทรคมนาคม ทั้งปริมาณและคุณภาพให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ ตลอดจนสนับสนุนการพัฒนาทักษะบุคลากรเทคโนโลยีสารสนเทศทุกระดับ

(6) จัดให้มีกลไกระดับชาติที่เป็นกลาง มีความคล่องตัวเพื่อกำกับดูแลการดำเนินงานกิจการสื่อสารโทรคมนาคมให้มีประสิทธิภาพ และมีคุณภาพบริการที่ดี ได้มาตรฐานสอดคล้องกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยี รวมทั้งกำหนดอัตราค่าบริการที่เป็นธรรมต่อผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการ โดยยึดหลักการเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนมีบทบาทในการลงทุนพัฒนาบริการด้านนี้อย่างเต็มศักยภาพ ควบคู่ไปกับการเพิ่มโอกาสให้ประชาชนในภูมิภาคได้ใช้ระบบสื่อสารโทรคมนาคมสมัยใหม่เช่นเดียวกับประชาชนในเมืองด้วย

(7) แก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกิจการสื่อสารโทรคมนาคม เพื่อเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้าร่วมลงทุน และแข่งขันการให้บริการได้อย่างเสรี โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ด้านคุณภาพและราคาค่าบริการที่เหมาะสมต่อผู้ให้บริการเป็นหลักแทนผลประโยชน์ตอบแทนที่เอกชนจะให้แก่รัฐ ควบคู่ไปกับการจัดให้มีกฎหมายที่เอื้อต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

3.2 พัฒนาการขนส่งทางอากาศ ให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการขนส่งในภูมิภาค

(1) ก่อสร้างท่าอากาศยานสากลกรุงเทพแห่งที่สองให้เปิดบริการได้ภายในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ตลอดจนพัฒนาระบบเชื่อมโยงการขนส่งต่างๆ ระหว่างเมืองกับสนามบินให้มีความสะดวกเพื่อให้สนามบินแห่งใหม่เป็นศูนย์กลางการขนส่งทางอากาศของภูมิภาคที่สมบูรณ์

(2) ประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาการใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ของสนามบินอยู่ตะเภา

(3) ส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทในการจัดตั้งสายการบินแห่งชาติเพิ่มขึ้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการแก่ประชาชน ตลอดจนวางแผนและส่งเสริมการเปิดเส้นทางการบินใหม่ทั้งของภาครัฐและเอกชนที่มีความเป็นไปได้ให้เชื่อมเมืองสำคัญของไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน

(4) พัฒนาสนามบินภายในประเทศแห่งใหม่เพิ่มขึ้นตามความจำเป็นและเหมาะสม พร้อมไปกับการพัฒนาระบบโครงข่ายขนส่งทางบกเชื่อมโยงสนามบินใหม่กับชุมชนขนาดใหญ่โดยรอบเพื่อให้สนามบินสามารถบริการประชาชนได้เป็นกลุ่มจังหวัด

(5) เพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการต่างๆ แก่ผู้โดยสารในการเดินทางเข้าออกจากท่าอากาศยาน ให้เกิดความสะดวกต่อประชาชนและได้มาตรฐานสากล

(6) ประสานความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชนในการพัฒนาโครงการทางเศรษฐกิจอื่นๆ เพื่อสนับสนุนการให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการขนส่งทางอากาศในภูมิภาค ได้แก่ โครงการท่าอากาศยาน การประชุมนานาชาติ และกิจกรรมการกีฬาระหว่างประเทศ

3.3 พัฒนาระบบการขนส่งทางบกให้เชื่อมโยงการขนส่งระบบอื่นและเป็นฐานรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพ ดังนี้

(1) พัฒนาระบบทางด่วนระหว่างเมืองและทางหลวงพิเศษที่ควบคุมทางเข้า-ออกสมบูรณ์ เป็นโครงข่าย

ครอบคลุมทั่วประเทศ ตามแผนงานระยะยาว 20 ปี และกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมในการใช้ทางดังกล่าว อย่างเป็นระบบ เพื่อนำรายได้กลับคืนมาใช้ลงทุนขยายโครงข่ายต่อไป โดยให้เอกชนเข้ามีส่วนร่วมลงทุน พัฒนา รวมทั้งพิจารณาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งกองทุนพิเศษเพื่อพัฒนาเป็นการเฉพาะ

(2) พัฒนาเส้นทางแนวตะวันออก-ตะวันตกของประเทศเพื่อเชื่อมโยงศูนย์กลางเศรษฐกิจที่สำคัญเข้าด้วยกัน รวมทั้งเป็นการเสริมสร้างศักยภาพของพื้นที่ในแนวตัดผ่านจากการพัฒนาความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งสองฝั่ง

(3) สนับสนุนการวางแผนพัฒนาระบบการขนส่งทางถนนและรถไฟให้เชื่อมต่อการขนส่งที่สนามบิน และท่าเรือเป็นแผนรวมเบ็ดเสร็จ เพื่อให้การขนส่งสินค้าและผู้โดยสารในระบบต่างๆ บริเวณสถานีรถไฟ สนามบิน ท่าเรือ และสถานีขนถ่ายสินค้า สามารถเชื่อมโยงประสานกันได้สะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

(4) ประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาสมรรถนะการขนส่งทางรถไฟให้เป็นระบบขนส่งหลักระบบหนึ่งของประเทศ ตลอดจนให้ระบบรถไฟสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่เฉพาะ พื้นที่เมือง และชุมชนเมือง รวมทั้งวางแผนงานต่อขยายเชื่อมโยงโครงข่ายรถไฟกับประเทศเพื่อนบ้านให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน

3.4 พัฒนาระบบการขนส่งทางน้ำภายในและระหว่างประเทศให้เต็มศักยภาพ โดยการประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ตามแนวทางดังต่อไปนี้

(1) พัฒนาท่าเรือชายฝั่งในพื้นที่ที่มีศักยภาพเพิ่มขึ้นเพื่อสร้างโครงข่ายการขนส่งเชื่อมโยงระหว่างทางน้ำ ทางบก และทางอากาศ โดยเฉพาะเครือข่ายการขนส่งสินค้าทางน้ำกับท่าเรือหลักของประเทศบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก

(2) พัฒนากิจการพาณิชย์นาวี โดย

(2.1) เพิ่มสมรรถนะการขนส่งทางทะเลให้มีขีดความสามารถในการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้น โดยส่งเสริมให้เอกชนเข้ามามีบทบาทในการลงทุนและดำเนินงานกิจการท่าเรือ ตลอดจนพัฒนาระบบโครงข่ายการขนส่งทางถนนและรถไฟเชื่อมโยงระหว่างท่าเรือกับพื้นที่หลังท่าให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเชื่อมโยงโครงข่ายกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน

(2.2) พัฒนากองเรือพาณิชย์ไทย ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพให้มีประสิทธิภาพและทันสมัย รวมทั้งให้มีปริมาณมากขึ้น เพื่อเพิ่มบทบาทในการขนส่งสินค้าเข้า-ออกให้มากขึ้น และลดการพึ่งพาเรือต่างชาติ โดยสนับสนุนการร่วมทุนระหว่างเอกชนไทยกับต่างประเทศ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านการตลาดให้กว้างขวางขึ้น

(2.3) ส่งเสริมภาคเอกชนให้มีการพัฒนาธุรกิจพาณิชย์นาวีในด้านธุรกิจการบริการบนฝั่ง การประกันภัยทางทะเล อุทสาหกรรมการต่อและซ่อมเรือ และอุตสาหกรรมการต่อเรือ โดยปรับปรุงกฎเกณฑ้านกฎหมาย และการสนับสนุนทางการเงินการคลัง เพื่อลดต้นทุนอันจะช่วยให้สามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้

(2.4) พัฒนาบุคลากรด้านพาณิชย์นาวีทั้งด้านปริมาณและคุณภาพให้มีทักษะความรู้ความสามารถได้มาตรฐานสากลเพียงพอต่อความต้องการและสอดคล้องกับการพัฒนา

3.5 พัฒนาและจัดหาแหล่งพลังงานให้เพียงพอ และมีความมั่นคงควบคู่ไปกับการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อรองรับการผลิตสินค้าและบริการของประเทศ โดย

(1) จัดหาแหล่งพลังงานให้เพียงพอกับความต้องการมีคุณภาพ มีความมั่นคง และในระดับราคาที่เหมาะสม

(1.1) สำรวจและพัฒนาปิโตรเลียมทั้งจากแหล่งในประเทศและภายใต้ต้องการความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน

(1.2) สำรวจและพัฒนาถ่านหินโดยปรับปรุงกฎเกณฑ์ที่เป็นอุปสรรค และสนับสนุนบทบาทเอกชน เพื่อให้การพัฒนาถ่านหินดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ และเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

(1.3) ให้มีการเจรจาและพัฒนาพลังงานกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง 6 ประเทศ ตลอดจนสนับสนุนให้ธุรกิจทางด้านพลังงานของไทยไปร่วมลงทุนและพัฒนาพลังงานในต่างประเทศ

(1.4) ศึกษาความเหมาะสมและกำหนดรูปแบบการกำกับดูแลการใช้พลังงานปรมาณูในการผลิตไฟฟ้า รวมทั้งจัดหาพลังงานจากแหล่งนอกประเทศ โดยเฉพาะก๊าซธรรมชาติเหลว น้ำมันดิน และถ่านหิน

(1.5) ลงทุนเพื่อเพิ่มกำลังผลิตไฟฟ้าสำรอง และปรับปรุงระบบส่งและจำหน่ายไฟฟ้าเพื่อเพิ่มความมั่นคงของระบบไฟฟ้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตอุตสาหกรรมและพื้นที่เขตเศรษฐกิจใหม่ในภูมิภาคต่างๆ รวมทั้งการนำสายไฟฟ้าลงดินในเขตกรุงเทพมหานครและเมืองใหญ่

(2) ส่งเสริมให้มีการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและประหยัด เพื่อลดภาระการลงทุนในการจัดหาพลังงาน โดยใช้มาตรการทางด้านราคาเป็นมาตรการสำคัญที่จะสร้างแรงจูงใจให้มีการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการให้มาตรการบังคับ การให้สิ่งจูงใจเพิ่มเติมและการสร้างจิตสำนึก

(2.1) รักษาโครงสร้างและระดับราคาพลังงานให้สะท้อนถึงต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์และเป็นไปตามกลไกตลาด แต่ในขณะเดียวกันให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ใช้พลังงานในกรณีที่มีการผูกขาด

(2.2) ส่งเสริมการจัดการด้านการใช้ไฟฟ้าและการอนุรักษ์พลังงานตามพระราชบัญญัติการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. 2535 เพื่อให้มีการนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนรณรงค์เพื่อสร้างจิตสำนึกในด้านการอนุรักษ์พลังงานให้กับกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มอย่างต่อเนื่อง

(2.3) กำหนดมาตรฐานการทดสอบและมาตรฐานระดับประสิทธิภาพการใช้พลังงานขั้นต่ำของเครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ การติดตามแสดงประสิทธิภาพการใช้พลังงาน รวมทั้งส่งเสริมให้มีการผลิตเครื่องมืออุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพการใช้พลังงานสูง และการผลิตอุปกรณ์หรือวัสดุที่ช่วยให้เกิดการอนุรักษ์พลังงาน

(3) ส่งเสริมการแข่งขันในกิจการพลังงานและบทบาทของภาคเอกชน เพื่อนำไปสู่การใช้ การจัดหา และการจำหน่ายพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนลดภาระการลงทุนของรัฐ และให้ประชาชนมีส่วนร่วมพัฒนาพลังงาน

(4) ป้องกันและแก้ไขปัญหาสีงแวดล้อมจากการพัฒนาและการใช้พลังงาน รวมทั้งปรับปรุงให้กิจการพลังงานดำเนินการอย่างปลอดภัยมากยิ่งขึ้น

(5) พัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกิจการพลังงานและกลไกการบริหารงานด้านพลังงาน เพื่อให้การ

ดำเนินงานของรัฐสอดคล้องกับสภาวะด้านพลังงานที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีการคุ้มครองผู้บริโภคและให้ความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

3.6 พัฒนาและจัดหา เพื่อสนับสนุนการเกษตร อุตสาหกรรม การคมนาคม และการอุปโภคบริโภค ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพให้ได้อย่างเพียงพอและทั่วถึง โดย

(1) พัฒนาให้มีแหล่งน้ำดิบขนาดต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับศักยภาพของกลุ่มน้ำและระบบนิเวศของแต่ละพื้นที่

(2) ประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ในการบริหารจัดการและดูแลบำรุงรักษา แหล่งน้ำที่มีอยู่แล้วให้ใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะกิจกรรมต่อเนื่องทางด้านการเกษตร

(3) สนับสนุนบทบาทภาคเอกชนในการลงทุน ขยายการผลิตและการบริการน้ำประปาในเขตเมืองในภูมิภาค

(4) เพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการ เพื่อลดปริมาณน้ำสูญเสียของน้ำประปาทั่วประเทศให้อยู่ในระดับเฉลี่ยไม่เกินร้อยละ 25 ภายในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8

(5) จัดให้มีการปรับโครงสร้างอัตราค่าน้ำให้สอดคล้องกับต้นทุนค่าใช้จ่าย โดยยึดหลักการจัดเก็บค่าน้ำ ในอัตราที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ตามต้นทุนการผลิตในพื้นที่นั้นๆ และตามประเภทของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

(6) ประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการรณรงค์ จัดการด้านการใช้น้ำ โดยใช้มาตรการ สิ่งจูงใจและมาตรการด้านราคา รวมทั้งประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนตระหนักถึงปัญหาการขาดแคลนน้ำ ตลอดจนสร้างนิสัยให้ประชาชนช่วยกันประหยัดการใช้น้ำ

(7) จัดให้มีองค์กรกลางเพื่อการพัฒนาทรัพยากรน้ำให้ทำหน้าที่กำหนดนโยบาย ประสานแผนปฏิบัติ และบริหารจัดการทั้งในกรณีการขาดแคลนน้ำ การป้องกันอุทกภัยและการรักษาคุณภาพน้ำ

4. การเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการเพื่อสนับสนุนการสร้างรากฐานการผลิตที่เข้มแข็งและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน โดย

4.1 ลดบทบาทของภาครัฐจากการเป็นผู้กำกับดูแลและดำเนินการด้านการผลิต การค้า และการบริการ มาเป็นผู้ประสานงาน โดยให้ธุรกิจเอกชนและองค์กรชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนามากขึ้น

4.2 ปรับระบบการจัดสรรงบประมาณ เพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และบริการ จากที่มีลักษณะเป็นรายการระดับกรม มาเป็นการกำหนดสัดส่วนงบประมาณของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในลักษณะแผนงาน ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และแนวทางที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8

4.3 เพิ่มขีดความสามารถในการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ เพื่อนำไปสู่การเพิ่มอำนาจการต่อรองในการเจรจาการค้าทุกระดับ โดย

(1) ปรับโครงสร้างองค์กรการเจรจาการค้าให้เป็นเอกภาพในการกำหนดนโยบายการเจรจาการค้า ระหว่างประเทศ การศึกษาผลกระทบและมาตรการในการรองรับและตอบโต้ทางการค้า รวมทั้งการประสานท่าทีของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

(2) จัดตั้งระบบสนับสนุนให้กับงานเจรจาการค้าระหว่างหน่วยงานภาครัฐ โดยพัฒนาบุคลากรในองค์กร การเจรจาการค้าให้มีทักษะในการเจรจาต่อรอง พัฒนาระบบข้อมูลทางการค้าระหว่างประเทศ และข้อมูล อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องให้ทันต่อเหตุการณ์ รวมทั้งสนับสนุนให้ภาคเอกชนและนักวิชาการมีส่วนร่วมในการ กำหนดแนวทางการเจรจาการค้าระหว่างประเทศมากขึ้น

4.4 เพิ่มประสิทธิภาพความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาประเทศ โดยมีกลไก รองรับระบบการร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนให้มีประสิทธิภาพและเกิดความต่อเนื่อง ให้มีการจัดตั้ง สำนักงานประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน เพื่อเป็นองค์กรกลางทำหน้าที่ประสานนโยบาย และแผนพัฒนาความร่วมมือในระดับชาติ ระดับภาค และระดับจังหวัด โดยออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีเพื่อรองรับระบบความร่วมมือเป็นทางการอย่างถาวร ตลอดจนส่งเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กร ภาคเอกชน โดยสนับสนุนให้มีการรวมตัวเป็นองค์กรเดียวกันเพื่อประสานงานกับภาครัฐเป็นไปอย่างมี เอกภาพและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4.5 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรความช่วยเหลือจากต่างประเทศ โดยให้มีระบบและ กลไกการประสานนโยบาย แผนงาน และโครงการ รวมทั้งบทบาทและแนวทางการร่วมมือกับองค์กรความ ช่วยเหลือต่างประเทศ เพื่อให้การบริหารทรัพยากรความช่วยเหลือจากต่างประเทศสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 และมีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

4.6 ให้มีคณะกรรมการระดับนโยบายที่มีเอกภาพเป็นการถาวร รับผิดชอบการพัฒนา อุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าการเกษตร อุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมชุมชน เพื่อทำ หน้าที่กำกับ ประสานนโยบาย แผนงาน และการจัดสรรทรัพยากรสนับสนุนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

4.7 ให้มีคณะกรรมการระดับนโยบายรับผิดชอบการพัฒนาอุตสาหกรรมก่อสร้างเป็นการเฉพาะ เพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบายส่งเสริมและการประสานการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มขีด ความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจก่อสร้างของคนไทย

4.8 ปรับบทบาทของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวใน ประเทศ ตลอดจนเป็นแกนกลางในการแก้ไขปัญหาของธุรกิจการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ และให้ หน่วยงานในท้องถิ่นสร้างกลไกการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสถานที่ท่องเที่ยวในระดับ พื้นที่เพื่อระดมความร่วมมือจากประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว

4.9 ให้มีกฎหมายการป้องกันการผูกขาด เพื่อสนับสนุนระบบการแข่งขันเสรี โดยกำหนดกติกาที่ ชัดเจนเพื่อให้ธุรกิจขนาดเล็กสามารถแข่งขันกับธุรกิจขนาดใหญ่อย่างเป็นธรรม รวมทั้งพัฒนาระบบการ คุ่มครองผู้บริโภค โดยมีระบบเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการผลิตและตัวสินค้าที่ผู้บริโภคสามารถ ตรวจสอบได้ตลอดเวลา

5. พัฒนารัฐวิสาหกิจ เพื่อลดบทบาทของรัฐในการเป็นเจ้าของรัฐวิสาหกิจ และเพิ่มประสิทธิภาพใน การดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ โดย

5.1 เพิ่มบทบาทภาคเอกชน เพื่อให้รัฐวิสาหกิจเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างระบบเศรษฐกิจที่

เข้มแข็ง โดยให้มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามแผนงานและเป้าหมายในการลดบทบาทการเป็นเจ้าของรัฐวิสาหกิจ

5.2 สนับสนุนรัฐวิสาหกิจให้มีสถานะเป็นบริษัทมหาชน และจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เพื่อให้สามารถระดมทุนจากประชาชนได้อย่างกว้างขวาง

5.3 จัดตั้งองค์กรกลางเป็นการถาวร เพื่อบริหารนโยบายการเพิ่มบทบาทภาคเอกชน และประสานการปฏิบัติกับรัฐวิสาหกิจต่างๆ อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งองค์กรกำกับรายสาขา รัฐวิสาหกิจที่มีการเพิ่มบทบาทภาคเอกชนเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมทั้งแก่ภาครัฐและเอกชน รวมทั้งการคุ้มครองผู้บริโภคในด้านราคา ปริมาณ และคุณภาพการบริการ

5.4 นำระบบประเมินผลการดำเนินงานมาใช้แทนการกำกับดูแลในรายละเอียด เพื่อให้รัฐวิสาหกิจดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและคล่องตัว

บทที่ 2

การพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจของพื้นที่

การที่จะพัฒนาเศรษฐกิจให้กระจายตัวไปในระดับพื้นที่ได้อย่างมั่นคงนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเสริมสร้างศักยภาพของคนและชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ให้สามารถปรับตัวตามกระแสการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ด้วยการสร้างประสิทธิภาพให้แก่ฐานการผลิตที่มีอยู่แล้วและที่จะเกิดขึ้นใหม่ในอนาคต ซึ่งจะเป็นการเสริมสร้างโอกาสใหม่ทางเศรษฐกิจเพื่อพัฒนาอาชีพและการมีงานทำ ให้สอดคล้องกับศักยภาพของแต่ละพื้นที่ ควบคู่ไปกับการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

การพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจของพื้นที่ นอกจากจะต้องใช้ประโยชน์จากข้อได้เปรียบของสภาพภูมิเศรษฐกิจของพื้นที่แล้วยังต้องมีการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ที่เป็นเอกภาพและครบวงจรควบคู่ไปกับการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สนับสนุนการพัฒนาคนและการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน รวมทั้งการดูแลกลุ่มคนจนที่อาศัยอยู่ในเมืองและชุมชนแออัดให้สามารถพัฒนาตัวเองได้ในระยะยาว ซึ่งจะส่งผลให้การพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจของพื้นที่และคนที่อาศัยในพื้นที่สามารถเกื้อหนุนซึ่งกันและกันได้อย่างต่อเนื่อง

1. การบริหารจัดการพื้นที่เพื่อการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจ

1.1 พัฒนากลุ่มจังหวัดที่มีศักยภาพทางภูมิเศรษฐกิจร่วมกันทั้งทางด้านทรัพยากร และโครงสร้างการผลิต โดยเปิดโอกาสให้คนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและจัดการตั้งแต่ต้น

1.2 สนับสนุนบทบาทภาคเอกชนในการพัฒนาพื้นที่ภูมิภาคและชนบทโดยปรับนโยบายส่งเสริมการลงทุนให้ยึดปัจจัยเชิงพื้นที่เป็นเกณฑ์หลักในการส่งเสริมการลงทุนให้สอดคล้องกับนโยบายการจัดการเชิงพื้นที่

1.3 กระจายบริการโครงสร้างพื้นฐานทางสังคม โดยเฉพาะการศึกษาที่ได้มาตรฐานทัดเทียมกับการให้บริการในเขตกรุงเทพมหานครไปสู่พื้นที่ในภูมิภาคและชนบท เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคน และหยุดยั้งการอพยพเข้าเมืองใหญ่ ซึ่งจะเป็นการสนับสนุนให้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถสูงกระจายออกไปตั้งถิ่นฐานตามพื้นที่ต่างๆ ได้

1.4 พัฒนาโครงข่ายโครงสร้างพื้นฐานทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ ให้ประสานเป็นโครงข่ายที่สนับสนุนการพัฒนาชุมชนเมืองและชนบทอย่างเป็นระบบ

1.5 เสริมสร้างฐานชุมชนเมืองที่มีอยู่ให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น รวมทั้งกลุ่มเมืองใหม่ที่จะเกิดขึ้น ทั้งในภาคมหานคร กลุ่มจังหวัด ศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาคและบริเวณเมืองชายแดน พื้นที่เขตเศรษฐกิจใหม่ และพื้นที่ชุมชนเมืองใหม่

1.6 จัดให้มีระบบการวางแผนและประสานงานการพัฒนาแบบบูรณาการ โดย

(1) สนับสนุนให้เมืองที่เป็นชุมชนศูนย์กลางของพื้นที่ สามารถทำหน้าที่เป็นฐานรองรับและกระจายการพัฒนาไปสู่ชุมชนโดยรอบ มีการจัดระเบียบเมืองและชุมชนที่ดี โดยมีการวางผังเมือง ระบบสาธารณูปโภค

ป้องกันและควบคุมปัญหาสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการสนับสนุนทางด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและบริการทางสังคม เพื่อให้สามารถทำหน้าที่ของชุมชนศูนย์กลางได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีโครงข่ายโครงสร้างพื้นฐานที่เชื่อมโยงกับชุมชนโดยรอบ และเมืองอื่นๆ ในพื้นที่เพื่อการเชื่อมโยงกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม

(2) ยึดแนวทางการประสานแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มจังหวัดที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาพื้นที่เฉพาะเป็นหลักในการจัดสรรทรัพยากรในการพัฒนาของภาครัฐ และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรชุมชนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ

(3) เพิ่มขีดความสามารถขององค์กรท้องถิ่นในทุกระดับในการวางแผนการจัดการและงบประมาณ เพื่อการประสานความร่วมมือและผนึกกำลังกับภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรชุมชนทั้งภายในและภายนอกในการพัฒนา

2. การพัฒนาพื้นที่และชุมชนเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางเศรษฐกิจและการสร้างรายได้

2.1 การพัฒนาพื้นที่อนุภาคและพื้นที่ชายแดน เพื่อเพิ่มความเข้มแข็งและโอกาสทางเศรษฐกิจของพื้นที่ เมือง ชุมชน และคนในพื้นที่ โดยสร้างความเข้มแข็งให้แก่เมืองที่เป็นชุมชนศูนย์กลางของอนุภาคและเมืองชายแดน ซึ่งมีศักยภาพที่จะเป็นประตูการค้าติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านและนานาชาติให้สามารถเชื่อมโยงกับชุมชนศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของประเทศ และเปิดติดต่อเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มประเทศอินโดจีน กลุ่มประเทศอาเซียน และนานาชาติได้มากขึ้น อันจะเป็นการพัฒนาฐานการผลิตใหม่ของประเทศในระยะยาวต่อไป

(1) พื้นที่ภายใต้ความร่วมมือเขตเศรษฐกิจสามฝ่ายอินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย ซึ่งจะช่วยสนับสนุนการพัฒนาความเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ เมือง และชุมชน ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และส่งผลเชื่อมโยงถึงพื้นที่ภาคใต้ตอนบนภายใต้โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ โดยอาศัยความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน ในด้านการค้า การลงทุน พลังงาน และโครงข่ายโครงสร้างพื้นฐาน

(2) พื้นที่ภายใต้ความร่วมมืออนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง 6 ประเทศ (กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ ไทย เวียดนาม และจีน (มณฑลยูนนาน)) เพื่อสนับสนุนการสร้างอาชีพและการมีงานทำของคนที่ย้ายอยู่ในพื้นที่ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก และภาคตะวันตกของประเทศ เป็นการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจของอนุภาคและกลุ่มจังหวัดต่างๆ เพื่อกระจายความเจริญไปยังเมืองศูนย์กลางและเมืองชายแดน ซึ่งจะเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดผลการพัฒนาไปยังพื้นที่โดยรอบ รวมทั้งการพัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงในการติดต่อและร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้านในด้านการลงทุน การค้า การท่องเที่ยว และโครงข่ายโครงสร้างพื้นฐาน

(3) พื้นที่ภายใต้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุทวีป (ไทย อินเดียน ศรีลังกา บังคลาเทศ และเมียนมาร์) ซึ่งจะพัฒนาความร่วมมือด้านการค้า อุตสาหกรรม พลังงาน การบิน และโครงข่ายการเดินทาง โดยอาศัยโครงสร้างพื้นฐานที่จะพัฒนาขึ้นบริเวณชายฝั่งทะเลอันดามัน เป็นฐานเศรษฐกิจที่จะส่งผลถึงพื้นที่ภาคใต้และด้านตะวันตกของประเทศ

2.2 การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ให้สมบูรณ์ และพร้อมที่จะรองรับการกระจายกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการเคลื่อนย้ายประชากร โดยเฉพาะจากกรุงเทพมหานครและปริมณฑลไปตั้งถิ่นฐานในพื้นที่นี้ได้เพิ่มขึ้น ควบคู่ไปกับการยกระดับให้เป็นประตูเศรษฐกิจของประเทศที่สามารถเชื่อมโยงทางอากาศกับนานาชาติ นอกเหนือจากทางทะเล โดย

(1) พัฒนาโครงข่ายระบบการขนส่งต่อเนื่องจากที่มีอยู่แล้ว ดังนี้

(1.1) พัฒนาโครงข่ายถนนสายใหม่เชื่อมโยงพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง และกลุ่มประเทศอินโดจีน และก่อสร้างถนนสายรอง เพื่อเปิดพื้นที่ใหม่ที่มีศักยภาพและพัฒนาเป็นเขตอุตสาหกรรมและชุมชนเชื่อมโยงกับท่าเรือแหลมฉบังและมาบตาพุด

(1.2) ลงทุนระบบรถไฟความเร็วสูงเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตที่ดีในการเดินทางของประชาชนเชื่อมโยงกรุงเทพมหานครกับท่าอากาศยานสากลกรุงเทพแห่งที่ 2 และแหล่งชุมชนชายฝั่งทะเลตะวันออก

(2) สนับสนุนให้มีการจัดตั้งนิคม/เขตอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ในพื้นที่ตอนในที่มีศักยภาพ เพื่อส่งเสริมการลงทุนและจ้างงาน

(3) พัฒนาท่าเรือพาณิชย์ในพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกให้เป็นท่าเรือหลักของประเทศแทนท่าเรือคลองเตยภายในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 และพัฒนาท่าเรือมาบตาพุดระยะที่ 3 และ 4 ให้แล้วเสร็จในช่วง 5 ปีต่อไป เพื่อเป็นฐานเศรษฐกิจหลักที่จะรองรับการจ้างงานของประชากรในพื้นที่ ควบคู่ไปกับการดูแลรักษาภาวะแวดล้อมที่ดีให้คงไว้

(4) พัฒนาสนามบินอู่ตะเภาเพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ให้มากขึ้น และสนับสนุนภาคเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาการผลิตทางอุตสาหกรรมที่มีความเชื่อมโยงกับการขนส่งทางอากาศ และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อกระตุ้นให้เกิดอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการบิน

(5) พัฒนาแหล่งน้ำ ระบบผลิตและจำหน่ายน้ำ ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพให้เพียงพอและทั่วถึงสำหรับชุมชนและแหล่งอุตสาหกรรม โดยสนับสนุนให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

(6) จัดให้มีพื้นที่เพื่อการพัฒนาบริการโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมด้านการศึกษา สาธารณสุข การฝึกอบรมควบคู่ไปกับการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ เพื่อรองรับประชาชนที่อพยพเคลื่อนย้ายจากที่ต่าง ๆ เข้ามาทำงานและอยู่อาศัยอย่างถาวรและให้ประชาชนได้รับผลจากการพัฒนาอย่างสมบูรณ์

(7) จัดระบบกลไกการบริหารจัดการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกให้เกิดความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และนำไปสู่การมีองค์การถาวรที่มีเอกภาพ ทำหน้าที่กำกับดูแลการวางแผน การพัฒนาและการบริหารจัดการภายในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ

(8) พัฒนาระบบกลไกเพื่อสร้างกระบวนการให้ประชาชนและชุมชนในระดับพื้นที่ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงานการพัฒนาของรัฐและติดตามความก้าวหน้าของโครงการต่างๆ อย่างต่อเนื่อง

2.3 การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ เพื่อเพิ่มสมรรถนะการขนส่งทางทะเลของประเทศไทย โดยอาศัยศักยภาพด้านภูมิเศรษฐกิจตอนใต้ในการพัฒนาสะพานเศรษฐกิจ ด้วยระบบคมนาคมขนส่งสมัยใหม่ที่มีประสิทธิภาพ เชื่อมโยงทะเลอันดามันกับอ่าวไทย อันจะเป็นการเปิดประตูเศรษฐกิจใหม่ของประเทศออกสู่ทะเลด้านมหาสมุทรอินเดีย และช่วยส่งเสริมโอกาสของประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการเชื่อมโยงเศรษฐกิจกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงและกลุ่มเอเชียใต้ ดังนี้

(1) พัฒนาโครงข่ายโครงสร้างพื้นฐานหลัก นิคมอุตสาหกรรม ท่าเรือ และเขตชุมชน เพื่อสนับสนุนการลงทุนทางด้านอุตสาหกรรม ควบคู่ไปกับการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อม

(1.1) ริเริ่มการพัฒนาท่าเรือน้ำลึกชายฝั่งทะเล ทั้งฝั่งตะวันตกและตะวันออกของภาคใต้ในพื้นที่ที่เหมาะสม และจัดระบบคมนาคมขนส่งเชื่อมโยงทะเลอันดามันกับอ่าวไทยเพื่อการขนส่งสินค้าและกระจายความเจริญไปสู่ภาคใต้

(1.2) พัฒนาโครงข่ายคมนาคมขนส่ง ทั้งทางถนน รถไฟ และท่อน้ำมัน และถนนเชื่อมทะเลอันดามันกับอ่าวไทย พร้อมทั้งโครงข่ายถนนรองรับให้สอดคล้องกับผังเมือง

(2) สนับสนุนบทบาทของภาคเอกชนในการลงทุนในอุตสาหกรรมโรงกลั่นน้ำมัน อุตสาหกรรมปิโตรเลียม อุตสาหกรรมปิโตรเคมี และอุตสาหกรรมต่อเนื่อง รวมทั้งการพัฒนาโครงการโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ

(3) ประสานความร่วมมือกับประชาชนในพื้นที่ในการจัดหาที่ดิน และการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อรองรับการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ในระยะเริ่มแรกและระยะยาว

(4) วางระบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดมาตรการที่เข้มงวดเพื่อสนับสนุนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะการฟื้นฟูบูรณะแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อ่าวกระเป๋ ฟังงา ภูเก็ต และทะเลโดยรอบเกาะสมุย

(5) จัดให้มีกลไกการบริหารและจัดการพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ โดยมีองค์กรที่มีเอกภาพ เพื่อทำหน้าที่พัฒนา บริหาร และประสานการปฏิบัติการตามแผนพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้อย่างเป็นระบบ โดยให้ประชาชนและชุมชนในระดับพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงานการพัฒนาของรัฐและการติดตามความก้าวหน้าของโครงการอย่างต่อเนื่อง

(6) จัดให้มีพื้นที่เพื่อการพัฒนาบริการโครงสร้างพื้นฐานทางสังคม ด้านการศึกษา สาธารณสุข การฝึกอบรมควบคู่ไปกับการพัฒนาระบบสาธารณสุขปโภค สาธารณูปการ เพื่อให้ประชาชนได้รับผลจากการพัฒนาอย่างสมบูรณ์

2.4 การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันตก เพื่อให้เป็นศูนย์กลางรองรับการกระจายความเจริญออกจากกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ไปสู่ภูมิภาคอีกพื้นที่หนึ่งนับตั้งแต่ช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (2540-2544) เป็นต้นไป ด้วยการริเริ่มพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งสู่ฝั่งทะเลอันดามันในเมียนมาร์ และพัฒนาอุตสาหกรรมที่ใช้ก๊าซธรรมชาติจากเมียนมาร์เป็นเชื้อเพลิงในบริเวณตอนบนของพื้นที่ควบคู่ไปกับการเร่ง

ให้การสนับสนุนภาคเอกชนในการพัฒนาอุตสาหกรรมเหล็กสมัยใหม่แบบและทำเรือสำเภาในบริเวณตอนใต้ของพื้นที่ โดย

- (1) จัดทำแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันตก เน้นการใช้ประโยชน์ที่ดิน การบริหารและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับบทบาททางเศรษฐกิจในแต่ละกลุ่มพื้นที่
- (2) เร่งจัดทำแผนปฏิบัติการโครงสร้างพื้นฐานหลัก เช่น น้ำ ถนน ไฟฟ้า และท่าเรือ เพื่อสนับสนุนการลงทุนที่สนองตอบนโยบายกระจายอุตสาหกรรมไปในพื้นที่
- (3) ศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการพัฒนาพื้นที่เชื่อมโยงไทย-เมียนมาร์ บริเวณที่เป็นประตูออกสู่ทะเลอันดามัน
- (4) วางระบบบริหารและการจัดการพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันตก โดยมีองค์กรทำหน้าที่ในการประสานและผลักดันให้มีการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

2.5 การพัฒนาพื้นที่ภาคมหานคร ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ชุมชนกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ชุมชนชายฝั่งทะเลตะวันออก ชุมชนอนุภาคกลางตอนบน และชุมชนอนุภาคตะวันตก เพื่อให้เป็นฐานเศรษฐกิจที่เกื้อหนุนซึ่งกันและกันอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการกำหนดแนวทางการขยายตัวของกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ตลอดจนมีการประสานการจัดการใช้ประโยชน์ที่ดินและการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานที่สอดคล้องกัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของฐานการผลิตหลักของประเทศและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในภาคมหานคร ดังนี้

- (1) จัดระเบียบการขยายตัวของชุมชนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพื่อพัฒนาให้คนเป็นศูนย์กลาง การเงิน การค้า และศูนย์ข่าวสารข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย
 - (1.1) ชุมชนใจกลางเมืองมหานคร โดยพัฒนาพื้นที่ฟูเกาะรัตนโกสินทร์ตามแผนแม่บท ได้แก่ การฟื้นฟูชุมชนเมืองเดิมที่เสื่อมสภาพ การจัดระเบียบการก่อสร้างและขยายตัวของย่านธุรกิจการค้าและที่อยู่อาศัยที่เป็นอาคารสูง โดยยังรักษาสภาพแวดล้อมชุมชนที่ดีให้คงไว้
 - (1.2) ชุมชนชานมมหานคร โดยวางแผนพัฒนาระบบขนส่งมวลชนที่มีประสิทธิภาพเชื่อมโยงชุมชนชานมมหานครกับพื้นที่ชุมชนใจกลางมหานคร พร้อมทั้งจัดโครงสร้างพื้นฐานที่ได้มาตรฐานสำหรับการพัฒนาที่อยู่อาศัยศูนย์ราชการ ตลอดจนจัดระเบียบศูนย์ธุรกิจการค้าที่จะช่วยรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชนชานมมหานคร เพื่อบรรเทาความแออัดของใจกลางเมืองมหานครได้
 - (1.3) ชุมชนเมืองใหม่ในพื้นที่รอบนอกกรุงเทพมหานคร โดยเป็นชุมชนเมืองใหม่ที่มีศักยภาพ เป็นแหล่งสร้างงาน และสามารถรองรับการกระจายกิจกรรมและการลงทุนจากกรุงเทพมหานคร โดยมีการจัดโครงสร้างพื้นฐานที่ได้มาตรฐานสากล พร้อมทั้งดำเนินการเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่ดีควบคู่กันไป
- (2) พัฒนาชุมชนพื้นที่ตอนในชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยเฉพาะบริเวณจุดตัดถนนทางหลวงกับสถานีรถไฟ โดยการพัฒนาชุมชนเมืองที่เป็นระบบทั้งด้านการใช้ที่ดิน โครงข่ายระบบโครงสร้างพื้นฐาน และระบบโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมเพื่อบริการชุมชนเมืองต่างๆ เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึง

(3) พัฒนาชุมชนอนุภาคกลางตอนบนและชุมชนอนุภาคตะวันตกโดยแบ่งเขตการใช้ที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัย พาณิชยกรรม อุตสาหกรรมและเกษตรกรรม โดยครอบคลุมถึงพื้นที่ระดับจังหวัด เพื่อให้การดำเนินงานเป็นระบบและไม่เกิดผลกระทบสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะจากโรงงานอุตสาหกรรม

(4) แก้ไขปัญหาจราจรในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกกลุ่มและสังคมให้ดีขึ้น โดยมีแนวทางดังนี้

(4.1) ให้ความสำคัญลำดับแรกต่อระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งเตรียมการขยายโครงข่ายออกไปยังชุมชนชานเมืองรอบกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ความสะดวกในการเดินทางของประชาชน และช่วยลดการใช้รถส่วนบุคคลในการเดินทางเข้าออกในเขตกรุงเทพมหานคร

(4.2) ใช้ระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนและระบบรถไฟฟ้าเป็นปัจจัยสนับสนุนการพัฒนาชุมชนชานเมือง ชุมชนเมืองใหม่ และศูนย์ธุรกิจให้กระจายออกไปอย่างเป็นระบบ เพื่อลดความแออัดภายในเมือง และเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชน

(4.3) จัดให้มีสถานีกลางระบบขนส่งในย่านใจกลางกรุงเทพมหานครเพื่อเชื่อมโยงระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนและระบบขนส่งมวลชนอื่น ๆ ในการอำนวยความสะดวกและให้บริการที่ดีแก่ประชาชน ทั้งนี้ รวมถึงการจัดระบบอำนวยความสะดวกในการใช้บริการทั้งในเขตยานสถานีและการเข้าถึงยานสถานี

(4.4) สนับสนุนให้หน่วยงานของภาครัฐและเอกชนย้ายแหล่งกิจกรรมทางเศรษฐกิจขนาดใหญ่ ซึ่งก่อให้เกิดการขนส่งเป็นจำนวนมากในพื้นที่ย่านธุรกิจชั้นในที่แออัดคับคั่ง รวมทั้งหน่วยงานราชการให้กระจายออกไปอยู่พื้นที่ที่จัดเตรียมไว้นอกกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และส่งเสริมให้มีการพัฒนาศูนย์กลางธุรกิจพร้อมกับแหล่งที่อยู่อาศัย เพื่อให้การพัฒนาพึ่งพาตนเองได้อย่างสมบูรณ์

(4.5) จัดระบบการจราจร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้รถและใช้ถนนให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในย่านธุรกิจและเขตชานเมือง รวมทั้งนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยเฉพาะการสื่อสารโทรคมนาคมและเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทในการจัดระบบจราจรให้มากขึ้น ตลอดจนการบังคับใช้กฎหมายจราจรอย่างเข้มงวด และการร่วมมือกันระหว่างรัฐกับประชาชน องค์กรพัฒนาเอกชน ในการรณรงค์สร้างจิตสำนึกให้ผู้ขับขี่รถมีวินัยการจราจรอย่างเคร่งครัด

(4.6) จัดให้มีโครงข่ายถนนเลียบเมืองรอบเขตกรุงเทพมหานครให้เชื่อมโยงเป็นโครงข่ายเข้ากับถนนวงแหวน เพื่อช่วยลดความแออัดของการจราจรในเขตกรุงเทพมหานคร

(5) กำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เกิดประสิทธิภาพ โดย

(5.1) กำหนดพื้นที่เพื่อใช้ในการระบายน้ำในฤดูน้ำหลาก เพื่อบรรเทาปัญหาน้ำท่วมขังบริเวณด้านตะวันออกและด้านตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา ตั้งแต่จังหวัดอ่างทองจนถึงสมุทรปราการ

(5.2) กำหนดพื้นที่รอยต่อระหว่างชุมชนเมืองให้มีความหนาแน่นน้อย และในระยะยาวรักษาไว้เป็นพื้นที่น้ำหลากเพื่อป้องกันน้ำท่วมในเขตเมือง

(5.3) กำหนดให้มีพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์และพื้นที่สีเขียว เพื่อพัฒนาแหล่งอนุรักษ์ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม และเพิ่มพื้นที่สวนสาธารณะขนาดต่างๆ

(5.4) รัฐเป็นแกนนำในการปรับปรุงฟื้นฟูเมือง โดยนำเอาที่ดินของส่วนราชการที่ยังใช้ประโยชน์ไม่เต็มที่มาพัฒนาเป็นสวนสาธารณะสำหรับประชาชน และถนนเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาจราจร

(6) ประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐและประชาชนในการจัดการด้านผังเมืองอย่างเป็นระบบและเกิดประสิทธิผลในทางปฏิบัติ ควบคู่ไปกับการส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีบทบาทหลักในการพัฒนาและการจัดทำงบประมาณอย่างมีขั้นตอน

3. การจัดให้มีองค์ประกอบของชุมชนที่สมบูรณ์ โดยรัฐสนับสนุนให้คนในพื้นที่มีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและจัดการตนเอง

3.1 สนับสนุนให้มีกลไกและองค์กรระดับท้องถิ่นเพื่อเป็นแกนกลางในการจัดทำผังเมืองรวม ผังเมืองเฉพาะของชุมชนและแผนแม่บทการพัฒนาชุมชนชายแดน

3.2 สนับสนุนให้มีระบบโครงข่ายคมนาคมขนส่งที่เชื่อมโยงกันระหว่างชุมชนศูนย์กลางต่างๆ และชนบท

3.3 นำที่ดินของรัฐในเมือง โดยเฉพาะที่ดินที่ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์มาพัฒนาให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างสมดุลระหว่างกิจกรรมทางเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของชุมชน

4. การรักษาสภาพแวดล้อมและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง

4.1 จัดทำแผนแม่บทการพัฒนาสิ่งแวดล้อมเมืองและแผนปฏิบัติการ เพื่อจัดการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองตามลำดับความสำคัญของปัญหา ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ตลอดจนจัดทำแผนการลงทุนเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาสิ่งแวดล้อมเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ

4.2 ส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการลงทุนพัฒนาและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองมากขึ้น ด้วยการนำมาตรการส่งเสริมการลงทุนมาใช้กับกิจการด้านการควบคุม ป้องกันและแก้ไขมลพิษที่ภาคเอกชนเป็นผู้ดำเนินการ รวมทั้งพิจารณาสนับสนุนด้านโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อลดภาระการลงทุนของภาคเอกชน

4.3 พิจารณาให้มีการจัดทำประชาพิจารณ์ก่อนประกาศเขตอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อม และการดำเนินโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ของรัฐที่จะมีผลต่อสาธารณชนทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อสร้างความเข้าใจและให้ความเป็นธรรมแก่ประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรวมทั้งให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการมากขึ้น

4.4 เตรียมการป้องกันและควบคุมปัญหาสิ่งแวดล้อม อันเนื่องมาจากการขยายตัวของชุมชนเมืองในเมืองศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาคและเมืองชายแดน โดยให้มีแนวทางควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อการควบคุมมลพิษ การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย และการรักษาสภาพแวดล้อม

4.5 ปรับสภาพแวดล้อมในชุมชนแออัด ให้เหมาะสมและขยายบริการสังคม ให้เข้าถึงชุมชนอย่างกว้างขวาง รวมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคสังคมเมืองต่างๆ โดยเฉพาะโรคเอดส์และการป้องกันปัญหามลภาวะพิษ

5. การแก้ไขปัญหาชุมชนแออัด และยกระดับคุณภาพชีวิตของคนจนในเมือง การสร้างโอกาสให้แก่ชุมชนและคนจนในเมือง เพื่อแก้ไขปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วที่ผ่านมา จำเป็นต้องยกระดับคุณภาพชีวิตของคนจนที่อยู่ในเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ โดยการพัฒนาที่อยู่อาศัย อาชีพ รายได้ บริการสังคม และสุขภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ชุมชนและคนจนในเมืองสามารถก่อร่างสร้างตัวและช่วยเหลือตนเองต่อไปได้อย่างถาวร โดยมีแนวทางพัฒนาดังนี้

5.1 ให้มีคณะกรรมการประสานการพัฒนาชุมชนเมืองระดับชาติ เพื่อกำหนดนโยบาย ประสานและกำกับดูแลการดำเนินงานและงบประมาณในการพัฒนาชุมชนแออัด และคนจนในเมืองอย่างเป็นทางการ โดยมีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีรองรับและมีผู้แทนจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการประสานกับคณะกรรมการในระดับท้องถิ่นต่างๆ อย่างใกล้ชิด

5.2 การเพิ่มบทบาทของภาครัฐในการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดและคนจนในเมือง

(1) จัดตั้งกองทุนพัฒนาชุมชนเมือง โดยสนับสนุนด้านสินเชื่อและอื่นๆ สำหรับการแก้ปัญหาด้านที่อยู่อาศัย อาชีพ สภาพแวดล้อม สุขภาพอนามัย และการรื้อย้ายชุมชน เพื่อให้การแก้ไขปัญหาและปรับปรุงพัฒนาชุมชนแออัดและคนจนในเมืองสามารถดำเนินการได้อย่างกว้างขวาง ครบวงจรและต่อเนื่อง

(2) สนับสนุนให้มีการพิจารณาจัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับชุมชนแออัด รวมทั้งปรับปรุงแก้ไขกฎหมายระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาชุมชนแออัดและคนจนในเมือง ตลอดจนปรับวิธีการจัดสรรงบประมาณให้ลงสู่ชุมชนอย่างแท้จริง

(3) จัดทำแผนการพัฒนาและจัดทำที่อยู่ที่เหมาะสมของชุมชนแออัด แรงงานอุตสาหกรรมและคนจนในเมือง รวมทั้งแผนป้องกันการเกิดชุมชนแออัด โดยให้ชาวชุมชนมีบทบาทสำคัญในการจัดเตรียมแผนไว้ล่วงหน้าร่วมกับเจ้าของที่ดินและหน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง โดยมีหน่วยงานภายนอกอื่นๆ ร่วมให้การสนับสนุน รวมทั้งการพิจารณานำที่ดินของรัฐที่ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์เต็มที่มาใช้ประโยชน์ให้เกิดความสมดุลทั้งในเชิงเศรษฐกิจและการพัฒนาที่อยู่อาศัยของคนจนในเมือง

(4) ใช้มาตรการภาษีส่งเสริมการมีที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย เช่น เพิ่มค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในส่วนค่าดอกเบี้ยเงินกู้ที่อยู่อาศัยให้แก่ผู้มีรายได้น้อย เป็นต้น

5.3 พัฒนาขีดความสามารถของชุมชนแออัดเพื่อเพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วมในการพัฒนา

(1) ส่งเสริมความรู้ทักษะในการจัดการทางการเงินของชาวชุมชนและกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชนให้เข้มแข็ง และสามารถสร้างโอกาสการระดมเงินทั้งจากแหล่งงบประมาณของรัฐ ภาคเอกชนและแหล่งเงินกู้ในระบบเพื่อการพัฒนาชุมชน อาชีพ และที่อยู่อาศัยได้อย่างต่อเนื่องในระยะยาว

(2) ส่งเสริมพัฒนาชุมชนในด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยพัฒนาฝึกอบรมผู้นำชุมชนและผู้นำกลุ่มเยาวชนให้ตระหนักถึงการปรับปรุงพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมในชุมชน และระดมความร่วมมือจากผู้อยู่อาศัยในชุมชนให้ดำเนินการพัฒนาร่วมกันกับหน่วยงานส่วนท้องถิ่น

5.4 จัดระบบองค์กรและหน่วยงานที่สามารถเอื้ออำนวยในการเจรจาตกลงเพื่อแก้ไขความขัดแย้งระหว่างเจ้าของที่ดินและชาวชุมชนให้สิ้นสุด และเป็นไปโดยราบรื่นสันติ ตลอดจนจัดให้มีการประมวลความอบรมและเพิ่มพูนความชำนาญเกี่ยวกับกระบวนการแก้ไขความขัดแย้งดังกล่าว

บทที่ 4

การเสริมสร้างระบบเศรษฐกิจให้เข้มแข็งและมีเสถียรภาพ

การที่จะพัฒนาเศรษฐกิจให้สามารถสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของคน เพื่อยกระดับรายได้และความเป็นอยู่ของประชาชนทุกกลุ่มให้ดีขึ้น จำเป็นต้องดำเนินนโยบายเศรษฐกิจเพื่อให้เศรษฐกิจขยายตัวในระดับที่เหมาะสมและต่อเนื่อง มีการจ้างงานเต็มที่และมีรายได้พอที่จะใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยในระยะยาว เป็นเศรษฐกิจที่มั่นคง สนับสนุนการดำเนินธุรกิจและการดำรงชีวิตของประชาชน ตลอดจนมีการใช้ทรัพยากรของประเทศอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยมีแนวทางดังต่อไปนี้

1. การเสริมสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ

1.1 รักษาเสถียรภาพของระดับราคาผู้บริโภค โดยดำเนินนโยบายการเงินการคลัง โดยเฉพาะนโยบายภาษีและขนาดของงบประมาณรายจ่ายให้เหมาะสมและไม่สร้างแรงกดดันต่อระดับราคาที่เกี่ยวข้องให้เกิดความเดือดร้อนต่อประชาชน

1.2 เพิ่มระดับเงินออมของประเทศ โดย

(1) ดำเนินมาตรการการเงินการคลังเพื่อลดพฤติกรรมการใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือยของประชาชนควบคู่ไปกับการปลูกฝังและรณรงค์ให้เกิดค่านิยมการออมในหมู่ประชาชนทั่วไป

(2) ใช้มาตรการภาษีส่งเสริมให้มีการออมมากขึ้นโดยเฉพาะในภาคครัวเรือน และพัฒนาเครื่องมือและกลไกการออมในลักษณะผูกพันบังคับในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งพัฒนาตลาดตราสารทางการเงินระยะยาว โดยเฉพาะพันธบัตรรัฐบาลและรัฐวิสาหกิจ และการขยายสาขาของสถาบันการเงินไปสู่ภูมิภาคให้มากขึ้น

(3) พัฒนาตลาดตราสารหนี้ทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อให้ประชาชนและธุรกิจมีทางเลือกในการออมและการระดมทุนมากขึ้น

1.3 ลดการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด โดย

(1) ลดการขาดดุลการค้า โดยลดการพึ่งพาการนำเข้าด้วยการส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตสินค้าขั้นกลางและสินค้าทุนในประเทศให้มากขึ้น

(2) เพิ่มความสามารถในการสร้างรายได้ภาคบริการ เพื่อชดเชยการขาดดุลการค้า โดย

(2.1) ส่งเสริมและรณรงค์ให้คนไทยใช้สินค้าไทยและท่องเที่ยวภายในประเทศให้มากขึ้น

(2.2) เพิ่มสิทธิประโยชน์ด้านภาษีเพิ่มขึ้น เพื่อจูงใจให้เอกชนลงทุนในด้านการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีภายในประเทศ

(2.3) ให้สิทธิประโยชน์ด้านต่างๆ และใช้มาตรการด้านการเงิน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาองเรือพาณิชย์นาวีไทยและธุรกิจที่เกี่ยวข้อง

(2.4) พัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจภาคบริการ โดยเฉพาะธุรกิจประกันภัย ธุรกิจการก่อสร้าง และธุรกิจการเงินให้ขยายการลงทุนไปในต่างประเทศมากขึ้น

2. การเพิ่มประสิทธิภาพของระบบเศรษฐกิจ โดยการพัฒนาระบบการเงินและตลาดทุน เพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการประกอบธุรกิจทั้งภาคเกษตร อุตสาหกรรม และบริการ ให้มีความแข็งแกร่งสามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก ดังนี้

2.1 เพิ่มประสิทธิภาพและเพิ่มบทบาทของระบบการเงิน โดย

(1) ใช้เครื่องมือนโยบายการเงิน การคลัง และตลาดทุน เพื่อให้เกิดการจัดสรรทรัพยากรการเงินไปสู่ภาคการผลิตที่มีผลิตภาพสูงและเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ เสริมสร้างศักยภาพการผลิต โดยการเพิ่มผลิตภาพของแรงงานและประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร

(2) เพิ่มจำนวนสถาบันการเงินทั้งในประเทศและสถาบันการเงินต่างประเทศที่เข้ามาดำเนินธุรกิจในประเทศเพื่อลดการผูกขาดและส่งเสริมการแข่งขันในระบบการเงิน รวมทั้งเพื่อรองรับการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางทางการเงินในภูมิภาคด้วย

(3) ขยายขอบเขตการดำเนินงานของสถาบันการเงิน โดยให้สถาบันการเงินเอกชนมีการดำเนินธุรกิจที่หลากหลายมากขึ้น และสอดคล้องกับมาตรฐานสากล

(4) สนับสนุนให้สถาบันการเงินและระบบการเงินมีบทบาทสนับสนุนนโยบายกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค

(5) ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรทางการเงินของภาคเอกชน โดยสนับสนุนให้มีการดำเนินการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรในด้านนี้ให้มากขึ้น

2.2 เสริมสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงของระบบการเงินไทย

(1) แก้ไขข้อจำกัดและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการเงิน โดยพัฒนาตลาดหลักทรัพย์ไทยให้เป็นตลาดสำคัญแห่งหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และพัฒนาตลาดเงินตราต่างประเทศให้มีประสิทธิภาพและเสถียรภาพ ตลอดจนการพัฒนาองค์กรทางการเงินใหม่ๆ เพื่อเพิ่มทางเลือกการออม และการระดมเงินทุนให้กับประชาชน

(2) พัฒนาระบบชำระเงิน โดยเพิ่มความคล่องตัวในการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการชำระเงิน การขยายขอบเขตการใช้งานของระบบการโอนเงินรายใหญ่และรายย่อย

2.3 ปรับปรุงประสิทธิภาพการกำกับดูแลสถาบันการเงินและระบบการเงิน โดย

(1) แก้ไขกฎหมายการเงินให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และพิจารณาออกกฎหมายสำหรับธุรกิจการเงินใหม่ๆ รองรับการเปลี่ยนแปลงของระบบการเงิน

(2) ปรับปรุงประสิทธิภาพการกำกับดูแลสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐ และสถาบันที่มีกฎหมายเฉพาะจัดตั้งขึ้นให้สอดคล้องกับระบบการเงินและเป็นไปตามมาตรฐานสากล เช่น แยกการควบคุมรัฐวิสาหกิจประเภทสถาบันการเงินออกจากระเบียบการกำกับและควบคุมรัฐวิสาหกิจทั่วไป

2.4 พัฒนาบุคลากรด้านการกำกับดูแลสถาบันการเงินและการเสริมสร้างจรรยาบรรณในการประกอบธุรกิจการเงิน

(1) ปรับปรุงโครงสร้างองค์กรและพัฒนาบุคลากรภาครัฐในการติดตามพัฒนาการของสถาบันการเงิน โดยเฉพาะบุคลากรด้านการกำกับและตรวจสอบสถาบันการเงิน

(2) สนับสนุนการสร้างจรรยาบรรณในการประกอบธุรกิจทางการเงิน โดยให้สมาคมสถาบันการเงินต่างๆ จัดทำมาตรฐานและจรรยาบรรณการปฏิบัติงานและดูแลให้เป็นไปตามจรรยาบรรณดังกล่าว

3. การพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางทางการเงินและตลาดทุนเพื่อเป็นแหล่งระดมเงินทุนและเงินออม โดย

3.1 สนับสนุนกิจการวิเทศธนกิจ โดยปรับปรุงสิทธิประโยชน์ด้านภาษีและขยายขอบเขตการประกอบธุรกิจของกิจการวิเทศธนกิจ

3.2 ผ่อนคลายปรัวรรตเงินตราด้านการลงทุนในหลักทรัพย์ในต่างประเทศ เพื่อสนับสนุนการระดมทุนจากตลาดทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศของบริษัทต่างประเทศที่เป็นกิจการของคนไทย หรือกิจการที่คนไทยร่วมทุน

3.3 ส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ โดยสนับสนุนการจัดตั้งกองทุนรวมสำหรับนักลงทุนชาวต่างประเทศ การจัดตั้งกองทุนรวมประเภทใหม่ๆ เพื่อเป็นทางเลือกแก่นักลงทุน

3.4 พัฒนาความร่วมมือด้านเศรษฐกิจการเงินกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาค โดยจัดระบบการให้ความช่วยเหลือทางการเงิน และการให้กู้ยืมหรือร่วมลงทุนในโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจไทยและประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาค

3.5 สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในกิจกรรมทางการเงินและลดต้นทุนเพื่อเพิ่มสมรรถนะในการแข่งขันกับต่างประเทศ และเพื่อขยายบทบาทในการให้บริการการเงินแก่ประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคอย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 1

วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์

1. วัตถุประสงค์

เพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยเกื้อหนุนการดำรงชีวิตและการพัฒนาประเทศได้อย่างต่อเนื่อง การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 จึงมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1.1 เพื่อให้มีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติควบคู่ไปกับการฟื้นฟูบูรณะให้ทรัพยากรธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์ รวมทั้งควบคุมรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้สามารถสนับสนุนการพัฒนาทางเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตได้อย่างยั่งยืน

1.2 เพื่อให้การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความสมดุลทั้งในด้านระบบนิเวศและสภาพแวดล้อม โดยใช้การร่วมมือหลายฝ่าย เพื่อให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมมากขึ้นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและดูแลรักษาสภาวะแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเองด้วยการสนับสนุนจากภาครัฐ นักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรธุรกิจ

2. เป้าหมาย

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมดังกล่าว ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 จึงเห็นควรกำหนดเป้าหมายที่สำคัญ ดังนี้

2.1 เป้าหมายเพื่อสนับสนุนคุณภาพชีวิตที่ดีของคนและชุมชน

(1) ฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ให้ได้ร้อยละ 25 ของพื้นที่ประเทศ และจัดทำเครื่องหมายแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ให้แล้วเสร็จในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8

(2) รักษาพื้นที่ป่าชายเลนเพื่อรักษาความสมดุลของสภาวะแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพให้คงไว้ไม่ต่ำกว่า 1 ล้านไร่ ในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับ 8

(3) ส่งเสริมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในรูปแบบของป่าชุมชนเพื่อการอนุรักษ์พัฒนาสภาวะแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของชุมชน

(4) รักษาระดับคุณภาพน้ำในแม่น้ำ น้ำทะเล ชายฝั่งทะเลและแหล่งน้ำธรรมชาติ โดยเฉพาะในแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง แม่น้ำท่าจีน เขตควบคุมมลพิษและแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ไม่ให้เสื่อมโทรมลงต่ำกว่าระดับคุณภาพน้ำในปี 2539 ให้สิ่งมีชีวิตในน้ำสามารถอาศัยอยู่ได้ตลอดปี และสามารถเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการพัฒนาได้

(5) ควบคุมดูแลคุณภาพอากาศในเขตเมืองและเขตควบคุมมลพิษให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานของประเทศไทย รวมทั้งระดับเสียงในชุมชนให้อยู่ในระดับที่ไม่เป็นอันตรายต่อการได้ยิน

(6) เพิ่มขีดความสามารถในการเก็บขยะมูลฝอยของเทศบาลและสุขาภิบาล รวมทั้งให้มีกำจัดของเสียอันตรายจากชุมชน อย่างถูกสุขลักษณะ

(7) ส่งเสริมให้สถานพยาบาลของรัฐและเอกชนมีการจัดการมูลฝอยติดเชื้ออย่างถูกวิธีและครบวงจร

2.2 เป้าหมายเพื่อเป็นฐานการผลิตทางเศรษฐกิจ

(1) ลดปัญหาการชะล้างพังทลายของดินให้ได้ไม่ต่ำกว่าปีละ 1 ล้านไร่ ในช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ 8

(2) ให้มีการจัดการพื้นที่ดินเพื่อการดำเนินกิจกรรมด้านการเกษตรที่มีปัญหาทั้งที่เป็นดินเค็ม ดินเปรี้ยว และดินขาดอินทรีย์วัตถุให้ได้ไม่ต่ำกว่าปีละ 1 ล้านไร่ ในช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ 8

(3) จัดทำแผนฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของทะเลไทย ทั้งในด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟูและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางทะเล ให้ครอบคลุมคุณภาพน้ำ สัตว์น้ำ แนวปะการัง หาดทราย และชายฝั่งทะเล

3. ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายดังกล่าว เห็นควรกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาไว้ 3 ประการ ได้แก่

- 3.1 การฟื้นฟูบูรณะทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 3.2 การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน
- 3.3 การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ 6

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การพัฒนาประเทศในระยะที่ผ่านมาได้มีการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ในการผลิตเพื่อเพิ่มรายได้ประชาชาติและยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของประชาชน โดยขาดการบริหารจัดการที่เหมาะสม ซึ่งแนวทางการพัฒนาดังกล่าวทำให้เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศขยายตัวอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตามการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่จำกัด ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติที่เคยอุดมสมบูรณ์ร้อยละร้อยหรือและเสื่อมโทรมลง มีผลต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สร้างปัญหาความขัดแย้งในสังคมอันเกิดจากการแย่งใช้ประโยชน์ทรัพยากร และเกิดภัยธรรมชาติที่รุนแรงติดตามมา ในขณะที่ยวกันการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและชุมชนเมืองโดยปราศจากการดูแลรักษาภาวะแวดล้อมเท่าที่ควรได้ก่อให้เกิดปัญหามลพิษต่างๆ ซึ่งเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนเนื่องจากสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดต่อคนและชุมชนมากที่สุด

เพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยที่เกื้อหนุนต่อการดำรงชีวิตและการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนต่อไป การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 จำเป็นต้องเร่งฟื้นฟูพร้อมทั้งอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและป้องกันสภาวะสิ่งแวดล้อมในชนบทและในเมือง ด้วยการสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการมากขึ้น ควบคู่ไปกับการนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการควบคุมดูแลการใช้และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การสร้างเสริมวินัยและประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการผลิตให้เป็นไปอย่างประหยัด ได้ประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจสูงสุดและมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด ตลอดจนเพิ่มบทบาทของประเทศไทยในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศทั้งในระดับ

ภูมิภาคและระดับโลก

บทที่ 3

การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน

เพื่อสนับสนุนประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้การมีส่วนร่วมจากหลายฝ่ายในกระบวนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เป็นระบบอย่างต่อเนื่องและส่งผลให้การพัฒนาเป็นไปโดยยั่งยืน ดังนี้

1. ปรับปรุงบทบาทของภาครัฐเพื่อสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดย

1.1 ปรับทัศนคติและปรับปรุงขีดความสามารถของหน่วยงานของรัฐให้สามารถร่วมมือและเกื้อหนุนชุมชนในท้องถิ่น เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง

1.2 รณรงค์ เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกให้แก่ประชาชนและองค์กรชุมชน ให้ตระหนักถึงผลกระทบจากความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรวมทั้งให้ความร่วมมือในการป้องกันติดตามเฝ้าระวังและแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

2. พัฒนาเครือข่ายสารสนเทศทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเผยแพร่ข้อมูลต่อสาธารณชน โดยถือเป็นสิทธิในการรับรู้และใช้ประโยชน์ของผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจอย่างเท่าเทียมกัน

3. สร้างโอกาสให้ชุมชนและประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

3.1 เปิดโอกาสให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วม ในกระบวนการวางแผนตัดสินใจและติดตามประเมินผลในโครงการพัฒนาของรัฐที่จะมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยรัฐจัดให้มีขั้นตอนประชาพิจารณ์โครงการอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่การริเริ่มแนวคิดโครงการ จัดเตรียมโครงการ และการดำเนินโครงการ

3.2 ออกพระราชบัญญัติป่าชุมชน ซึ่งเป็นที่ยอมรับจากทุกฝ่ายเพื่อให้ชุมชนมีสิทธิตามกฎหมายในการดูแลรักษาและใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน

3.3 สนับสนุนให้มีกฎหมายรองรับสิทธิของชุมชนท้องถิ่นและชาวประมงขนาดเล็ก ให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเล ทั้งการอนุรักษ์ ป่าชายเลน อนุรักษ์ ป่าชายเลน อนุรักษ์ และปะการัง เพื่อให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชายฝั่งโดยเฉพาะ ทรัพยากรประมงได้อย่างยั่งยืน

3.4 ส่งเสริมองค์กรชุมชนและท้องถิ่นในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจของชุมชน และการจัดทำแผนงานและโครงการเพื่อขอรับการ สนับสนุนแหล่งเงินทุนหรืองบประมาณหรือกองทุนสำหรับใช้ในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ทรัพยากรธรรมชาติ

บทที่ 4

การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการโดยให้ความสำคัญต่อการจัดการที่ครบวงจรและการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนี้

1. **บริหารจัดการทรัพยากรน้ำในระดับลุ่มน้ำอย่างเป็นระบบ** ทั้งการจัดหาแหล่งน้ำเพื่อสนองความต้องการของประชาชน การดูแลคุณภาพน้ำและมลพิษทางน้ำ และการระบายน้ำ

1.1 ให้มีกลไกในการกำกับ ดูแล และประสานการพัฒนาทรัพยากรน้ำทั้งในระดับชาติและระดับลุ่มน้ำโดยมีกฎหมายรองรับ เพื่อให้การดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการประสานงานเป็นไปในทิศทางเดียวกันและสอดคล้องกันอย่างต่อเนื่อง

1.2 จัดระบบการจัดสรรและแบ่งปันทรัพยากรน้ำระหว่างการใช้ในกิจการต่างๆ อย่างเหมาะสม โดยยึดหลักความจำเป็น ลำดับความสำคัญ และเป็นธรรม โดยมีองค์กรที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมรับผิดชอบในการบริหารจัดการ

1.3 ให้มีการจัดเก็บค่าน้ำดิบทั้งเพื่อการอุตสาหกรรม เกษตรกรรม อุปโภคบริโภค รวมทั้งปรับปรุงโครงสร้างและระดับราคาค่าน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและอุตสาหกรรมให้สะท้อนถึงต้นทุนการจัดหา การผลิต การแจกจ่าย และการบำบัดน้ำเสีย

1.4 ปรับปรุงระบบส่งและจ่ายน้ำเพื่อการชลประทานและการอุปโภคบริโภคในชุมชนเพื่อลดการรั่วไหลของน้ำ

1.5 รณรงค์และเผยแพร่ให้มีการใช้น้ำอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการแนะนำวิธีการใช้น้ำอย่างประหยัด ส่งเสริมให้มีการใช้อุปกรณ์ประหยัดน้ำในชุมชน การนำน้ำหล่อเย็นและน้ำทิ้งที่ผ่านการบำบัดแล้วมาใช้ใหม่ในอุตสาหกรรมบางประเภท

2. **ให้มีการประสานนโยบายและการจัดการด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันและเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่** รวมทั้งเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม และเป็นประโยชน์ต่อคนและชุมชนอย่างแท้จริง โดย

2.1 จัดทำและกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาตินอกเขตป่าอนุรักษ์ให้ชัดเจนเหมาะสมกับสภาพทรัพยากรดิน เขตการใช้ประโยชน์ที่ดินชายฝั่งทะเลให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมชายฝั่ง รักษาพื้นที่ชลประทาน

ไว้เพื่อการผลิตทางการเกษตร รวมทั้งพิจารณาตามกฎหมาย กฎระเบียบ และมาตรการ
จูงใจ เพื่อให้การกำหนดเขตบรรลุมผลในทางปฏิบัติ

2.2 กำหนดและวางแนวเขตนิเวศน์ท้องถิ่น โดยคำนึงถึงวัฒนธรรมและประเพณีที่มี
อยู่หลากหลายของชุมชน เพื่อให้การดำเนินวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชนมีส่วนสนับสนุน
การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

2.3 ปรับระบบการจัดการด้านการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้สามารถแก้ไข
ปัญหาเกษตรกรไร้อำนาจที่ดินทั้งในเรื่องออกเอกสารสิทธิรวมทั้งการจัดระบบการติดตามตรวจสอบ
เพื่อให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินทำกินในเขตปฏิรูปเกษตรกรรมอย่างจริงจัง

3. จัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนและพื้นที่สีเขียว โดยกำหนดนโยบายและจัดทำแนวทางที่
ชัดเจนเพื่อการรักษาสภาพแวดล้อมธรรมชาติและพื้นที่สีเขียว พื้นที่โล่ง และสวนสาธารณะในเมือง
ให้ได้สัดส่วนกับจำนวนคนและการเจริญเติบโตของชุมชนรวมทั้งเพื่อเป็นการเสริมสร้างภูมิทัศน์

4. รักษาสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม โดยกำหนดให้มีการจัดการ
และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม เช่น การขึ้นทะเบียนและประกาศเขตคุ้มครอง
แหล่งธรรมชาติ โบราณสถานและศิลปกรรม เพื่อให้มีศักยภาพสนับสนุนกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ได้อย่างยั่งยืนและเป็นมรดกทางสังคมและวัฒนธรรม
ของชาติ

5. สนับสนุนให้มีการจัดการทรัพยากรแร่ที่ครบวงจร โดย

5.1 เร่งรัดการสำรวจและประเมินปริมาณสำรองทรัพยากรธรณีวิทยาดุสิตทั่วประเทศ
โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ของพื้นที่และสงวนแหล่งแร่ในเขตอนุรักษ์ไว้เป็นแหล่ง
สุดท้ายที่จะนำมาพัฒนาและใช้ประโยชน์ในอนาคต

5.2 สนับสนุนการนำทรัพยากรแร่มาใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพตามหลักการ
อนุรักษ์ โดยคำนึงถึงความสมดุลทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการประสานการใช้
ประโยชน์ร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติอื่น

6. สนับสนุนให้มีการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอันเกิดจากธรรมชาติอย่างมี
ประสิทธิภาพ โดย

6.1 เพิ่มประสิทธิภาพของหน่วยงานที่รับผิดชอบการป้องกันและฟื้นฟูความเสียหายจากภัยธรรมชาติ ด้วยการให้ความสำคัญกับการเตือนภัยและการป้องกันสาธารณภัยเบื้องต้น

6.2 สร้างระบบประสานงานในระดับพื้นที่ตามประเภทของสาธารณภัยจากธรรมชาติ โดยใช้กลไกการจัดการสาธารณภัยที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพ

6.3 จัดทำแผนที่พื้นที่เสี่ยงภัยธรรมชาติในระดับจังหวัดและภาค เพื่อเป็นข้อมูลในการเตือนภัย การป้องกันและควบคุมภัยธรรมชาติ

6.4 กำหนดมาตรการในการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนในการป้องกันตนเอง ทั้งการใช้ข้อกฎหมายในการบังคับและการฝึกอบรมให้มีความตระหนักถึงภัยธรรมชาติ

7. เสริมสร้างประสิทธิภาพการดำเนินงานของภาครัฐเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งควบคุมและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม โดย

7.1 ปรับเปลี่ยนวิธีการวางแผนและการจัดงบประมาณเพื่อบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ จากที่เคยยึดหน่วยงานเป็นหลักมาเป็นการยึดพื้นที่ในลักษณะกลุ่มจังหวัด สถานการณ์ และศักยภาพของทรัพยากรแต่ละประเภทเป็นหลัก โดยมีขบวนการและเครือข่ายการทำงานร่วมกันหลายฝ่ายที่มุ่งวัตถุประสงค์เดียวกัน

7.2 พัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพระบบติดตาม ตรวจสอบ และควบคุมมลพิษ โดยจัดให้มีระบบติดตาม ตรวจสอบ และบันทึกผลมลพิษ โดยผู้เป็นเจ้าของสถานประกอบการเป็นผู้จัดทำขึ้นเพื่อให้ภาครัฐทำการตรวจสอบ ซึ่งจะช่วยให้การเฝ้าระวังเป็นไปอย่างมีระบบ

7.3 สนับสนุนการออกกฎหมายยกเลิกเครื่องมือประมงทะเลที่ทำลายระบบนิเวศน์ชายฝั่งโดยเฉพาะอวนรุนอวนลาก และสนับสนุนการเปลี่ยนเครื่องมือประมงที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม

7.4 กำกับและควบคุมมิให้การกระจายอุตสาหกรรมออกสู่ชนบทส่งผลกระทบต่อทำลายสภาวะแวดล้อม ตลอดจนดูแลอาชีวอนามัยแวดล้อมของคนในโรงงานอุตสาหกรรมและชุมชนใกล้เคียง

7.5 กำหนดและปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับสภาพการณ์และช่วยป้องกันผลกระทบที่จะเกิดต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การกำหนดอัตรา

ค่าธรรมเนียมนัดจัดการมูลฝอยให้สามารถเพิ่มค่าธรรมเนียมนัดได้ตามความเหมาะสม การใช้ระบบประกันภัยในเรื่องการจัดการของเสียอันตราย เป็นต้น

8. เพิ่มบทบาทความร่วมมือในการจัดการสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ โดยกำหนดทำที่จุดยืนของประเทศในการดำเนินนโยบายระหว่างประเทศด้านสิ่งแวดล้อมให้ชัดเจน รวมทั้งเพิ่มความเข้มแข็งขององค์กรและพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรในการเจรจาด้านสิ่งแวดล้อมในเวทีระดับโลก ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี เพื่อรักษาผลประโยชน์และป้องกันการเสียเปรียบของประเทศในการเจรจาต่อรอง ตลอดจนพิจารณาเพิ่มความร่วมมือทางด้านวิชาการในลักษณะโครงการร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาระหว่างประเทศ เช่น การลดลงของชั้นโอโซน และการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิโลก

บทที่ 2

การฟื้นฟูบูรณะทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เพื่อปรับปรุงและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีความเสื่อมโทรมให้กลับคืนสู่สภาพที่เอื้ออำนวยต่อความสมดุลของระบบนิเวศน์วิทยา ยกกระดับคุณภาพชีวิตและสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจได้อย่างต่อเนื่องแล้ว แนวทางการดำเนินการประกอบด้วย

1. จัดการฟื้นฟูทรัพยากรดินที่ผ่านการใช้ประโยชน์และขาดการดูแลรักษา เพื่อเพิ่มผลผลิตในกิจกรรมการเกษตรอย่างต่อเนื่องและไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่ที่ผ่านการทำเหมืองแร่แล้ว พื้นที่นาทุ่งทิ้งร้าง รวมทั้งพื้นที่ที่มีปัญหาต่อการเกษตรและดินที่ถูกใช้โดยไม่เหมาะสม เช่น พื้นที่ดินเค็ม ดินเปรี้ยว ดินชายทะเล โดย

1.1 ส่งเสริมการอนุรักษ์ดินและน้ำ รวมทั้งการปรับปรุงบำรุงดินด้วยวิธีการธรรมชาติ วิธีการที่เกษตรกรยอมรับและสามารถถ่ายทอดนำไปปฏิบัติได้เช่น ส่งเสริมการปลูกพืชแบบผสมผสานแทนการปลูกพืชเชิงเดี่ยว ใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนปุ๋ยเคมี และปลูกพืชตามแนวระดับในพื้นที่ลาดชัน เป็นต้น

1.2 ส่งเสริมการนำระบบเกษตรทางเลือกในรูปแบบต่าง ๆ มาใช้ในเขตปฏิรูปที่ดิน พื้นที่นาทุ่งทิ้งร้าง และพื้นที่ผ่านการทำเหมืองแร่แล้ว โดยการให้ความรู้ ฝึกอบรม และสนับสนุนด้านเงินทุน ตลอดจนเทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อให้ราษฎรมีรายได้เพียงพอกับการยังชีพอย่างต่อเนื่อง เป็นการลดปัญหาการละทิ้งที่ดิน การใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อวัตถุประสงค์นอกภาคเกษตรกรรม ตลอดจนเพื่อฟื้นฟูสภาพพื้นที่ดินที่เสื่อมโทรมให้กลับสมบูรณ์

2. ลดปริมาณมลพิษและการแพร่กระจายมลพิษในสภาพแวดล้อม ได้แก่ น้ำทิ้งชุมชนและอุตสาหกรรม มลพิษทางอากาศ กากของเสีย สารอันตราย โดยให้อยู่ในระดับที่ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัย และความเป็นอยู่ของคน

2.1 ลดและควบคุมมลพิษทางน้ำอันเนื่องมาจากกิจกรรมของชุมชนเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม

(1) จัดทำแผนปฏิบัติการควบคุมมลพิษของชุมชนใน 25 ลุ่มน้ำทั่วประเทศ

(2) จัดทำแนวทางและแผนปฏิบัติการฉุกเฉินเพื่อป้องกันและแก้ไขอันตรายจากการแพร่กระจายของมลพิษและสภาวะแวดล้อมที่เป็นพิษซึ่งมีผลกระทบต่อคุณภาพน้ำทะเลและแหล่งน้ำ

2.2 ลดปริมาณมลพิษทางอากาศในเขตอุตสาหกรรมและพื้นที่การจราจรหนาแน่น โดยเฉพาะก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ ฝุ่นละอองและควันดำในบรรยากาศ

(1) ควบคุมมาตรฐานยานพาหนะและปรับปรุงคุณสมบัติของน้ำมันเชื้อเพลิง เช่น ลดความถ่วงจำเพาะ ปรับปรุงซัลเฟอร์ในน้ำมันดีเซลและให้มีการศึกษาวิธีการปรับปรุงมาตรฐานยานพาหนะและคุณภาพน้ำมันที่คุ้มค่าเหมาะสมเพื่อลดปริมาณมลพิษ

(2) กำหนดประเภทของแหล่งกำเนิดมลพิษที่ต้องควบคุมการระบายอากาศเสียออกสู่บรรยากาศ และมาตรฐานการควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดให้ครบถ้วน

2.3 กำจัดกากของเสียและลดปริมาณมูลฝอย

(1) สนับสนุนให้จังหวัดจัดเตรียมที่ดินที่เหมาะสมสำหรับใช้กำจัดขยะในระยะยาว รวมทั้งการกำหนดพื้นที่สงวนไว้เพื่อการกำจัดมูลฝอยในผังเมือง

(2) กำหนดเกณฑ์การปฏิบัติการจัดการมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลที่เหมาะสม ตั้งแต่การเก็บขน การขนส่ง และการกำจัดอย่างถูกสุขลักษณะ รวมทั้งให้มีการลดปริมาณกากของเสียและการใช้ประโยชน์ของเสีย ตลอดจนการนำกลับมาใช้ใหม่อย่างเหมาะสม

2.4 ลดและควบคุมสารอันตรายจากแหล่งกำเนิด โดยกำหนดให้อุตสาหกรรมที่ผลิตหรือใช้สารอันตรายร้ายแรงในปริมาณมากต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและประเมินความเสี่ยงอันตราย และให้มีการควบคุมอย่างเข้มงวด

3. สนับสนุนให้มีระบบบำบัดและกำจัดของเสียรวม ได้แก่ ระบบบำบัดน้ำเสียรวม และการกำจัดขยะมูลฝอย

3.1 สนับสนุนให้มีการลงทุนในระบบบำบัดน้ำเสียรวม และระบบกำจัดขยะมูลฝอยในพื้นที่ศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ ได้แก่ เขตปริมณฑล 5 จังหวัด พื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกบริเวณจังหวัดชลบุรีและระยอง เมืองศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาค เมืองชายฝั่งทะเลและแหล่งท่องเที่ยว

3.2 สนับสนุนการจัดตั้งศูนย์กำจัดของเสียส่วนกลางและศูนย์กำจัดมูลฝอย
ติดเชื่อที่สามารถใช้ร่วมกันได้ระหว่างชุมชนหรือกลุ่มจังหวัดที่อยู่ใกล้เคียงกัน

4. ส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการบำบัดของเสียและเทคโนโลยีสีเขียวใน
ขบวนการผลิตที่เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด เพื่อเป็นต้นแบบในการผลิตเชิง
พาณิชย์รวมทั้งการวิเคราะห์และประเมินเทคโนโลยีการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม เพื่อให้
สามารถนำมาถ่ายทอดใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนที่ 7

การพัฒนาประชาธิปไตย

การพัฒนาประชาธิปไตย คือการพัฒนาให้รัฐและประชาชนมีความเข้าใจที่ดี มีความรับผิดชอบและมีความเอื้ออาทรต่อกัน ทั้งนี้เพื่อให้ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและประชาชนดำเนินไปในเชิงสร้างสรรค์และเสริมสร้างสมรรถนะซึ่งกันและกันและเนื่องจากภาครัฐเป็นสถาบันของประเทศที่มีบทบาทสำคัญในกระบวนการพัฒนา จึงเป็นองค์กรที่มีเอกสิทธิ์ในการกำหนดกรอบกลไก กระบวนการติดต่อและการสร้างสัมพันธ์ซึ่งกันและกันของคนทุกคนในสังคม ภาครัฐมีทรัพยากรและบุคลากรจำนวนมากที่จะสามารถผลักดันการเปลี่ยนแปลงและแก้ไขปัญหาต่างๆ ของสังคมได้ อย่างไรก็ตามโครงสร้างและกลไกการบริหารจัดการของภาครัฐยังมีข้อจำกัดหลายประการ อาทิ การรวมศูนย์อำนาจ ประสิทธิภาพของการบริหาร การบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มแข็ง การมีส่วนร่วมจากเอกชนและประชาชน ความชอบธรรมและเป็นธรรมของการใช้อำนาจการบริหาร ความรับผิดชอบต่อการบริหาร ความไม่ต่อเนื่องด้านนโยบายรวมทั้งการดำเนินงานตามแนวทางของแผนพัฒนาประเทศ

ในช่วงของการพัฒนาประเทศที่ผ่านมา โดยเฉพาะในระยะของการดำเนินงานตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เช่น รัฐประหาร การยุบสภา ซึ่งมีส่วนทำให้การพัฒนาประเทศซบเซาและล่าช้า สำหรับด้านการบริหารการพัฒนา ได้เกิดข้อขัดแย้งทั้งระหว่างประชาชนกลุ่มต่างๆ กันเอง และระหว่างประชาชนกลุ่มต่างๆ กับภาครัฐ ภาครัฐยังขาดกลไกกระบวนการในการจัดการประสานประโยชน์ รับฟังความคิดเห็น และจัดการข้อขัดแย้งระหว่างกลุ่มพลังทางสังคมต่างๆ ปัญหานี้มีความสัมพันธ์กับเรื่องของสิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมของประชาชน การขาดความโปร่งใสและโครงสร้างกระบวนการแบบรวมศูนย์ในการดำเนินการบริหารงานของภาครัฐก็มีส่วนสำคัญทำให้กลไกและสถาบันต่างๆ ไม่สามารถตอบสนองความต้องการและความจำเป็นของประชาชนได้ทันทั่วถึง ทำให้เกิดปัญหาวิกฤตศรัทธา และเป็นอุปสรรคในการพัฒนาประเทศ

ทิศทางการพัฒนาประชาธิปไตย

การพัฒนาประชาธิปไตยให้มีลักษณะข้างต้นจำเป็นต้องดำเนินการพัฒนาแบบ องค์กรรวม โดยการพัฒนาให้ภาครัฐมีสมรรถนะและพันธกิจหลักในการเสริมสร้างศักยภาพและสมรรถนะของคน ทำให้คนในสังคมเป็นพันธมิตรกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนดังต่อไปนี้

1. การสนับสนุนศักยภาพและโอกาสการพัฒนาของคน

1.1 การให้หลักประกันสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลและสิทธิเสรีภาพของชุมชน ให้มีความสำคัญกับหลักมนุษยธรรม เกียรติภูมิและศักดิ์ศรีของมนุษย์ทุกคน รวมทั้งหลักประกันการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมาย

1.2 การให้หลักประกันในด้านโอกาสและช่องทางในการมีส่วนร่วมในส่วนของ การกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการการพัฒนาทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อตอบสนองความจำเป็นและความต้องการของคนกลุ่มต่างๆ ในสังคม

2. การพัฒนาสภาพแวดล้อมทางสังคม

2.1 การสร้างสังคมเปิดที่มีความสมานฉันท์ ยอมรับการเปลี่ยนแปลงและเห็นคุณค่าของความแตกต่างหลากหลายและการสร้างความเท่าเทียมเสมอภาคระหว่างคนกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม

2.2 การสร้างจริยธรรมและวัฒนธรรมของการใช้อำนาจที่เป็นธรรม

2.3 การสร้างกติกาสังคมและแบบอย่างทางการเมืองและการบริหารที่ให้ความสำคัญกับการประนีประนอม สันติธรรม เมตตาธรรม การยอมรับบังคับใช้กฎหมาย

2.4 การสร้างวัฒนธรรมประชาสังคมที่คนในสังคมมีความสำนึกถึงสิทธิหน้าที่ความรับผิดชอบร่วมกันในฐานะพลเมืองและความรับผิดชอบที่มีต่ออนุชนรุ่นหลัง

3. การเสริมสร้างศักยภาพการพัฒนาของภูมิภาคและชนบท

3.1 การสร้างช่องทางให้คนส่วนใหญ่ที่อาศัยในส่วนภูมิภาคและชนบทได้รับประโยชน์จากการพัฒนาประเทศที่เท่าเทียมกันและเสมอภาคเพิ่มขึ้น

3.2 การสร้างขีดความสามารถให้คนในภูมิภาคและชนบทได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถ การพัฒนาทักษะและโอกาสในการรับบริการจากรัฐ เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาของตนเองและเสริมสร้างโอกาสการพัฒนาเพื่อสร้างอาชีพและการมีงานทำ

3.3 การให้คนในภูมิภาคและชนบทตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลรักษาอนุรักษ์ ฟื้นฟูและบูรณะทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่ออนุชนรุ่นหลังชุมชนของตนเองและประเทศชาติโดยรวม

3.4 การสร้างระบบและกลไกการบริหารเพื่อเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมในการพัฒนาภูมิภาคและชนบท

4. การพัฒนาสมรรถนะและประสิทธิภาพของระบบเศรษฐกิจ

4.1 การสร้างผู้นำที่มีความรู้ความเข้าใจและมีวิสัยทัศน์กว้างไกลในด้านการแก้ไขปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจ

4.2 การสร้างระบบการบริหารที่มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ รวมทั้งการให้หลักประกันความเสมอภาคและเสรีภาพในการแข่งขันและการสนับสนุนให้เกิดความโปร่งใส ตลอดจนการยึดหลักการและเหตุผลในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับสาธารณชน

4.3 การสร้างระบบการบริหารที่สามารถตอบสนองและจัดการการเปลี่ยนแปลงและสร้างความต่อเนื่องด้านนโยบายและแนวทางการบริหารจัดการการพัฒนาประเทศ

5. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

5.1 การให้คนทุกฝ่ายในสังคมสามารถร่วมกันกำหนดควบคุมการใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจได้อย่างสมดุล

5.2 การสร้างมาตรฐานหรือเกณฑ์วัดระบบสากลเพื่อควบคุมดูแลภาวะแวดล้อมทั้งกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเขตเมือง ชุมชน ชนบทที่เอื้อต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในสังคม

5.3 การสร้างระบบการบริหารจัดการให้ชุมชนในพื้นที่ซึ่งใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการกำหนดแนวทางการดำเนินงานของภาครัฐที่จะส่งผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่

6. การพัฒนาระบบบริหารจัดการ

6.1 การสร้างระบบการเมืองการบริหารที่มีการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจระหว่างฝ่ายต่างๆ ทั้งภายในภาครัฐ และระหว่างรัฐกับเอกชนและประชาชน

6.2 การสร้างระบบการบริหารที่ทำให้เกิดดุลยภาพระหว่างประโยชน์ของคนในแต่ละชุมชน และประโยชน์ของชาติ ระหว่างประโยชน์ของประชาชาติและประโยชน์ของมนุษยชาติ ที่ทำให้เกิดดุลยภาพระหว่างประโยชน์ในปัจจุบันและประโยชน์ในอนาคต

6.3 การสร้างระบบการบริหารจัดการที่มีกระบวนการและกลไกของรัฐในการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ

บทที่ 1

วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์

1. วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์หลักของการพัฒนาประชาธิปไตย คือ

1.1 เพื่อเสริมสร้างการใช้หลักนิติธรรมในการบริหารรัฐกิจจัดการการพัฒนาและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของทุกภาคส่วนของสังคมให้มากยิ่งขึ้น

1.2 เพื่อสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในกิจกรรมของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดการการพัฒนาประเทศ

1.3 เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิผลและประสิทธิภาพของภาครัฐในการบริหารรัฐกิจและการจัดการการพัฒนาประเทศ

1.4 เพื่อสนับสนุนให้เกิดความต่อเนื่องในงานบริหารรัฐกิจและการจัดการพัฒนาประเทศทั้งในด้านนโยบายและการปฏิบัติ

2. เป้าหมาย

2.1 ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐทุกระดับเข้าใจในหลักปรัชญากฎหมายมหาชนซึ่งเป็นกฎหมายหลักในการปกครองประเทศและเป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการเพื่อให้มีการใช้กฎหมายโดยยึดหลักความถูกต้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย และความถูกต้องในการตัดสินใจและการบริหาร เคารพและบังคับใช้กฎหมายอย่างเสมอภาค ไม่มีการเลือกปฏิบัติ มีความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจและการดำเนินการบริหารงานสาธารณะรวมทั้งให้มีการสร้างกลไกกระบวนการในการจัดการความขัดแย้งในสังคมอย่างสันติวิธี

2.2 ให้ประชาชนมีหลักประกันในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของรัฐ สังคมและชุมชนให้มากขึ้น เป็นการเพิ่มพูนโอกาสและช่องทางการมีส่วนร่วมอย่างมีดุลยภาพ และให้เกิดระบบการตรวจสอบถ่วงดุลในการบริหารรัฐกิจทั้งภายในระบบราชการ และการตรวจสอบถ่วงดุลจากสังคมนอกระบบราชการ

2.3 ให้เกิดความจับใจ เกิดความคล่องตัวของภาครัฐในการปรับตัวและจัดการอย่างเหมาะสมตามการเปลี่ยนแปลงในกระแสโลกาภิวัตน์ เพื่อให้การตัดสินใจและการดำเนินการสาธารณะของภาครัฐเกิดความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้

2.4 ส่งเสริมให้เกิดความต่อเนื่องในงานบริหารรัฐกิจและการบริหารจัดการการพัฒนาโดยการสร้างพันธมิตร เพื่อกำหนดพันธกิจและระเบียบวาระแห่งชาติ เพื่อพัฒนาคน ชุมชน สังคม และประเทศชาติร่วมกัน

3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาประชารัฐ ประกอบด้วย การเสริมสร้างหลักการใช้อย่างค้ำกฎหมายที่ถูกต้องตามเจตนารมณ์และปรัชญากฎหมาย โอกาสและสภาวะแวดล้อมให้สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน การมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาของทุกภาคส่วน การส่งเสริมการเพิ่มพูนประสิทธิผลและประสิทธิภาพ และความรับผิดชอบทางการบริหารของภาครัฐ และการสร้างความต่อเนื่องในงานบริหารรัฐกิจ

บทที่ 2

การเสริมสร้างโอกาสและสภาวะแวดล้อมในการพัฒนาประชาธิปไตย

ภายใต้โครงสร้างการบริหารจัดการที่ผ่านมาภาครัฐเป็นผู้กำหนดแนวทางในการดำเนินงานที่เชื่อว่าเป็นประโยชน์แก่ประชาชน โดยปราศจากการเปิดโอกาสและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน ทำให้การดำเนินงานของภาครัฐขาดประสิทธิภาพ ตลอดจนขาดการยอมรับและสนับสนุนจากประชาชน ในหลายครั้งได้นำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมือง และการเผชิญหน้าระหว่างประชาชนกับภาครัฐ ซึ่งเป็นการบั่นทอนพลังในการพัฒนาของสังคมไทย

เพื่อให้กระบวนการพัฒนาของชาติในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพผลตามแนวทางที่เน้นคนเป็นศูนย์กลาง และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม การดำเนินบทบาทของภาครัฐที่จะได้รับการยอมรับย่อมต้องอาศัยความชอบธรรมที่เกิดจากการสร้างหลักประกัน โอกาส และสภาวะแวดล้อมที่เสริมสร้างโอกาสการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการกำหนดหลักการและบรรทัดฐานของความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชน ทั้งนี้การพัฒนาประชาธิปไตยจะประกอบด้วยยุทธศาสตร์ที่สำคัญ 4 ยุทธศาสตร์ดังต่อไปนี้

1. การเสริมสร้างหลักการใช้องค์กฏหมายที่ถูกต้องตามเจตนารมณ์และปรัชญา กฏหมาย โอกาสและสภาวะแวดล้อมให้สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้เกิดหลักประกันด้านสิทธิทางการเมืองและสิทธิของประชาชน การจัดการลดปัญหาความขัดแย้งของกลุ่มชนต่าง ๆ ในสังคมกับภาครัฐ และการสนับสนุนสมรรถนะของประชาชน ดังนี้

1.1 การให้หลักประกันสิทธิเสรีภาพ

(1) รับรองและให้หลักประกันสิทธิทางการเมือง สิทธิมนุษยชนและความเสมอภาคระหว่างหญิงชายให้ทัดเทียมกับบรรทัดฐานนานาชาติ

(2) ให้มีกฎหมายรับรองสิทธิประชาชนในการรับรู้ข่าวสารข้อมูลโดยเฉพาะอย่างยิ่งข่าวสารข้อมูลของราชการ

(3) ส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิและควบคุมตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐในทางการบริหาร เช่น รองรับสิทธิประชาชนในการร้องขอให้รัฐจัดประชาพิจารณ์ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะโดยวิธีประชาพิจารณ์ พ.ศ. 2539

(4) สนับสนุนการพัฒนาาระบบศาลปกครองเพื่อพิทักษ์สิทธิประชาชนซึ่งอาจถูกละเมิดจากการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐ

1.2 การจัดการแก้ไขความขัดแย้งในสังคมด้วยสันติวิธี

(1) สนับสนุนให้เกิดการทำงานร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติ โดยยอมรับพื้นฐานของความเสมอภาคและเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน ให้มีการสร้างหรือปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างคู่กรณี การทำความเข้าใจร่วมกัน การคำนึงถึงสิทธิของทุกฝ่ายที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาให้เข้ามามีส่วนร่วมโดยตรงในการแก้ไขความขัดแย้ง

(2) สนับสนุนให้มีบุคคลคณะบุคคลหรือสถาบันที่มีความชำนาญในการป้องกันและแก้ไขข้อขัดแย้งในสังคมทั้งในและนอกภาครัฐกระจายไปทั่วทุกพื้นที่ พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายข้อมูลข่าวสาร เครือข่ายการดำเนินการและส่งต่อปัญหาให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันร่วมมือและประสานงานกันในการแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งในสังคม

(3) สนับสนุนให้มีสถาบันท้องถิ่นและสถาบันวิชาการเพื่อทำหน้าที่ศึกษาค้นคว้ารวบรวมและเผยแพร่ แนวทางการป้องกันและแก้ไขข้อขัดแย้งเพื่อนำมาซึ่งวิสัยทัศน์ทัศนคติที่ถูกต้อง และความเข้าใจร่วมกันของคนในชุมชนและสังคมในวงกว้าง การเจรจาต่อรอง ประนีประนอมอันนำมาซึ่งข้อตกลงร่วมกันด้วยเหตุผล

(4) ส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีทัศนคติความเข้าใจและมีทักษะเกี่ยวกับกลไกกระบวนการต่างๆ ในการจัดการความขัดแย้งในสังคมด้วยสันติวิธี เช่น การไกล่เกลี่ย ประนีประนอม การเจรจาต่อรอง การใช้อนุญาโตตุลาการ

(5) ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติงาน โดยให้ความสำคัญกับการป้องกันการเกิดข้อขัดแย้งมากกว่าการแก้ไขดำเนินการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ด้วยการให้ข่าวสารข้อมูลที่ถูกต้อง มีความจริงใจและให้ความร่วมมือแก่ทุกฝ่าย รวมทั้งเปิดโอกาสและสนับสนุนให้มีการปรึกษาหารือร่วมกันโดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในระยะแรกเมื่อเกิดข้อขัดแย้งขึ้น

1.3 การสร้างเสริมสมรรถนะของประชาชนและพลังทางสังคม

(1) สนับสนุนงบประมาณแก่องค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรอื่นๆ ที่ให้ความช่วยเหลือประชาชนในด้านต่างๆ ที่จะนำไปสู่การเพิ่มสมรรถนะของประชาชน

(2) ปลูกฝังวัฒนธรรมการเคารพกฎระเบียบและเผยแพร่ความรู้เรื่องกฎหมายให้เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนทราบอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องสิทธิและหน้าที่ของประชาชน

(3) สนับสนุนการเผยแพร่และบังคับใช้ระเบียบการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชนอย่างจริงจัง

(4) ส่งเสริมเสรีภาพของสื่อมวลชนและสนับสนุนการพัฒนาสื่อเสรีตลอดจนโอกาสในการเข้าถึงสื่อและเครื่องมือการสื่อสารของรัฐโดยประชาชนกลุ่มต่างๆ เช่น การให้คนในชุมชนมีสิทธิใช้หอกระจายข่าวหมู่บ้าน ให้มีวิทยุชุมชน วิทยุท้องถิ่น

(5) สร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในสิทธิหน้าที่ สภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองทั้งภายในและภายนอกประเทศแก่ประชาชน โดยใช้สื่อของรัฐและภาคเอกชน ทางวิทยุและโทรทัศน์ ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่การดำเนินการของรัฐ ภาคเอกชนและองค์กรพัฒนาเอกชน ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชนหรือประเทศ

2. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาของทุกภาคส่วน เพื่อให้เอกชนและประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาในฐานะผู้ตัดสินใจและผู้ดำเนินการ มิใช่ในฐานะกลุ่มเป้าหมายที่จะได้รับผลการพัฒนาตามนโยบายของรัฐ ซึ่งจะเป็นการเปิดระบบการกำหนดนโยบาย การวางแผน การตัดสินใจ การปฏิบัติการ การติดตามประเมินผลของรัฐ โดยให้เอกชนและประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจและร่วมดำเนินการ ตลอดจนร่วมติดตามประเมินผลและปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งทำให้ภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนได้มีโอกาสเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทำความเข้าใจกัน อันจะเป็นแรงผลักดันให้ภาครัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐเห็นและเข้าใจถึงความจำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนโครงสร้างวิธีการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับความต้องการและแนวทางของภาคเอกชนและประชาชน และยังช่วยเสริมสร้างความสมานฉันท์และการรวมพลังสร้างสรรค์ในสังคมอีกด้วย

2.1 การสร้างภาคีเพื่อการพัฒนา

(1) สนับสนุนการสร้างภาคีเพื่อการพัฒนาที่ไม่เป็นฝักฝ่ายในทางการเมือง รวมทั้งการให้ความสำคัญกับการสร้างภาคีเพื่อการพัฒนาในระดับภูมิภาคท้องถิ่นและชุมชน เช่น ประชาคมจังหวัด

(2) กำหนดให้การพัฒนาแบบภาคีเป็นเงื่อนไขในการจัดสรรทรัพยากร คือ กำหนดให้หน่วยงานของรัฐระดับภาคี เพื่อการพัฒนาในการวางแผนการดำเนินการโครงการต่างๆ

โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอาชีพ คุณภาพชีวิตทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.2 การปรับคุณภาพการมีส่วนร่วมในการพัฒนา

(1) เพิ่มดุลการมีส่วนร่วมให้กับประชาคมและกลุ่มคนที่ยังขาดดุลการมีส่วนร่วม เช่น เกษตรกรรายย่อย ชาวประมงพื้นบ้านชายฝั่ง คนจนในเมือง

(2) เพิ่มสัดส่วนตัวแทนภาคเอกชนและภาคประชาชนในคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ คณะทำงานต่างๆ ของระบบบริหารการพัฒนา เช่น คณะกรรมการพัฒนาจังหวัด คณะทำงานบริหารและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(3) เปิดโอกาสให้องค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรประชาชนได้รับการสนับสนุนงบประมาณโดยตรงเพื่อดำเนินกิจกรรมพัฒนาร่วมกับภาครัฐหรือสนับสนุนยุทธศาสตร์การพัฒนาของภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกิจกรรมที่กำหนดให้ประชาชนเป็นฝ่ายนำและภาครัฐสนับสนุน

(4) สนับสนุนให้องค์กรประชาชนที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับพื้นที่และชุมชนนั้น มีส่วนร่วมบริหารท้องถิ่นของตนและดำเนินงานการพัฒนาผ่านช่องทางองค์กรการบริหารส่วนท้องถิ่น เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบลสภาตำบล เทศบาล สุขาภิบาล และช่องทางอื่นๆ

2.3 การส่งเสริมท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการพัฒนา

(1) รับรองสิทธิชุมชนและท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมและโครงการต่างๆ ที่อยู่ในพื้นที่นั้นๆ อาทิ ให้ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการพัฒนาของรัฐมีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และติดตามตรวจสอบประเมินผลการดำเนินการโครงการ

(2) จัดสรรงบประมาณให้ท้องถิ่นในลักษณะเงินอุดหนุนทั่วไปให้มากขึ้น และลดการจัดสรรเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ เพื่อให้ท้องถิ่นมีอิสระในการกำหนดแผนงานรวมทั้งบริหารกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการและสภาพการณ์ของท้องถิ่น

2.4 การเสริมสร้างศักยภาพขององค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรประชาชน

- (1) ส่งเสริมการจัดตั้งองค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรประชาชนทั้งที่เป็นนิติบุคคลและไม่เป็นนิติบุคคล
- (2) สนับสนุนให้องค์กรพัฒนาเอกชนได้รับสิทธิประโยชน์ด้านภาษีและการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ
- (3) ส่งเสริมให้องค์กรธุรกิจเอกชนสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาเพื่อชุมชนและสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรประชาชนด้วยมาตรการทางภาษี
- (4) สนับสนุนการพัฒนาเครือข่ายองค์กรประชาชนเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ และเสริมสร้างทักษะในการบริหารจัดการ

3. การเพิ่มพูนประสิทธิผลและประสิทธิภาพของภาครัฐ เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิผลและประสิทธิภาพของภาครัฐโดยการปรับเปลี่ยนบทบาท จุดเน้น การเปลี่ยนแปลงกระบวนการดำเนินงาน ตลอดจนขั้นตอน ระเบียบและวิธีการของหน่วยงานภาครัฐเพื่อให้ภาครัฐสามารถรองรับและเสริมสร้างการพัฒนาของภาคอื่นๆ ดังนี้

3.1 การปรับปรุงบทบาทการบริหารจัดการของส่วนราชการ

- (1) ปรับบทบาทของระบบราชการจากการตรวจสอบ ควบคุม เป็นการกำกับ ดูแล ส่งเสริม พร้อมทั้งลดบทบาทในการดำเนินกิจกรรมของภาครัฐ เพื่อส่งเสริมให้ภาคประชาชนและภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทมากขึ้น
- (2) ลดขนาดระบบราชการ โดยจำกัดการขยายตัวของหน่วยราชการและตรึงกำลังคนภาครัฐ พร้อมทั้งเร่งรัดการปรับปรุงโครงสร้างองค์กรทั้งภารกิจ บุคลากรและขั้นตอนการทำงานให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่เป็นอยู่อย่างจริงจัง
- (3) ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการงานของหน่วยงานกลางและกระทรวง ทบวง กรม ด้านการวางแผน ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร และด้านการให้บริการ ให้มีความอิสระและการจัดการแบบสมัยใหม่และเป็นสากลมากขึ้น
- (4) การกระจายอำนาจตามระดับการบังคับบัญชาหรือการมอบอำนาจการตัดสินใจ ในหน่วยราชการกลาง กระทรวง ทบวง กรม สู่หน่วยงานปฏิบัติและผู้ปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับระดับงานแต่ละระดับมากยิ่งขึ้น โดยให้สามารถใช้ดุลยพินิจตัดสินใจแบบเบ็ดเสร็จและทันต่อเหตุการณ์

(5) เร่งรัดระบบตรวจสอบและถ่วงดุลการปฏิบัติงานของส่วนราชการและข้าราชการ เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อประชาชน สังคมและชุมชน

(6) ปรับปรุงประสิทธิภาพระบบราชการและระบบข้าราชการ ดังนี้

(6.1) เพิ่มบทบาทของส่วนราชการในพื้นที่ เช่น จังหวัด พร้อมทั้งลดบทบาทของการบริหารราชการส่วนกลาง อีกทั้งลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นในการบริหารจัดการในด้านแผนงาน ด้านงบประมาณ ด้านการคลัง และด้านบุคคลเพื่อให้เกิดความคล่องตัวและอิสระในการจัดการของหน่วยงานของพื้นที่ไปสู่ส่วนภูมิภาคและท้องถิ่นอย่างผสมผสานครบวงจร

(6.2) เพิ่มบุคลากรในการดำเนินงานของส่วนราชการในพื้นที่พร้อมทั้งกระจายหรือลดกำลังคนภาครัฐในการบริหารราชการส่วนกลาง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการตอบสนองความต้องการของประชาชนในภูมิภาคและชนบทอย่างทั่วถึง

(6.3) ปรับปรุงประสิทธิภาพระบบการบริหารงานบุคคลภาครัฐเพื่อจูงใจและธำรงรักษาคนที่มีความรู้พร้อมคุณธรรมไว้ในระบบราชการ โดยการปรับปรุงค่าตอบแทนให้ใกล้เคียงหรือเท่าเทียมกับภาคเอกชนโดยมีขั้นตอนที่ชัดเจนและแน่นอนและการส่งเสริมความก้าวหน้าในอาชีพอย่างเป็นธรรม

(7) ปรับปรุงการดำเนินงานบริหารรัฐกิจเป็นระบบการจัดการโดยเน้นทั้งพื้นที่กับภารกิจของหน่วยงานและการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างได้สมดุล

(8) ยกระดับความสำคัญของหน่วยการบริหารส่วนจังหวัด โดยกำหนดให้จังหวัดเป็นหน่วยงานจัดการหลักเพื่อการพัฒนาทุกด้านของพื้นที่ในความรับผิดชอบ พร้อมทั้งกระจายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการวางแผนงานงบประมาณและการบริหารบุคลากร ตลอดจนการติดตามประเมินผลการพัฒนาโดยรวมอย่างเป็นเอกภาพและต่อเนื่องให้มีความคล่องตัวและอิสระในการบริหารจัดการ ภารกิจของตนอย่างแท้จริง

(9) ปรับบทบาทของหน่วยงานกลางและหน่วยราชการในส่วนกลางให้มีหน้าที่วางแผนกำหนดนโยบายในเชิงยุทธศาสตร์ ประสานงานและให้ความสนับสนุนทางเทคนิคและอื่นๆ เช่น ทรัพยากร ขวัญกำลังใจ ให้แก่ส่วนราชการในภูมิภาคและท้องถิ่นเป็นสำคัญ

(10) เพิ่มบทบาทของหน่วยงานในส่วนจังหวัด พร้อมกับสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพให้มีความสามารถในการวางแผน การบริหารงบประมาณและบุคลากร ฯลฯ อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 การปรับปรุงกระบวนการทางงบประมาณ เพื่อให้ส่วนราชการต่าง ๆ มีความอิสระและยืดหยุ่นในการบริหารเงินงบประมาณ และจังหวัดสามารถตั้งและรับการจัดสรรงบประมาณได้เอง

3.3 การกำหนดให้จังหวัดมีบุคลากรที่มีความสามารถมากขึ้น พร้อมทั้งลดอัตรากำลังของหน่วยงานบริหารราชการส่วนกลาง ตลอดจนสร้างเครือข่ายการหมุนเวียนหน้าที่งาน โอกาสความก้าวหน้าด้านอาชีพ เกียรติภูมิ และค่าตอบแทนให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ปฏิบัติหน้าที่ทั้งในส่วนภูมิภาคและท้องถิ่นไม่น้อยกว่าในส่วนกลาง

3.4 การสร้างเกณฑ์ชี้วัดและระบบประเมินผลงาน เพื่อวัดประสิทธิผลและประสิทธิภาพของการบริหารงานในความรับผิดชอบของหน่วยงานของรัฐทุกประเภทและทุกระดับ

3.5 การสร้างความรับผิดชอบทางการบริหาร ด้วยการเปิดโอกาสให้องค์กรเอกชนและประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบแผนและผลการปฏิบัติงานของส่วนราชการต่าง ๆ และขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ

3.6 การสร้างความโปร่งใส ด้วยการส่งเสริมให้องค์กรต่าง ๆ มีส่วนร่วมให้ความคิดเห็น ท้วงติง ตรวจสอบโครงการพัฒนาขนาดใหญ่หรือแผนงานสำคัญ ๆ ของภาครัฐก่อนการดำเนินการ

3.7 การปรับการบริหารจัดการนโยบายสาธารณะ

(1) สนับสนุนให้ภาคเอกชนมีบทบาทเพิ่มขึ้นในการลงทุนด้านบริการการศึกษา ด้านสาธารณสุข ด้านบริการโครงสร้างพื้นฐานอย่างเต็มศักยภาพ ฯลฯ โดยให้การแข่งขันโดยเสรีที่คำนึงถึงประโยชน์ด้านคุณภาพและราคาค่าบริการที่เหมาะสมต่อผู้ใช้บริการเป็นหลักแทนผลประโยชน์ตอบแทนที่เอกชนจะให้แก่รัฐหรือองค์กรของรัฐ

(2) ให้มีกลไกระดับชาติที่มีความเป็นกลางเพื่อกำกับดูแลบริการ สาธารณะให้มีประสิทธิภาพ คล่องตัว และมีคุณภาพบริการที่ดี ได้มาตรฐาน รวมทั้งกำหนดอัตราค่าบริการที่เป็นธรรมต่อผู้ให้และผู้ให้บริการ

(3) ทบทวนปัญหาและข้อจำกัดที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายและระเบียบที่เปิดโอกาสหรือเพิ่มบทบาทภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินแผนงานโดยการปรับกฎระเบียบ และกฎเกณฑ์ที่ล้าสมัย ให้สนับสนุนส่งเสริมการจัดการนโยบายสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ

3.8 การพัฒนาด้านกฎหมายเพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศ โดยที่ตามแผนพัฒนาฯ ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาทั้งในด้านคน สังคม สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและการบริหารการจัดการโดยใช้กลไกทางกฎหมายเป็นเครื่องมือสำคัญในการผลักดันให้การพัฒนาตามแผนดังกล่าวบรรลุผลในการปฏิบัติได้อย่างจริงจัง จึงจำเป็นต้องปรับปรุงโครงสร้างทางกฎหมายของประเทศให้สามารถเป็นศูนย์กลางในการสร้างกฎหมายให้สอดคล้องกับแนวทางในแผนพัฒนาฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการวางระบบการตรวจสอบการปฏิบัติราชการให้มีประสิทธิภาพ และให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้องตามเป้าหมายของกฎหมายในแต่ละเรื่องที่กำหนดขึ้น

4. การสร้างความต่อเนื่องในงานบริหารรัฐกิจ เพื่อสร้างความต่อเนื่องและเสถียรภาพของการบริหารรัฐกิจ โดยการผนึกกำลังของกลุ่มพลังต่างๆ ในสังคมและให้มีข้อตกลงร่วมกันในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและระเบียบวาระแห่งชาติให้เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายซึ่งจะทำให้ฝ่ายต่างๆ สามารถมีจินตภาพในแนวทางการพัฒนาประเทศได้ ตลอดจนมีพันธะความรับผิดชอบที่สนับสนุนแนวทางดังกล่าว ดังนี้

4.1 การสร้างพันธมิตรเพื่อกำหนดระเบียบวาระแห่งชาติ

(1) ให้มีการจัดการประชุมระหว่างพรรคการเมือง หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรประชาชน และตัวแทนกลุ่มอาชีพต่างๆ เพื่อกำหนดและทบทวนวิสัยทัศน์ พันธกิจ และระเบียบวาระแห่งชาติเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง

(2) สนับสนุนให้มีการจัดการฝึกอบรม การประชุม ให้บุคลากรทุกระดับขององค์กรต่างๆ ข้างต้นได้มีโอกาสดูงานแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์กันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน

(3) เผยแพร่ประสบการณ์และเทคนิคในการสร้างพันธมิตรที่ประสบความสำเร็จ ตลอดจนการกำหนดระเบียบวาระแห่งชาติ ที่มีความเห็นสอดคล้องต้องกันเพื่อสร้างจุดมุ่งหมายร่วมกัน

(4) กำหนดให้มีการวัดผลสำเร็จในการประสานกลุ่มพลังต่างๆ ในสังคม โดยการสร้างดัชนีชี้วัดที่เป็นที่ยอมรับร่วมกันของกลุ่ม เพื่อนำมาเพิ่มพูนศักยภาพในการบริหารจัดการที่อยู่ในความรับผิดชอบของกลุ่มและองค์กรของตนเอง

4.2 การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะเพื่อเสริมสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน

(1) สนับสนุนให้มีการเผยแพร่นโยบายของรัฐบาล แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ แผนงานของส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ในรูปแบบที่ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าใจได้

(2) สนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยเชิงนโยบาย เพื่อประโยชน์ในการกำหนดนโยบายระยะยาว และลำดับความสำคัญหรือความเร่งด่วนของปัญหาหลัก ๆ ของสังคมหรือประเทศ

(3) สนับสนุนการวิจัย สัมมนา เผยแพร่วิธีการต่าง ๆ ที่จะช่วยให้องค์กรต่าง ๆ และสาธารณชนมีความรู้ ความคิดกว้างไกล เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ รวมทั้งสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมบุคลากรของภาครัฐ การจัดการฝึกอบรม การประชุม ให้บุคลากรทุกระดับขององค์กรต่าง ๆ ข้างต้น ได้มีโอกาสดูงานแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์กันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจ ความสมานฉันท์ และการรวมพลังสร้างสรรค์ซึ่งกันและกัน

การที่จะบรรลุถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการพัฒนาประชารัฐได้นั้น จำเป็นจะต้องมีการบริหารจัดการจัดการเพื่อการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติที่ระดมสรรพกำลังจากทุกส่วนของสังคมให้เกิดการผนึกกำลังเป็นภาคีเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยจะต้องมีการคำนึงถึงเงื่อนไขข้อจำกัดและแนวโน้มพัฒนาการของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการหาแนวทางและมาตรการในการประสานสัมพันธ์บทบาทและภารกิจที่ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อร่วมกันปฏิบัติงาน เพื่อสร้างความสุขและสันติสุข แก่ปัจเจกบุคคล ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ส่วนที่ 8

การบริหารจัดการเพื่อการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาการดำเนินงานตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ยังไม่บังเกิดผลในทางปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ สาเหตุสำคัญประการหนึ่งคือ โครงสร้างการบริหารราชการแผ่นดินที่เป็นอยู่ทำให้หน่วยงานของรัฐมีการบริหารจัดการในลักษณะรวมศูนย์ ขาดการกระจายอำนาจไปยังหน่วยงานระดับล่างหรือผู้ปฏิบัติ ลักษณะการแบ่งอำนาจหน้าที่เป็นไปในแนวตั้งเป็นลำดับชั้น อีกทั้งหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบคล้ายคลึงกัน ต่างมีแผนงานและจัดทำคำของบประมาณเป็นของตนเองทั้ง ๆ ที่ลักษณะงานเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน หน่วยงานในแต่ละระดับตั้งแต่กระทรวง กรม กองขาดการประสานงานและร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด ทำให้การดำเนินแผนงานโครงการไม่สามารถเกิดผลตามที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาประเทศ

รัฐได้พยายามแก้ไขปัญหาลักษณะดังกล่าวโดยกำหนดกลไกการบริหารนโยบายเฉพาะ ด้านขึ้นมารองรับงานพัฒนาที่รัฐให้ความสำคัญในช่วงเวลาต่าง ๆ เช่นงานพัฒนาชนบท โดยมีโครงสร้างการบริหารการพัฒนาที่ดำเนินการร่วมกันโดย 8 กระทรวงหลัก และงานพัฒนาพื้นที่พิเศษ เช่น คณะกรรมการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก การดำเนินงานลักษณะดังกล่าวแม้ว่าได้ช่วยให้การแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติดีขึ้นในระดับหนึ่ง แต่ก็ยังคงมีปัญหาในทางปฏิบัติคือหน่วยงานในระดับพื้นที่ยังคงดำเนินการในลักษณะเอกเทศ ขาดการประสานกันของช่วงเวลาดำเนินการและเกิดการทำงานซ้ำซ้อนในพื้นที่เดียวกัน

ปัญหาพื้นฐานในการดำเนินงานพัฒนาของภาครัฐ คือ การที่แผนงาน แผน เงิน และแผนคนขาดความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน ซึ่งเกิดขึ้นทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ ทำให้โครงการพัฒนาไม่ได้รับการดำเนินการให้เกิดผลในทางปฏิบัติตามแผนที่กำหนด นอกจากนี้ยังมีปัญหาอำนาจบริหารจัดการด้านงบประมาณในหน่วยราชการเอง ซึ่งขาดความอิสระและคล่องตัวในการจัดการงบประมาณของตนเอง ในหลายกรณีได้ก่อให้เกิดความล่าช้าและส่งผลกระทบต่อ การดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการพัฒนา นอกจากนี้สังคมไทยในปัจจุบันปรากฏว่าการเติบโตของพลังนอกระบบราชการเพิ่มมากขึ้น พลังเหล่านี้ได้แก่องค์กรทางการเมือง กลุ่มการเมือง และองค์กรประชาชนซึ่งต้องการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาทุกขั้นตอนมากขึ้น

การแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 นั้น จำเป็นจะต้องมีการปรับโครงสร้างและระบบบริหารการพัฒนาของรัฐ แต่เนื่องจากการปรับเปลี่ยนดังกล่าวจำเป็นจะต้องมีการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง

จำนวนมากซึ่งต้องใช้เวลาและขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนั้นเพื่อให้การแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติเกิดประสิทธิผลอย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องดำเนินการภายใต้ข้อจำกัดและโครงสร้างเดิมของระบบราชการที่มีอยู่แล้วไปก่อน โดยการปรับกระบวนการและกลไกในการบริหารจัดการงบประมาณ และบุคลากรให้คล่องตัวขึ้น โดยยึดหลักการประสานงานภายใต้ระบบการจัดการพื้นที่กับภารกิจของหน่วยงานและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดแผนงานโครงการตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8

บทที่ 1

วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์

1. วัตถุประสงค์

1.1 เพื่อปรับกระบวนการและกลไกการบริหารจัดการงานพัฒนาให้สามารถแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 เพื่อเสริมสร้างกระบวนการการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการบริหารงานพัฒนา และเสริมสร้างสมรรถนะการพัฒนาในลักษณะเน้นคนเป็นศูนย์กลาง การพัฒนาแบบองค์รวมและการมีส่วนร่วมของภาคี

1.3 เพื่อให้มีการติดตามและประเมินผลแผนงานโครงการการพัฒนาในทุกๆระดับ โดยการจัดทำดัชนีชี้วัดเป็นเครื่องมือ

2. เป้าหมาย

2.1 สร้างระบบการบริหารจัดการเพื่อการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่

2.2 สร้างภาคีและชุมชนให้มีศักยภาพในการมีส่วนร่วมของการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติในทุกๆขั้นตอน

2.3 สร้างดัชนีชี้วัดผลสำเร็จของการพัฒนา 5 ระดับ

3. ยุทธศาสตร์การแปลงแผนสู่การปฏิบัติ

เพื่อให้เป็นตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้การดำเนินการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ การปรับปรุงประสิทธิภาพของหน่วยงานกลางในการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ การปรับกระบวนการบริหารจัดการการพัฒนาไปสู่การปฏิบัติ การมีส่วนร่วมของประชาชนการพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผล

ในการแปลงยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติที่ได้ผลจะต้องเน้นการทำงาน การเรียนรู้และเสริมสร้างความสามารถร่วมกันทุกๆขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การกำหนดเป้าหมายแต่ละด้าน การร่วมกันปฏิบัติตามแผนและการติดตามประเมินผล โดยมีดัชนีชี้วัดร่วมกัน ตั้งแต่ระดับชาติจนถึงระดับท้องถิ่น ทั้งนี้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ภาครัฐ และนอกภาครัฐ จะต้องร่วมกันกำหนด

แนวทางขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน โดยมีการแบ่งอำนาจและหน้าที่ความรับผิดชอบที่ตกลงร่วมกัน

บทที่ 2

การปรับเปลี่ยนประสิทธิภาพ

ของหน่วยงานกลางในการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ

หน่วยงานกลางที่มีบทบาทสำคัญในการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานงบประมาณ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินและสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ซึ่งต้องร่วมกันประสานแผนงาน แผนเงิน และแผนคน พร้อมทั้งการติดตามประเมินผลแผนงานโครงการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนา รวมทั้งการปรับแผนต่างๆ ให้เกิดเป็นกลไกในการบังคับให้เกิดผลอย่างแท้จริงด้วยการสร้างกฎหมาย แต่ละเรื่องให้เป็นระบบที่สอดคล้องทั้งการพัฒนาประเทศ การบริหารงานภาครัฐ และการให้ความคุ้มครองต่อประโยชน์สาธารณะ ในทางปฏิบัติหน่วยงานทั้งห้ายังมีข้อจำกัดในด้านปัจจัย การสนับสนุน การประสานงาน อีกทั้งยังขาดการปรับปรุงบทบาทของหน่วยงานให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้หน่วยงานเหล่านี้ไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในฐานะผู้กำกับ ส่งเสริม สนับสนุน และดูแลให้กระทรวง ทบวง กรม ใช้ทรัพยากรที่มีไปในทิศทางเดียวกับแนวทางที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนา ดังนั้นจึงควรปรับปรุงบทบาทหน่วยงานทั้ง 5 ดังนี้

1. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

1.1 ปรับปรุงบทบาทการปฏิบัติงานให้เอื้อต่อการวางแผนในลักษณะที่เน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ทั้งในระดับชาติสู่ระดับพื้นที่คืออนุภาคและกลุ่มจังหวัด โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกส่วนมีส่วนร่วมดำเนินการ การวางแผน การประเมินผลและการสร้างดัชนีชี้วัดความสำเร็จของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในทุก ระดับ

1.2 ริเริ่มการประสานงานการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ ทั้งฝ่ายภาครัฐ และนอก ภาครัฐ ได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม องค์กรประชาชน และองค์กรพัฒนาเอกชน โดยใช้ระบบ การจัดการพื้นที่กับภารกิจของหน่วยงาน และการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นตัวกำหนด

1.3 วางกรอบหรือเกณฑ์การแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้แผนงานและแผนเงิน เป็นไปในทิศทางเดียวกันภายใต้ยุทธศาสตร์และแผนงานพัฒนา ตลอดจนการติดตามประเมินผล การดำเนินงานภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

2. สำนักงบประมาณ

2.1 ปรับบทบาทการจัดสรรงบประมาณให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยจัดสรรงบประมาณตามหลักประสิทธิผลและประสิทธิภาพให้กระทรวง ทบวง กรม ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาฯ ซึ่งอาศัยระบบการจัดการพื้นที่กับภารกิจของหน่วยงานและการมีส่วนร่วมของประชาชน การวิเคราะห์โครงการให้คำนึงถึงกระบวนการทำงานและผลกระทบที่เกิดขึ้นมากกว่าปัจจัยที่ใช้และผลผลิตในเชิงปริมาณ

2.2 เชื่อมโยงกิจกรรมตามแผนงานในการจัดสรรงบประมาณให้ตรงกับแผนงานตามยุทธศาสตร์ในแผนพัฒนาฯ และแผนงานโครงการของกระทรวง ทบวง กรม ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2.3 กระจายอำนาจในการบริหารจัดการด้านงบประมาณให้กระทรวง ทบวง กรม มีอิสระและคล่องตัวในการบริหารจัดการภายใต้การดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 ปรับกระบวนการ กลไก วิธีการ และขั้นตอนของงบประมาณให้สั้น และลดความซ้ำซ้อนของการปฏิบัติงาน โดยเน้นบทบาทผู้กำหนดนโยบายวางแผนด้านงบประมาณเชิงยุทธศาสตร์ มากกว่าเน้นการควบคุมการปฏิบัติในรายละเอียด

2.5 วางระบบและทำการติดตามประเมินผลให้ใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริงในการจัดสรรและการใช้จ่ายเงินงบประมาณแผ่นดิน รวมทั้งการบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

3. สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน

3.1 ปรับปรุงบทบาทการปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน เพื่อมุ่งเน้นการเป็นผู้วางแผน กำหนดนโยบายกำลังคนภาครัฐในภาพรวม โดยอาศัยแนวทางการใช้ระบบการจัดการทรัพยากรตามพื้นที่กับภารกิจหน้าที่ของหน่วยงานและการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเกณฑ์ ตลอดจนให้คำปรึกษาและแนะนำด้านเทคนิคในการจัดองค์การ การจัดการ และการบริหารงานบุคคลแก่หน่วยงานภาครัฐ

3.2 ส่งเสริม สนับสนุนและผลักดันให้กระทรวง ทบวง กรม ปรับเปลี่ยนบทบาทภารกิจหลัก โครงสร้าง ระบบการบริหารจัดการในภาพรวมไปสู่สมัยใหม่และเป็นสากล ให้

สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองของประเทศและของโลกในยุคโลกาภิวัตน์

3.3 เร่งรัดการปรับปรุงระบบบริหารทรัพยากรบุคคลภาครัฐให้สามารถเป็นเครื่องมือที่สนับสนุนการบริหารราชการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลด้วยการปรับปรุงโครงสร้างเงินเดือนให้สอดคล้องกับภาวะค่าครองชีพและการจ้างงานในตลาดแรงงาน การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนกำลังคนในสาขาวิชาชีพที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ และการพัฒนาคุณภาพกำลังคนในทุกระดับอย่างเป็นระบบต่อเนื่องและทั่วถึง

3.4 สร้างระบบประเมินผลการปฏิบัติงานที่สามารถวัดผลได้อย่างเที่ยงตรงและสมเหตุสมผลเพื่อเป็นพื้นฐานในการประเมินความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากรและความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริการของรัฐ

3.5 กระจายอำนาจการบริหารงานบุคคลให้ส่วนราชการสามารถบริหารทรัพยากรบุคคลได้อย่างคล่องตัว มีมาตรฐานและคุณธรรม

4. สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน

4.1 ปรับบทบาทการตรวจสอบการดำเนินงานของส่วนราชการจากการมุ่งการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ มาสู่การตรวจสอบประเมินผลตามผลงาน

4.2 สร้างกลไกการตรวจสอบประเมินผลการดำเนินงานของส่วนราชการต่างๆ โดยเน้นการให้ความสำคัญที่ผลงานเป็นหลัก และกฎระเบียบเป็นรองเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพการทำงาน

4.3 กระจายอำนาจการบริหารจัดการการดำเนินงานของส่วนราชการ ให้มีอิสระในการบริหารจัดการทรัพยากรของตนเองอย่างเหมาะสม โดยลดการควบคุมและแก้ไขกฎระเบียบให้ทันสมัย

4.4 วางระบบการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของส่วนราชการให้เป็นระบบและต่อเนื่อง สามารถนำมาเป็นข้อมูลในการเชื่อมโยงแผนงาน แผนเงิน และแผนคน อย่างทั่วถึงทุกพื้นที่และทุกปี

5. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

5.1 เพิ่มบทบาทให้เป็นองค์กรกลางในด้านกฎหมายภาครัฐได้อย่างแท้จริง ด้วยการปรับปรุงกระบวนการตรากฎหมายและการให้ความเห็นทางกฎหมายแก่หน่วยงานของรัฐโดย

คำนึงถึงความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพื่อให้สามารถสร้างกฎหมายที่สอดคล้องกับแนวทางตามแผนพัฒนาฯ โดยมีการประสานและแลกเปลี่ยนข้อมูลในระหว่างหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด รวมทั้งการวางกรอบหรือแนวทางของกฎหมายให้เป็นไปโดยมีระบบและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

5.2 ติดตามการใช้บังคับกฎหมายและริเริ่มเสนอแนะการปรับปรุงกฎหมายที่ล้าสมัยหรือไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศ รวมทั้งการศึกษาวิจัยในด้านกฎหมายให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและระบบของสากล และติดตามการพัฒนากฎหมายของต่างประเทศเพื่อนำมาปรับใช้กับประเทศไทยให้ได้อย่างเหมาะสม

5.3 พัฒนาระบบการวินิจฉัยคดีปกครองเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐและจะทำให้สามารถกำหนดแนวทางการปฏิบัติราชการของเจ้าหน้าที่ของรัฐให้เป็นไปโดยถูกต้อง ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายและปฏิบัติหน้าที่ภายใต้ปรัชญากฎหมายมหาชนเพื่อประโยชน์สาธารณะและคุ้มครองประชาชน

5.4 ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรภาครัฐให้มีความรู้ความเข้าใจในระบบกฎหมายของประเทศและหลักกฎหมายมหาชน เพื่อให้มีแนวความคิดพื้นฐานทางด้านกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินอย่างถูกต้องและสามารถนำกฎหมายไปใช้เป็นกลไกในการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกัน

บทที่ 3

การปรับกระบวนการบริหารจัดการการพัฒนาไปสู่การปฏิบัติ

การแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติต้องอาศัยกระบวนการและกลไกการผนึกกำลัง ในหลายมิติ กล่าวคือ การประสานแผนงาน แผนเงิน และแผนคน กับพื้นที่และหน้าที่ของหน่วยงาน ปฏิบัติให้เป็นเอกภาพ การกำหนดแผนงานหรือโครงการพัฒนาตามระบบบริหารจัดการนี้จะใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาของแผนเป็นกรอบสำหรับกำหนดภารกิจ หน่วยงาน พื้นที่ และการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนพัฒนาประเทศ การปรับกระบวนการและกลไกบริหารจัดการดังกล่าวมีแนวทางดังต่อไปนี้

1. การแปลงแผนสู่การปฏิบัติด้วยระบบการจัดการพื้นที่กับภารกิจของหน่วยงาน และการมีส่วนร่วม

1.1 กำหนดบทบาทตลอดจนกิจกรรมการจัดการงานพัฒนารวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชนและองค์กรประชาชนให้ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

1.2 จัดให้มีการทบทวนภารกิจของหน่วยงานส่วนกลางเพื่อกำหนดกิจกรรมหลักที่ควรดำเนินการภายใต้ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น โดยใช้แนวทางการบริหารจัดการพื้นที่กับหน้าที่และการมีส่วนร่วมเป็นหลัก

1.3 ใช้แนวทางการประสานการวิเคราะห์ใน 3 มิติ คือ ด้านพื้นที่ ภารกิจหลักของหน่วยงาน และการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน เป็นกรอบในการวางแผนงานและโครงการ

1.4 ปรับเปลี่ยนการจัดทำแผนงานและแผนเงินที่เน้นกรมเป็นหน่วยหลัก มาเป็นพื้นที่และชุมชน คือ จังหวัด อำเภอและตำบล

1.5 พัฒนาระบบการประสานงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานกลาง ตลอดจนพัฒนาระบบข้อมูลที่ใช้เชื่อมโยงหน่วยงานกลางที่ทำงานด้านแผนงาน แผนเงิน แผนคน และหน่วยงานตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล

2. การเชื่อมโยงระหว่างแผนงาน แผนเงิน และแผนคน

2.1 พัฒนากรอบและหลักเกณฑ์การพิจารณาแผนงานและโครงการของส่วนราชการตามลำดับความสำคัญร่วมกันระหว่างสำนักงบประมาณ และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ให้เป็นไปตามกรอบยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาของชาติ

2.2 สร้างกรอบแนวคิดและหลักการในการกำหนดแผนงาน โครงการของกระทรวง ทบวง กรม ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเปิดโอกาสให้แต่ละหน่วยงานทำความเข้าใจและมีส่วนร่วมในการกำหนดกรอบและหลักการในการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ

2.3 สร้างระบบติดตามประเมินผลและสร้างตัวชี้วัดประสิทธิผลประสิทธิภาพในระดับโครงการ โดยองค์กรกลางและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันกำหนดตัวชี้วัด

2.4 ผูกอบรมเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนงานงบประมาณ การบริหารบุคคล และการติดตามและประเมินผลของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคประชาชน ให้มีความรู้ความเข้าใจและทักษะในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดระบบแผนงานและแผนเงินในแนวทางใหม่ให้ไปในทิศทางเดียวกัน

3. การกระจายอำนาจในระบบกลไกการบริหารงานของรัฐ

3.1 กระจายอำนาจในการบริหารจัดการด้านงบประมาณ การคลัง และการบริหารงานบุคคลจากหน่วยงานกลางไปสู่กระทรวง ทบวง กรม และหน่วยงานในระดับพื้นที่อย่างครบวงจรและเป็นเอกภาพโดยการปรับกระบวนการและวิธีการให้มีอิสระในการบริหารจัดการ ด้ ก า ร งบประมาณและบุคลากรมากขึ้น

3.2 พิจารณาให้หน่วยราชการระดับพื้นที่ คือ จังหวัด ให้มีสถานภาพเป็นส่วนราชการหรือสามารถเข้ามาอยู่ในกระบวนการการจัดสรรทรัพยากรของรัฐได้ ตลอดจนให้มีการรวมกลุ่มจังหวัดในการดำเนินงาน แผนงานและโครงการร่วมกัน

3.3 ลดขั้นตอนการทำงานโดยการมอบอำนาจ โดยเฉพาะกระบวนการอนุมัติ การจัดระเบียบและวิธีการทำงานให้สามารถดำเนินการได้สั้นและรวดเร็ว ทั้งด้านงบประมาณ การคลัง และด้านบุคคล เพื่อให้การดำเนินงานของส่วนราชการรวดเร็วขึ้น โดยการปรับปรุงหรือยกเลิกกฎหมาย กฎ ระเบียบ ที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการกระจายและมอบอำนาจให้หน่วยงานระดับพื้นที่

บทที่ 4

การมีส่วนร่วมของประชาชน

โดยเหตุที่ในปัจจุบันปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคมมีความซับซ้อน และการพัฒนาอย่างยั่งยืนต้องอาศัยกระบวนการความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของหลายฝ่ายในสังคม ในขณะที่การพัฒนาในระยะเวลาที่ผ่านมาได้ทำให้ภาคประชาชนเติบโตและมีศักยภาพและมีความต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการของรัฐและบริหารจัดการชุมชน อีกทั้งภาครัฐเองมีขีดความสามารถจำกัด จำเป็นต้องเปิดโอกาสและส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนและสังคมได้มีส่วนเข้ามาแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีแนวทางสำคัญดังนี้

1. จัดกระบวนการหรือกลไกการบริหารจัดการของรัฐที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา การจัดทำแผน และดำเนินการแก้ไขปัญหาของชุมชน
2. สนับสนุนให้มีคณะกรรมการของประชาชนในชุมชนและท้องถิ่นให้ร่วมคิด ร่วมทำงาน และเรียนรู้ประสบการณ์ความรู้ความสามารถซึ่งกันและกัน
3. ส่งเสริมให้มีเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนหรือท้องถิ่นในการแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาต่างๆ และผลกระทบจากการพัฒนา
4. จัดให้มีกระบวนการและช่องทางของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการพัฒนาเป็น 2 ระบบควบคู่กันไป คือ ระบบการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการพัฒนาร่วมกับภาครัฐซึ่งเป็นระบบที่มีการปฏิบัติอยู่ในปัจจุบันและระบบการจัดการกิจกรรมการพัฒนาใหม่ โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างสมบูรณ์ ซึ่งภาครัฐเป็นฝ่ายสนับสนุนในด้านนโยบาย มาตรการ และงบประมาณสนับสนุน
5. เสริมสร้างวิสัยทัศน์และสร้างขีดความสามารถในการจัดการหรือการมีส่วนร่วมให้แก่องค์กรประชาชน องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคเอกชน สาธารณชน ภาคธุรกิจเอกชน เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินแผนงานโครงการของรัฐหรือของชุมชน เช่น การใช้มาตรการจูงใจทางภาษี การสนับสนุนการฝึกอบรมด้านการจัดการ และการส่งเสริมความร่วมมือกับฝ่ายอื่นๆ ในสังคม

6. พัฒนาศักยภาพการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของรัฐและความร่วมมือระหว่างหน่วยงานประชาสัมพันธ์ ภาครัฐและภาคเอกชนในการให้บริการข่าวสารและข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาประเทศแก่ข้าราชการในกระทรวง ทบวง กรม และประชาชนอย่างเพียงพอให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ทศนคติ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ

บทที่ 5

การพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผล

โดยที่การแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติเกี่ยวข้องกับหลายฝ่ายทั้งองค์กรภาครัฐตั้งแต่กระทรวง ทบวง กรม จนถึงระดับท้องถิ่น องค์กรนอกภาครัฐ ได้แก่ องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรเอกชนสาธารณประโยชน์ องค์กรระหว่างประเทศ และองค์กรประชาชน นอกจากนี้ ยุทธศาสตร์การพัฒนามีผลกระทบถึงประชาชนกลุ่มต่างๆ ทั้งในเมืองและชนบท การที่จะวัดความสำเร็จหรือความล้มเหลวของแผนพัฒนาประเทศ จำเป็นต้องพัฒนาระบบการติดตาม ประเมินผล ซึ่งจะต้องเป็นระบบที่ได้รับการยอมรับและเป็นระบบที่สามารถจะวัดผลของการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ระบบการติดตามประเมินผลมีความสำคัญในการดำเนินงานของทุกองค์กรทั้ง ในภาครัฐและนอกภาครัฐเพื่อช่วยให้ทราบถึงความก้าวหน้าปัญหาอุปสรรค ผลกระทบที่เกิดขึ้น อันจะช่วยให้ผู้รับผิดชอบใช้เป็นเครื่องมือในการวางแผน ค้นหาวิธีปรับปรุงงาน และบริหารจัดการแผนงานโครงการให้ได้ผลในระยะต่อไป ดังนั้นระบบการติดตามประเมินผลที่มี ประสิทธิภาพประสิทธิผลจะต้องอาศัยดัชนีชี้วัดความสำเร็จในหลายมิติและหลายระดับ เพื่อให้ สอดคล้องกับกระบวนการบริหารจัดการพัฒนาตามแนวทางใหม่ และกระบวนการมีส่วนร่วม ของประชาชน โดยมีแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

1. การจัดทำระบบฐานข้อมูล

1.1 จัดทำระบบฐานข้อมูลทุกระดับตั้งแต่ระดับท้องถิ่น จังหวัด และระดับชาติ เนื่องจากการดำเนินแผนงานโครงการเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่ายอย่าง กว้างขวาง จึงต้อง พัฒนาระบบและรูปแบบข้อมูลที่มีการจำแนกเพศให้ได้มาตรฐานประชากรที่สมบูรณ์ให้ทันสมัย ต่อเนื่องและสามารถสร้างความเข้าใจในระหว่างผู้เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ร่วมกันได้

1.2 สร้างเครือข่ายเชื่อมโยงฐานข้อมูล โดยใช้เทคโนโลยีในการจัดทำฐานข้อมูล และ ให้หน่วยงานกลางได้แก่สำนักงบประมาณ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน และ กระทรวงการคลัง ร่วมกันจัดวางระบบดังกล่าวให้เป็นเกณฑ์และมีมาตรฐานเดียวกัน

1.3 สนับสนุนให้มีการนำข้อมูลที่ได้จากการติดตามและประเมินผลมาใช้ประโยชน์ และปรับปรุงแผนงานและโครงการประจำปีโดยต่อเนื่อง

1.4 จัดให้มีกลไกหรือองค์กรที่เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายทำหน้าที่ติดตามและประเมินผลอย่างเป็นอิสระโดยร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด

1.5 จัดประชุมสัมมนาเพื่อระดมความคิดการวางแผน การปฏิบัติตามแผนพัฒนา การติดตามประเมินผลในระดับท้องถิ่น ภูมิภาคและระดับชาติ พร้อมทั้งให้มีการจัดประชุมติดตามประเมินผลประจำปี โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้อง ได้มีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง

1.6 ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศให้ประชาชนโดยทั่วไปมีความรู้ความเข้าใจที่สอดคล้องกันเพื่อสนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนพัฒนาฉบับที่ 8

1.7 สสำรวจความคิดของประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ทราบความก้าวหน้าและอุปสรรคการดำเนินงานแผนงาน และโครงการที่กำหนดไว้ในทุกระดับ และทุกพื้นที่ดำเนินการ

2. การสร้างดัชนีชี้วัด

วัตถุประสงค์ของการสร้างดัชนีชี้วัดเพื่อเป็นเครื่องมือบ่งบอกถึงความสำเร็จและผลกระทบของการดำเนินงานตามแผนพัฒนา ฉบับที่ 8 ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการติดตามประเมินผล และการปรับปรุงแผนให้บรรลุเป้าหมายได้ชัดเจนขึ้น โดยการสร้างตัวชี้วัดนั้นจะต้องครอบคลุมทั้งด้านปัจจัยเหตุ กระบวนการดำเนินงาน ผลสำเร็จ และผลกระทบของการพัฒนา ทั้งนี้หน่วยงานรับผิดชอบ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาควรมีบทบาทสำคัญในการกำหนดตัวชี้วัด และเปิดเผยต่อสาธารณชน ให้มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลและปรับปรุงการดำเนินงาน การกำหนดตัวชี้วัดจะต้องทำในหลายมิติและหลายระดับ การพัฒนาระบบการติดตามประเมินผลแผนพัฒนา ฉบับที่ 8 ได้กำหนดกรอบตัวชี้วัดเบื้องต้นไว้ 5 ระดับคือ

2.1 การวัดผลกระทบขั้นสุดท้ายของการพัฒนา เป็นเครื่องมือสำคัญที่สุดในการติดตามประเมินผลความก้าวหน้าแท้จริงของการพัฒนาประเทศโดยส่วนรวมในทุกๆ ด้าน ทั้งในด้านการพัฒนาคน สังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ว่าสามารถดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์ของการพัฒนาประเทศที่เน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาได้มากน้อยแค่ไหนเพียงใด

2.2 การวัดประสิทธิผลของการพัฒนาเฉพาะด้าน สร้างขึ้นเพื่อติดตามประเมินผลการพัฒนาในแต่ละด้านที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงความสำเร็จ

และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาในลักษณะผสมผสานระหว่างภารกิจกับพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย เพื่อจะนำไปใช้ในการปรับปรุงและกำหนดแนวทางพัฒนาและแผนงานโครงการในแต่ละด้านให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.3 การวัดประสิทธิผลของยุทธศาสตร์การพัฒนา สร้างขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือในการติดตามประเมินผลความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของยุทธศาสตร์การพัฒนาที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8

2.4 การวัดประสิทธิผลขององค์กร สร้างขึ้นเพื่อเป็นเครื่องชี้วัดขีดความสามารถขององค์กรที่รับผิดชอบในการดำเนินงานแปลงแผนไปสู่ภาคปฏิบัติทุกระดับตามแนวทางการประสานแผนงาน แผนเงินและแผนคน ที่เน้นการกระจายอำนาจสู่ภูมิภาคและท้องถิ่นและการประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงคุณภาพและผลงานขององค์กร ทั้งในด้านการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับคนในองค์กร การเพิ่มพูนประสิทธิภาพ การดำเนินงาน การสร้างระบบการติดตามประเมินผลเพื่อนำมาปรับปรุงการทำงานขององค์กรต่อไป

2.5 การวัดสถานการณ์ที่เป็นจริงในด้านต่าง ๆ คือ การรวบรวมข้อมูลเชิงสถิติหรือข้อมูลพื้นฐานของการพัฒนาต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการสร้างดัชนีชี้วัดความสำเร็จหรือประสิทธิผลของการพัฒนาในระดับต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น

3. การพัฒนาดัชนีชี้วัดที่กำหนดข้างต้นให้มีความยืดหยุ่นและปรับให้สอดคล้องกับสภาพที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง
4. การมีส่วนร่วมในการกำหนดและจัดทำดัชนีชี้วัดของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในแต่ละองค์กรและชุมชน
5. การเผยแพร่ให้ความรู้ วิธีการ ความเข้าใจ ความสำคัญของการประเมินผลการดำเนินงานแก่หน่วยงาน ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการติดตาม ประเมินผลและนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง